Noveller. Andra häftet. Holmen i sjön Dall

Bokutgåva

N. M. Lindhs Boktryckeri, Örebro 1841.

HOLMEN I SJÖN DALL.
FÖRSTA BOKEN.

——

I.

På alla sidor begränsadt af en rundt omlöpande skans af skyhöga fjällar, ligger Kaschmir, ”den förtrollade dalen, Indiens paradis” – så nämna skalderne detta land till hvilket blott några få portar i bergväggen öppna sig. Öfver dessa högfjällars hjessor hinna hvarken de giftiga vindar, som, nedanför bergen i söder, gjuta sin glödande anda öfver Lahors vidsträckta slätter: ej eller de skarpa ilar, som större delen af året begrafva det nordligt tillgränsande Tibet under snö och is. Utestängande de tjocka, regntunga molnen, tillåta de allenast de lättaste, högst i atmospheren sväfvande skyarne, att här nedgjuta sina milda skurar, som, i strida bäckar störtande utför klipphällarna, bilda tusenfaldiga cascader, kröka sig kring ständigt gröna ängar, till dess de alla samla sig till den gullsandige Behat, hvilken genomflyter detta elysium. Länge trodde dalens invånare, att samma bergmurar, som härifrån utestänga stormar, frost, snö, äfven skulle förmå afvärja menniskornas fientliga anfall. Men ack, de bedrogo sig: den menskliga roflystnaden, mäktigare än naturens elementer, har brutit sig väg genom dessa trånga bergportar, har härjat och utsugit det numera olyckliga Kaschmir. Men sådant var icke ännu mitt fädernesland i min ungdoms dagar, ehuru redan då lydande en främmande spira; jag fortfar alltså att skillra det icke såsom det nu är, utan såsom det varit, sådant det står för min hågkomst. Liksom för att öka det underbara af den hesperiska dälden, föll dess läge mellan tvenne de mest klimatiskt skilda landsträckor i verlden: vandraren, antingen han hit nedklättrat utför nordfjällen, som utanför i tallösa, vilda slingringar med sina nakna, hvitglänsande armar omfamna det omätliga snölandet: – eller han hit uppstigit från de förbrända fälten i söder, finner sig med förvåning, efter få timmars väg, liksom flyttad till ett förtrolladt land, till den första urverlden, der en evig vår råder, der årstiderna i obemärkt vexling försvinna, der himlen synes mera blå och närmad; der luften, frisk och vederqvickande, spelar öfver den stora lustgården. Marken är öfversådd med tusen kullar, som höja sina gröna med skördar och byar krönta hjessor öfver den omliggande slätten; och mellan dem rinna forssande, silfverblanka bergvatten, som än skapa sjöar med friska öar och stränder, än genomströmma romantiskt vilda, än åter arkadiskt milda landskaper. Här störtar sig en mäktig fjällflod skummande ned utför branta klippor i en mörk, svindlande afgrund, vid hvars sidor gazeller och rådjur klättra upp och ned: med tigande bölja framsmyger der, mellan fruktbärande bräddar, den lugna ån, till dess den änteligen försvinner bakom platan-lunden, der fåglarne i tallöst brokiga visor besjunga vårens evigt ungdomliga förtjusning; der nedsorlar, stolt och knotande öfver kiselbädden, utför de lägre af ek- och bokskogar bekransade bergskullarna, den lilla bäcken, som snart fredligt i dalen bjuder sin klara gullvåg till spegel åt rosenbusken, men omsider harmsen delar sig i hundra rännilar, för att bevattna de bördiga risfälten.

I uräldsta tider, förtälja inhemska sagor, var hela denna dal en stor bergsjö, till dess det trångt sammanpackade vattnet på södra sidan, der nu Behat utflyter, bröt sig en utfart, och efterlemnade, liksom Nilen årligen i Egypten, en jordmån, som ännu nästan sjelfvilligt frambär sina frukter. Ännu är här den friska, oföråldrade naturen rik på under, som blott synes tillhöra verldens första ungdomsår: det gifves här sjöar, i hvilka isen äfven vid den starkaste hetta ej smälter; – källor, som en viss årstid tre gånger om dygnet

uppvälla och den öfriga tiden sedan stå stilla; – andra, som stundtals sakta framvälla, men stundtals åter, med yttersta häftighet, springa i luften; – snöberg, i hvilkas granskap den resande blott vågar hviska, af fruktan, att ett stormväder annars skall uppstiga och begrafva hela tåget under nedvältande laviner. Dock, hvartill gagnar denna teckning? De, som aldrig sett detta land, skola anse min beskrifning såsom en djerf skapelse af dikten; de åter, som minnas det, sådant det var innan de fanatiske och guldtörstige Sikherne förhärjat allt hvad mensklig idoghet der skapat, skola äfven i den färgrikaste tafla blott igenkänna en matt skugga af den fordna verkligheten.

Alltså nog; i denna stora, af sjelfva naturens hand danade trädgård vaknade jag, träffad af lifvets blixt, ur den medvetslösa drömmen om intet. Likt källans våg som sakta smyger öfver ängen, eller lik sjelfva den vår, som i oföränderlig fägring råder öfver mitt hemland, bortflöto min barndoms, min ungdoms första år, utan vexling, utan skiften af hopp och saknad, sorg och lidelse. Väl saknade i det hela de föremål, med hvilka jag lefvat och uppväxt, den nyhetens förtrollning, som öfverraskar främlingen: dock upptäckte jag alltid under mina vandringar, ehuru dalen blott är af ett måttligt omfång, någon hittills osedd nejd, något ännu obesökt landskap, det ena skönare än den andra. Fritt och utan fara kunde jag genomströfva de tätaste skogar, de aflägsnaste trakter; ty i detta Eden lurar intet villdjur, hväser ingen orm: hvarje skadedjur är härifrån förvisadt. Man skulle tro att cheruber med dragna svärd stodo vakt vid bergportarne till detta paradis och motade alla ondskans intrång.

——

II.

Ingenting bidrager mer till hufvudstadens prydnad och dess innevånares förlustelse, än den lilla insjön Dall, som nordost om staden böjer sig i en långrund skapnad och genom en trång canal sammanhänger med floden. Denna sjö är besådd med en mängd de täckaste holmar, smyckade med lusthus, vinberg, lundar och fruktgårdar. Vid östra ändan af sjön höjer sig, på en enstaka kulle, Salomos gamla tempel. I hela österlandet står denne konung i stort anseende; i Kaschmir är dess åminnelse särdeles vördad: ty det var han, säger folket, som gaf befallning att aftappa vattnet från denna dal, och förvandlade sålunda ett stinkande träsk till den härligaste lustgård. På altanen af denna moské älskade jag framför allt att uppehålla mig. Derifrån öfversåg jag nästan hela sjön, med dess öar och stränder: såg huru, i tallös mängd, med granna vimplar och mångfärgade segel, lätta jullar framgungade på dess vänliga vågor; hörde fridsamma sånger, beledsagade af horn och flöjter, af årornas slag, vindens sus och böljans sqvalpande plaskning. Ofta, sedan solen gömt sig bakom vestfjällen, det glada sorlet tystnat och den sista farkosten försvunnit i viken, dröjde jag ännu qvar på stranden. Då natten hviftade sina skuggor öfver land och sjö, då fiskarbåtarnas bloss tyst framsmögo genom skymningen; – då uppgingo för mig de njutningsrikaste stunder. I mitt bröst tände sig då den första gnistan af aningen om lifvet: öfver spegelytan af min själ susade då en vind, som likväl ännu icke klädde sig i gestalten af en önskan. Det var en ljuf längtan till någonting fjerran obestämdt, som dock efterlemnade några ögonblicks tomhet, en trängtan utan föremål. – Hvad begär du, hvad åtrår du, klappande hjerta? Hvad återstår mer att fordra af lyckan: äger du ej rikedom och anseende, helsa och ungdom, och arfsrätten till ett paradis?

Så hviskade jag ej sällan till mig sjelf. Men hjertat klappade icke mindre oroligt. Ännu visste jag ej att blotta naturen, i saknad af menniskor, med all dess prakt, med all dess herrlighet, endast är en ståtligt smyckad skådebana utan handlande varelser: att hennes genier äro slumrande andar, som för att uppstå ur dvalan, måste väckas af kärlekens andedrägt.

Dessa ljuf-bittra betraktelser återvände med ökad styrka, då jag efter några dagars frånvaro kom tillbaka till hufvudstaden från en stor jagt, som min fader anställt i en af bergstrakterna. Jag skyndade att åter uppsöka mitt älsklings-ställe, den gamla, halfförfallna moskéen. Ett ovanligt stort antal båtar, festligt prydda,

svävfvade denna afton fram och åter på sjön; en ännu större folkhop hade samlat sig på landet, lustvandrande vid dess stränder. Solen sönk och natten anryckte med den skyndsamhet, som i dessa sydliga verldstrakter är vanlig; hastigt afbrunno från kastellet tvenne kanonskott. Ett mångdubbladt fröjderop uppsteg från alla sidor; på alla master uppflögo lyktor och lanternor; båtarnas oredіga hvimmel ordnade sig i grupper, och hastigt ryckte alla i bestämd ordning framåt. Äfven folket på landet tände sina bloss och började ett långt, omätligt tåg. Från berg och dal, från lund och fält, från land och sjö skallade högljudande instrumenter; andäktiga sånger svarade hvarannan vexelvis, under det att skämtande chörer, fördolda bakom häckar och buskar, blandade glädjens ljud med andaktens.

På andra sidan sjön, snedt emot mig, höjde sig, omgifven af trädgårdar, den så kallade gröna kullen; på dess spets glänser ett kapell, byggdt till den helige Mokdum Sahebs ära. Då jag såg hela tåget ditåt vända sin kosa, begrep jag att man i afton firade helgonets årsfest. Moskéens minaret, upplyst af tusentals lampor, glindrade präktigt genom skymningen de ankommande till mötes. På de aflägsna bergen flammade lusteldar.

Djupare i sin dimm-mantel insvepte sig mellertid natten; det muntra sorlet, de hvimlande ljusen förlorade sig mer och mer i afståndet, och blott då och då genomfor en från helgedomen uppstigande raket den dunkla rymden. Ändteligen blef allt tyst: lamporna i kapellet och bergeldarna slocknade efterhand, och mörkret öfvertäckte med sitt enfärgade flor den nyss så brokigt rörliga taflan. Trött af jagten, kände jag mina ögonlock villiga att tillsluta sig; sömnen kom och öfverraskade mig på altanen, innan jag ännu hann verkställa mitt beslut att återvända till staden.

——

III.

Den kalla morgondaggen väckte mig snart ur den korta hvilan. Vid uppvaknandet föllo mina ögon på den lilla holmen, som var närmast belägen till templet. Med förundran blef jag der varse en ung, välklädd flicka, sysselsatt att vattna blomstersängarna. De nära häckarna, bakom hvilka hon till större delen var dold, hindrade mig att tillräckligt betrakta henne, och när hon då och då framträdde genom buskarnes öppningar, nekade mig den för morgonvinden fladdrande slöjan att urskilja hennes anletsdrag. Den som känner österlandets seder, vet huru sällsynt en syn, sådan som denna, är: min nyfikenhet stegrades så mycket mer, som jag kände öns ägare och trodde mig veta, att intet sådant fruntimmer tillhörde honom.

Innan jag ännu rigtigt hunnit sansa mig, satt jag redan i jullen, som med tysta, långsamma årslag framsköt öfver det smala sundet. Redan stötte stäfven mot stranden; nästan ovillig öfver mig sjelf, steg jag i land. Med tjuge steg hade jag genomvandrat den smala mandel-dunge, som låg närmast viken; nu stod jag dold bakom en buske, och mina blickar sökte flickan på de redan förut välbekanta blomstersängarna. Arbetet, syntes det, var redan fullbordadt: bredvid stod den lackerade vattenkannan. Flickan sjelf satt med ryggen vänd mot mig, och matade tvenne små djur, hvilka jag sedan erfor vara så kallade dverghjortar. Dessa djur äro ej hemfödda i Kaschmir: jag hade aldrig, och kanhända äfven få af mine läsare, sett dessa de täckaste bland lefvande varelser. Deras längd utgör knapt halfannan fot: den sirliga, lätta kroppen hvilar på skönt bildade ben, som ej äro mycket tjockare än en pennfjäder. De stora, strålande ögonens behag upphöjes genom tvenne nedanför liggande ljusa streck, som gifva djuret anseende af att hafva fyra. Färgen är rödbrun, här och der förskönad genom hvita stjernor och fläckar.

De tama djuren åto sammanblandad mjölk och honing ur små porslins-skålar: deremellan togo de ur sin unga herrskarinnas händer späda blad, blommor och frukter. Då och då talade hon vid dem några ord, hvilka de tycktes bättre förstå än jag. Mellertid hade jag, då jag fann mig obemärkt, närmare framträdt. Den okända var klädd i en af dessa genomskinliga indiska gazer, som man snarare kunde kalla en väfd luft, ett

linnetöcken, än en klädnad. Den nedföll i rika veck kring hennes smarta växt, och sammanhölls af ett smalt, blått, silfverstickadt band, som hopknäpptes med ett litet gull-lås. En ljusblå shawl fladdrade öfver hennes axlar, och kring hennes kinder sväfvade en tunn slöja, uppburen af ett enkelt perlband, som flätade sig genom hennes lockar.

Långt hade jag ännu icke framgått, förrän de båda hjortarne blefvo mig varse och veko skygga åt sidan. Flickan uppsteg hastigt och vände sig med oslöjadt ansigte åt den sidan der jag befann mig. Högblå ögon, hvit genomskinlig hy, stänkt af rosens färgor, – hvilken syn för en sydländsk yngling, som ännu aldrig sett annat än landets infödda bruna flickor! Likväl äro Kaschmirs skönheter med rätta prisade öfver hela Asien: men ännu hade jag aldrig skådat någon sådan, som på mig hade gjort det minsta intryck. Länge stod jag liksom fastväxt vid marken: äfven flickan stannade, rädd och förlägen. Först då hon ville draga sig tillbaka, skyndade jag emot henne, och gaf henne tecken att vänta. Oviss och tvekande drog hon sig än några steg tillbaka, än stod hon några secunder stilla och orörlig. Men nu var jag redan hos henne: jag höll hennes hand, och besvor henne att dröja. Jag talade till henne på kaschmirs indiska, på persiska; men ack, hon förstod mig ej. Sedan försökte också hon att göra sig begriplig, men äfven hennes bemödande var lika fåfängt.

Mellertid hade flickan öfvervunnit den första rädslan: hon lockade sina hjortar och tillät mig spassera vid sin arm. Vi gingo förbi blomsterbäddarna, som på dessa få dagar – ty kort före jagten hade jag sjelf besökt denna ö – tycktes hafva antagit ett friskare utseende. Derefter förde hon mig åt ett litet närbeläget vinberg, der stora blodröda drufvor glindrade mellan de gröna rankorna, plockade åt mig de mognaste, förtärde sjelf några, och vinkade sedan åt mig att gå.

Medan jag med tecken och oförstådda böner besvor henne att ännu få qvarblifva några ögonblick, flög en fågel ned och nedsatte sig på min axel. Jag smekte den lilla befjädrade varelsen, som till flickans förvåning icke bortflög, utan tvertom, enligt sin art, tycktes besvara mina smekningar. Det var min lilla indiska domherre1, hvilken på landets språk kallas Bajah. Dessa fåglar äro likaså sällsynta, som bekanta för deras utomordentliga läraktighet och deras kärlek för menniskor. Sitt bo hänga de på en alns-lång tråd vid de spädare grenarnas spets, för att afvända ormars, apors och andra skadedjurs besök. Det är konstrikt inrättadt och fördeladt i trenne rum. I den innersta af dessa kamrar bo ungarna, i den mellersta honan, och i det yttersta rummet håller hannen vakt, medan makan ligger på äggen. Om nätterna upplyses detta yttre förmak af en lysmask, som lägges på en liten af ler inrättad hylla. Hinduiske ynglingar inöfva dessa fåglar, då de kunnat fångas, till allehanda konster, såsom att efter befallning hämta vissa lätta saker, och bära bref till en viss antydd ort. Min far hade erhållit denna fågel af en resande, som ville gifva en sällsynt och dyrbar gåfva; sedan skänktes den åt mig och hade i några år utgjort ett af mina käraste tidsfördrif.

För att visa den sköna ett prof af min domherres skicklighet, gick jag till en källa, tog en ring från fingret och kastade den i vattnet. I ögonblicket neddykte fågeln, grep ringen, innan den ännu hann bottnen, och flög emot mig med det fångade gullet. Flickan öfverhopade honom med smekningar: och jag insåg lätt, att jag, genom fågelns öfverlemnande, icke skulle göra någon oangenäm skänk. Jag tog då domherrn, satte den på hennes axel, och lät henne förstå, att hon skulle emottaga honom såsom ett minne af mig. Hon tackade mig med en vänlig blick, men förnyade afskedets tecken. Fågeln satt qvar på hennes skullror och betraktade henne med kloka, skälmska ögon. Då jag aflägsnade mig, uppflög han, kryssade några hvarf kring sin nya herrskarinnas hufvud, med den lilla näbben undankastande de lockar, som betäckte hennes panna. Jag begrep, att han der sökte den gullplåt, som Hindostanska flickor pläga bära mellan ögonbrynen, och hvilken är det vanligaste rof, som ynglingarne låta dessa fåglar stjäla åt sig. Knapt hade jag gått tio steg, förrän den lilla domherrn åter satt på min axel, liksom förtretad, att han ingenting hade röfvat. Jag bröt då en lång men fin gull-länk ur min turban, band ena ändan om fågelns fot, och räckte den andra åt hans och min herrskarinna. Fågeln satt sörjande, med det lilla hufvudet mellan vingarna, liksom han förstod, att han nu

mistade sin förra herre. Hvarför är jag icke en Sadi2, att jag i vackra stancer kunnat besjunga detta lilla uppträde! Väl var jag icke alldeles oerfaren i diktkonst: men hvilken älskare har lust och mod att sjunga, då hans hjertas drottning icke förstår de ord eller de skrift-tecken, som tolka hans själs känslor?

Den sköna aflägsnade sig med hastiga steg, under det hon med nya smekningar bemödade sig att trösta den lilla gunstlingen öfver hans förändrade fångenskap. För mig återstod icke annat, än att åter begifva mig till min båt.

——

IV.

Hemkommen till staden, skyndade jag till holmens ägare, en shawl-handlare, för att af honom inhemta några underrättelser om dess nya bebyggare. Men till min stora ledsnad erfor jag, att han ett par dagar förut afrest med en karavan till Persien och Balkh. Så mycket inhemtade jag dock af hans folk att en främling under min frånvaro infunnit sig hos köpmannen, hyrt holmen – på huru lång tid visste man ej – samt i förhand betalt den öfverenskomna summan. Innan sin afresa hade ägaren befallt sitt folk, att icke, så länge gästen bodde qvar, begifva sig till ön, och att så mycket möjligt var, aflägsna allt, som kunde störa hans enslighet.

Vid min återkomst till palatset, var jag glad att min far icke saknat mig och att han ej eller under hela dagen frågade mig öfver min tankspriddhet, hvilken jag förgäfves sökte dölja. Deremot gaf han mig om aftonen göromål, som hindrade mig, att besöka den nu för mig så dyrbara nejden vid sjön. Innan jag hann befria mig från dessa hinder, hade redan natten ingått.

Missnöjd kastade jag mig ned på min bädd. Snart uppstego minnen af den herrliga morgonstunden och förjagade hastigt alla förtrytelsens dimmor. Hoppfull öppnade sig för mig en gyllne framtid, en lång kedja af sköna dagar. Det brydsammaste var dock alltid huru jag skulle våga återkomma, utan att väcka flickans misshag, helst jag väl kunde göra mina känslor, men ej mina afsigter och önskningar för henne begripliga. Hundrade förslag uppgjordes och förkastades; och under dessa omsorger öfverraskades jag af sömnen.

Solen var ännu icke synlig, då jag väcktes af en klang, liksom af en fallande metall. Jag uppsåg, och bredvid mig på bordet satt min bortskänkta domherre och såg mig listigt och lurande i ögonen. Framför honom låg en ring, hvilken jag ihågkom mig dagen förut hafva sett på den älskades finger. Då jag fattade gullet, flög han upp, flaxade med ystra vingslag muntert kring rummet, och nedsatte sig åter, liksom han väntade beröm och smekningar. Obeskedliga fågel! sade jag till honom, eller, om man så vill, till mig sjelf. – Hvarföre är det ej din herre tillåtet att byta sig till ditt öde? Han skulle ej, liksom du, bortrymma ur sin gyllne fångenskap; ej, som du, bortstjäla gull och ringar. Blott kyssar, kyssar skulle han röfva; vid hennes sida skulle han sväfva, hans vinge skulle fläkta svalka åt hennes kinder, och då hon inslumrade, skulle han hålla vakt vid hennes hufvudgärd. Tacksamt skulle hon belöna den trogne tjenaren; om en kall vindflägt nalkades från snöbergen, skulle hon mellan de varma marmorkullarna i sitt bröst gömma den späda, ömtåliga älsklingen. Den söta mannadaggen skulle jag glömma, alla jordens blomster och deras honings-knoppar skulle jag försmå; blott de röda rosor, som växa på hennes läppar, skulle jag plocka, – plocka, och aldrig blifva mättad! – Dock lilla tjuf, din herre är icke otacksam: han erkänner värdet af din stöld, ty det gyllene rofvet och ditt rymmande ger honom en klanderlös anledning att åter besöka vår unga drottning.

I ögonblicket hade jag påkastadt mig mina kläder och begaf mig lika skyndsamt åt sjön. Oförväntadt stod jag åter för den hulda, som syntes häpen och bestört öfver min åsyn, men fattade snart anledningen till min återkomst, då jag redan på afstånd visade henne, på min upplyftade hand, den bevingade rymmarn. Hon återtog honom ej ogerna; snart blef hon äfven på mitt finger varse den förlorade ringen, och blef deröfver ännu mera förskräckt. Genom tecken gjorde jag dock henne sammanhanget begripligt: jag sökte äfven låta

henne förstå, att, om hon ville befria fågeln från hans kedja, hon om aftnarna tills vidare borde igensluta fönstret, samt föröfrigt för honom sorgfälligt akta alla lättare gull- och silfver-smycken, emedan den bevingade tjufven, liksom många andra af hans slägte, mycket tyckte om att bortsnappa dyrbarheter.

Fågeln hade jag således återgifvit, men ringen, liksom hade han vetat om min önskan, ville ej från mitt finger. Så tätt hade han omfattat det venstra lillfingret, att jag icke utan största ansträngning hade kunnat afdraga den, – och att dertill använda mitt yttersta bemödande, dertill saknade jag verkligen all lust. Jag räckte henne handen och bad henne sjelf försöka, darrande att det skulle lyckas. Men min fruktan var lyckligtvis öfverflödig: kanske, emedan hon fruktade att göra mig smärta. Eller vågade jag hoppas att hon ej missunnade mig den ringa men ovärderliga gåfvan? För att dock ersätta denna förlust, aftog jag en kostbar, skönt arbetad ring, i hvilken en stor kristall-klar diamant var innefattad, och sökte förmå henne att emottaga den. Men detta vägrade hon alldeles; vare sig emedan hon fann, att hennes ring ej var någon ersättning för den af mig tillbjudna, eller hon af mig icke ville mottaga någon skänk, åtminstone af detta slag. Jag envisades, – men allt mitt bemödande var onyttigt. Hon blef ond, och hotade att bortgå.

För att dock försona mig öfver hennes vägran, tillät hon mig att biträda sig vid blomstrens vattning, hvarmed hon vid min ankomst var sysselsatt, och sprang efter en annan kanna. Den lilla dammen var temligen långt bort belägen; men jag, som rätt väl kände holmen, öppnade nära derinvid en af henne obemärkt vattenkonst, hvarur vågen i tvenne strålar hastigt uppskjöt, och fyllde våra käril. Detta ångrade jag dock snart, då jag såg, huru mycket vårt gemensamma arbete derigenom förkortades. Sedan lockade hon sina hjortar och matade dem liksom morgonen förut. Äfven glömde hon ej domherrn, som redan tycktes finna sig rätt väl hos sin nya ägarinna.

Under allt detta hade vi blifvit betydligt mer förtroliga: hon bortvände ej mer ansigtet, då jag djerft skådade henne in i de klara, blå ögonen. Hennes hand låg i min, och hon hängde sig sjelf vid min arm, då vi gingo öfver någon smal spång eller några andra trånga ställen. Hon var ännu föga bekant med verlden och dess seder, ty ännu befann hon sig i första knoppningen af sin ungdom: knapt kunde jag skatta hennes ålder till fjorton år.

Efterhand blef jag varse, att flickan alltid under dessa spassergångar undvek den trakt, hvaruti huset, det enda på holmen, var beläget. Men följande de många vändningarne af en löfgång, befunno vi oss helt oförmodadt nära intill den plan, på hvilken det var anlagdt. Liksom besinnande sig på någonting, fattade hon mig vid handen och förde mig hastigt förbi huset upp på en kulle och befalte mig att stiga in i ett litet öppet tempel, som derofvanpå var bygdt i tibetansk stil, och hvarifrån man hade utsigt åt ena sidan af huset. Nu ilade hon ned från kullen och in i boningshuset och borttog i ett af fönstren midt emot mig den gallerskärm, som i dessa länder nyttjas i stället för glas. Jag såg ned och blef i ett hörn af kammarn varse en man, med bortvändt ansigte, sofvande på en divan. Blott en blick hann jag kasta dit in, förrän flickan åter fällde gallret, och inom få ögonblick åter var hos mig. Det var ej svårt att gissa, det hon ville gifva tillkänna, att hon stod under någons uppsigt, som ej borde se oss tillsammans, och att hon ville mana mig att iakttaga försigtighet.

Min förmodan bestyrktes, då hon gaf mig afskedstecknet derigenom, att hon upplyfte ena handen mot solen, som redan stod högt på himlen, liksom hon velat uttrycka, att det nu var tid att skiljas. Hon följde mig några steg, sedan hon förmanat mig att låta afsåga den trånga gullringen. Jag förnyade mina böner att hon skulle emottaga min, men då hon förblef obeveklig, vinkade jag oförmärkt åt domherrn, hvilken genast kom flygandes. Jag låtsade tappa ringen på marken: fågeln upptog den och flög, på min vink, långsamt flaxande med den tunga bördan, tillbaka till sin herrskarinna. Hon ropade mig så högt hon vågade, men jag skyndade mig, utan att se tillbaka, till viken, der bakom mandel-lunden min julle låg gömd.

V.

Morgonen derefter – ty endast dessa stunder lefde jag nu mera, endast om dem har jag att berätta – var jag åter hos ö-drottningen. Nu gick hon emot mig och räckte mig min ring; min lilla list hade lyckats, ty hon tycktes verkligen tro, att fågeln hade stulit den från mig. Jag låtsade visa mig förundrad att hon ägde ringen, men vägrade i min ordning, att återtaga den. Förgäfves hotade hon, förgäfves blef hon ond, förgäfves utgjöt hon en ström af böner och föreställningar: så mycket mer onyttiga, som jag icke förstod en andedrägt deraf: i dag var jag den obeveklige. Förtörnad kastade hon slutligen ringen på marken: men domherrn flög efter, fattade den och satte sig åter på hennes axel. Nu måste hon le öfver det sista misslyckade försöket, tog halfknotande ringen och satte den på sitt storfinger; men då den beständigt afföll, gömde hon den i sitt bröst, icke missnöjd – som det syntes – med diamantens blixtrande skimmer.

För att gifva det stumma samtalet en fredligare vändning, förde jag min unga herrskarinna till mandel-lunden. Der framtog jag en tjock packa, som innehöll en mängd sirligt hoplagda strutar, vid hvilkas öfra ända var fästad en blomma, hvar och en af ett olika slag. Då jag uppvecklade dem och ett antal frön blefvo synliga, begrep hon att de i hvarje papper förvarade frökornen skulle gifva sådana växter, som de bilagda utvisade. Detta var en skänk, som hon gerna och utan betänkande mottog. Jag hade sorgfälligt valt de skönaste och just dem, som saknades på hennes blombäddar: detta var så mycket lättare, som hennes egen blomstergård var mera vacker än rik, och jag i min fars trädgård sedan flera år hade samlat ett ansenligt förråd af de täckaste och mest sällsynta in- och utländska växter, dem jag sjelf vårdade; sällan försummade någon från en längre resa hemkommande landsman att bland andra skänker till Kaschmirs höfding äfven lemna hans son några präktiga fröslag, eller, så vida möjligt, något lefvande stånd. Väl hade jag ofta den förtreten att se mången telning från Indien, Kryddöarna och China åter utdö; men så var min glädje så mycket större, då det lyckades mig att göra någon ömtålig, långväga ört inhemsk i min fosterjord. Nu, sedan vattningen var slutad och hjortarne förtärt sin vanliga morgonspis, började jag att uppgräfva jorden och tillreda de sängar, som skulle mottaga de nya växterna, och hade dermed redan hunnit ganska långt, innan stunden till vår vanliga skillsmessa åter inföll.

... Så förlefde jag i sällskap med den vackra obekanta, en lång kedja af paradisiska stunder. Om dagarna, så ofta jag kunde slita mig lös från göromål och sällskap, satt jag på altanen af Salomos tempel, hvarifrån jag hade en obehindrad utsigt öfver nästan hela den lilla närbelägna ön, som inneslöt all min sällhet. Sällan visade hon sig ute annat än om mornarna: middagar och aftnar såg jag en man ro öfver till andra landet och återkomma med en lastad korg, som innehöll måltiden. Det var förmodligen en tjenare: den enda betjening jag blef varse. För öfrigt såg jag den dyrkade, under de mest vackra dagarna, spassera vid sidan af en man, som tycktes vara hennes far och utan tvifvel densamma som jag sett sofvande. Aldrig kom han så nära stranden, att jag kunde tydligt betrakta hans ansigte; men dock märkte jag att han var både gammal och sjuklig, ty vid hvart tjugonde steg stannade han för att hvila, och vid hvart femtionde nedsatte han sig på en bänk eller grässoffa. Flickan tog sitt rum bredvid honom, läsande eller arbetande på någon sömm, och det förstås, så ofta hon, obemärkt af fadren, blickade uppåt, åt min sida, försummade jag ej att hvifta från altanen.

Men hvad, om denna man icke vore hennes far, utan hennes make? Stundom uppsteg denna tanke, och fyllde mitt bröst med ett bittert qval. O att hon dock förstode hundrade ord af persiskan, detta kärlekens tungomål! – suckade jag. Eller jag tusende af det, som flyter öfver hennes hulda läppar! – Väl hade vi vexelvis uppsnappat betydelsen af ett och annat ljud af hvarandras språk, men *de* betecknade blott yttre ting, och hvad som föregick i min själs innersta: detta kunde jag ej, till min förtviflan, med en enda stafvelse tolka. Det gifves visserligen ett språk, som öfverallt förstås: blickar, handtryckningar och vissa halfqväfda ljud, som tillhöra naturen sjelf och hvilkas betydelse ej blott beror på en tillfällig öfverenskommelse mellan folkslagen. Men den unga, nyfödda kärleken behöfver mer än stumma tecken: när den första kyssen är

gifven, kan man vara mindre slösande på ord. Vanligen handlar man dock tvertom.

Förgäfves grubblande, erinrade jag mig änteligen en juvelerare, hos hvilken jag en och annan gång hade handlat. Det var en fin och vidtberest man, en affällig Christen, trodde man; – det föll mig in att han kunde hjelpa mig ur min förlägenhet. I den ring jag ägde af min älskarinna, hade jag funnit några skrifttecken, som tycktes innehålla en mening. Jag gick till honom, visade honom min skatt, frågande om han kunde uttyda dessa bokstäfver. – Visserligen, svarade Jussuf. De ord, som här läsas, betyda på ditt språk: Till den lilla Fanny. Du ser således, herre, att denna inskrift innehåller ingenting märkligt. – Och hvad är namnet på det språk, som dessa ord tillhöra? frågade jag. – Det folk, som nyttjar detta tungomål, bor långt bort, afskildt genom många haf och konungariken; det kallar sig Fransmän. Dock flickans namn är engelskt. Men säg, nådige herre, huru har denna ring kommit i dina händer? Vill du kanhända sälja den? Den har väl intet egentligt värde, men den är ej arbetad i någon dålig smak, och jag är litet svag för europeiskt kram.

Utan att finna för godt att inlåta mig i något vidare förklaringar, köpte jag blott några småsaker, för att vinna hans benägenhet, och förelade honom sedan åtskilliga talesätt, hvilka jag anmodade honom öfversätta på fransyska och långsamt föresäga mig. Jag uppskref hvarje ljud, så noga som möjligt, med persiska bokstäfver och bad honom att få komma igen, hvartill han så mycket hellre samtyckte, som han kunde förmoda, att vid hvart besök få sälja någon vara, på hvilken ej prutades. Hvarje dag upprepade jag, hvad jag den föregående hade lärt; men de fördömda näs-tonerna måste göra den tunga en obeskriflig möda, som endast var van vid de himmelska houriernas språk, persiskan, eller vid den rena kaschmirskan, det gamla sanskrits kyskaste dotter. Den listige Jussuf log och märkte nog, att jag hade ett äfventyr för mig; men han vaktade sig väl att mer fråga mig, utan fortfor att till mig flitigt aflåta om ej de dyrbaraste, åtminstone de dyraste varor, som funnos i hans bod, äfvensom de utsöktaste uttryck, som funnos i fransyska språket.

——

VI.

Nu visste jag min älskades namn och mitt hufvud hvimlade af fransyska glosor och förälskade phraser. Dock jag hade beslutit att ej förr för henne förråda min lilla kunskap, än jag på hennes språk drägligt kunde uttrycka åtminstone några korta, enkla satser. Huru gladde jag mig ej åt denna öfverraskning, och huru tåligt mumlade jag ej på den lilla grammatik, som Jussuf åt mig sammanskrifvit!

Undertiden sökte jag gifva våra sammankomster så mycket lif och nyhet, som möjligt. Hvad mig beträffade, voro inga sådana tillställningar af nöden; ty hvad behöfde jag mer än hennes blotta åsyn: utom henne var allt för mig intet! Men det förhållande, som oss emellan ägde rum, uppfyllde mig dock med oro. Vår bekantskap hade småningom växt till en nästan syskonlig förtrolighet. Visserligen undföll mig ej, att Fanny hvarje morgon med förnöjelse såg mig ankomma, och att de timmar vi tillbragte tillsammans ej för henne voro de oangenämaste; det förekom mig äfven, liksom hon med saknad skilldes ifrån mig. Men denna tillgifvenhet, var den blott en verkan af vanan, tillfället, behofvet af umgänge? – Uppstod ännu i hennes bröst någon högre, skönare känsla än denna nödvänskap, som endast fostras af slumpen och lika hastigt tändes och förkolnar? Se der frågor, som förorsakade mig mången eftertänksam stund, och icke litet påskyndade min läroifver.

Sedan några dagar hade jag beslutat, att bereda henne en öfverraskning af ett annat slag; men jag var icke litet bekymrad om sjelfva sättet, ty dertill fordrades, att hon, åtminstone för en kort stund, lemnade holmen. Redan ofta hade jag gjort henne uppmärksam på belägenheten af Salomos tempel och den utsigt som från denna höjd öppnade sig. I natt hade ett sakta regn fallit: blommorna behöfde ingen vattning. Jag utmärkte tiden på mitt ur, och lofvade henne heligt, att innan visarn ännu framskridit en halftimma, föra henne tillbaka. Änteligen, efter en lång underhandling, lyckades det mig att aflocka hennes samtycke. Nu satt hon

med mig i den lilla farkosten, som lätt sväfvade öfver det smala sundet. Nu uppsteg hon med mig på den andra stranden och beträdde den gröna tempelkullen. Långsamt och omständligt visade jag henne först alla märkvärdigheter i det inre af moskéen, innan vi uppgingo på altanen. Här, i fall vi hade rigtigt förstått hvarandra, skulle hon medgifvit, att all möda och all fruktan för förmenta faror rikt belönades genom den sköna och vidsträckta utsigten. Framför allt behagade henne den öfver sjelfva staden. Husen, ehuru endast byggda af tegel, äro här liksom i Indien till en stor del öfverdragne med glänsande rappning, som ger dem ett anseende af polerad marmor. Taken äro belagde med ett tunnt jordlager, hvaruti planteras blomster, så att de under större delen af året föreställa lika många blomstergårdar. Ännu mera förhöjes prakten af dessa mångfärgade murar och dessa liksom i luften hängande trädgårdar, genom återspeglingen i den genom staden flytande klara floden, som sjelf, betäckt af båtar och simmande badhus, gifver taflan ett nytt lif och rörelse. Här reser sig, vidt beherrskande den ansenliga staden, med sina vallar, torn och grafvar, kastellet Schirgor, min faders boning; der på en annan sida den vidlöftiga lustgården Schahlimar, med sina lundar, vallar, vattenkonster och präktiga byggnader, hvaraf en del redan då låg i ruiner. Och åter på en annan sida, sjön med sina holmar och med sina af lusthus, lundar och vinberg öfversådda stränder!

Länge gaf sig Fanny dock icke tid att förnöja sig af detta rika skådespel. Jag måste återföra henne. Men då vi voro ungefär midt i sundet, framkom bakom en udde af holmen en stor båt, i hvilken suto sex man, och rodde rakt emot oss. Detta måste förekomma Fanny så mycket äfventyrligare, som hon förut knapt i detta farvatten sett någon båt, emedan ur sjöbotten uppstucko så många grund, att det endast af ganska förfarna sjömän kunde genomfaras. Båten styrde tätt förbi oss, och en af männerna gaf mig vid förbifarten en vink, som icke undföll flickans uppmärksamhet. Hon uppgaf ett högt rop, och jag, glömmande mig sjelf, reste mig hastigt och befallte dem genast aflägsna sig. Det anade mig först nu, att Fanny kunde misstänka mig för en förbrytelse, som också, ehuru blott för ett ögonblick, fallit mig in: den att låta bortföra henne.

Verkligen, då vi stigit i land, kände jag hennes kropp ännu skälfva. Hennes ansigte var blekt, och hon följde mig med rädda steg och misstrogna blickar. Vi framkommo till trädgården, men der glömde hon, vid det skådespel, som visade sig, alla misstankar och all sin oro. I midten af blomstergården höjde sig drottningslikt en stor, obeskrifligt präktig rosenbuske, öfvertäckt med rosor af sex olika färgor: röda, violetta, gula, hvita, gredelina och purpurfärgade, af hvilka den ena tycktes vilja täfla med den andra. Samma gren bar till och med blommor af tre särskilta färgor: alla fullare, mera mättade af glans och färg än de man annars vanligen får skåda. Ur de svällande knopparna, berörde af morgonens solstråle, dammade en doft, som med sin vällukt uppfyllde hela nejden. Fanny slog af häpnad och förtjusning sina händer tillsammans. Sjelfva hjortarne sprungo undrande omkring, och uttryckte med sirliga språng sin glada förvåning.

Denna buskart, kronan i min trädgård, var hemfödd i Persien, blommornas fosterland, och är äfven der temmeligen sällsynt. Med stor aktsamhet hade jag aftonen förut låtit uppgräfva den och bära den på en båt, hvilken om natten begaf sig till nejden af Salomos tempel och der höll sig fördold i vassen. Då männerne sågo mig och Fanny inträda i moskeen, hade de skyndsamt smugit öfver sundet, der dolt båten bakom en af småskog öfvervext bergsudde och nedsatt busken på det ställe jag anvisat dem, under det att den nära öfverhängande häcken hindrade dem att blifva upptäckte från altanen. Men i stället att vid återvägen taga kosan utomkring ön, valde de, icke så hastigt väntande vår återkomst, till min förtrytelse den genare öfver sundet, och voro dessutom nog oförsigtige att gifva mig den omtalta vinken, till ett tecken, att allt nu vore rigtigt beställdt.

——

VII.

Medan jag, ehuru med ringa framgång, för den älskade bemödade mig, att genom tecken förklara min afsigt

med den båt, hvars åsyn nyss satte henne i förskräckelse; flaxade den lilla domherrn emot oss, nedflög på hennes axel och tycktes på engång visa sig missnöjd, att han försofvit sig, samt förebrående att hon smugit sig ifrån honom. Fanny strök honom, med len, smekande hand, öfver de glänsande vingarna och de förtörnadt resta fjädrarna, tog ett sockerbröd mellan sina läppar och räckte honom. Men fågeln bortvände näbben, och såg än mera ond och förtretad ut. Hon gaf då brödet åt mig, och knapt hade jag stuckit det i min mun, förrän han flög öfver till mig, och pickade begärligt af den söta frukosten. – Nu skall du dock äta också ur min mun, egensinniga, oartiga fågel! Detta är ju din älsklings-mat! – sade hon och framsökte en bit fruktconfect, hvilken hon åter satte mellan sina läppar. Jag nalkades för att låta fågeln hoppa från min axel på hennes. Men när hennes varma, ångande andedrägt vidrörde mina kinder, och mitt hjerta, träffadt af de närmade blixtarna från hennes molnlösa ögon, uppslog i hög brand; – då lindade jag mina armar kring hennes lif och mina läppar tryckte på hennes en het, dröjande kyss. Fannys kinder upplågade. – Je t'aime, celeste Fanny! – hviskade jag och slöt henne än engång intill mitt bröst. Detta var allt, hvad jag i detta ögonblick ihågkom af hela Jussufs erotiska vältalighet.

Fanny lossade sig ur mina armar, och kastade på mig en hastig blick, i hvilken bestörtning och förebråelse lifligt tecknade sig. Det ljusa håret hade nedfallit, och då hon uppfäste det, frambröt en häftig gråt ur hennes af de buckliga lockarna halföfverskuggade ögon. Jag störtade på knä och bönföll med brutna talesätt om förlåtelse. Fanny aftorkade sina tårar, och räckte mig, sorgfullt men icke ovänligt, handen, den jag betäckte med kyssar, men befallte mig att gå. Jag vågade bedja; dock en vredgad blick, hvilken jag ej förmodat stått i dessa ögons makt, tvingade mig till en snar lydnad.

Den som uppnått nitton år, utan att hafva kysst en enda flicka, vet endast, huru djupt en sådan kyss bränner i själen. I ögonblicket var mitt beslut fattadt: denna dag skulle mitt öde afgöras.

Jag ilade till Jussuf, berättade honom utan förbehåll mitt äfventyr, och befallte honom att såsom tolk vara mig följaktig till fadern, hos hvilken jag genast ville anhålla om Fannys hand. Jussuf hörde mig uppmärksamt och dröjde länge innan han svarade. – Hvad! betänkligheter? ropade jag med stolthet. Du menar, krämare, att Subadarens son skulle hafva ett afslag att befara? – Icke det, mente den kloke Jussuf; men nu började han föredraga så många svårigheter och betänkligheter, att jag alldeles förlorade tålamodet. Slutligen förklarade han, att han ensam, under förevändning af att sälja juveler, ville begifva sig till holmen, leda samtalet på mig och om han funne tillfället tjenligt, förbereda fadren på min begäran. Jag förkastade denna omväg. Men nu besvor mig Jussuf vid framgången af min egen sak och vid all den tacksamhet han var mig skyldig, att låta honom denna gången råda; så att jag äntligen måste gifva efter.

Det är öfverflödigt att beskrifva, med hvilken otålighet jag väntade köpmannens återkomst. Han hade endast träffat flickan, som sade honom, att fadern denna dag hade feber, men bad honom återkomma morgonen derpå. Mellertid hade han förmått henne att bese sina juveler: derunder berättade han om de orter, hvarest han köpt hvarje smycke, ledde sedan samtalet på Kaschmir och derifrån, ganska otvunget, på dess ståthållare och dennes son; hvilken – han mente – vore äfvenså allmänt älskad som aktad. Man tadlade endast hans förundransvärda kallsinnighet för könet, under det han blott tycktes hafva sinne för naturens liflösa skönheter. Så, fortfor han, sitter han hela dagarna derborta vid Salomos tempel, och förlustar sina ögon vid anblicken af en bit paradis, utan att ana, att hundra famnar ifrån honom finnes en blomma, som öfverväger alla Prophetens himlar. – Vid detta yttrande hade Fanny hastigt slagit igen locket på hans låda och lemnat honom rodnande; men då han gick förbi fönstret, hade hon ropat efter honom, att han i morgon icke skulle förgäta komma, emedan pappa säkert skulle köpa af honom.

Jag lät Jussuf flera gånger för mig upprepa hvarje ord och omständighet, hvarvid han sorgfälligt tydde allt till min fördel: isynnerhet var, mente han, flickans rodnad och ännu mer hennes hastiga bortgång, ett bevis på hennes dolda böjelse; äfvenså talade hennes bjudning genom fönstret och den angelägna ton, hvarmed hon yttrade dessa ord, för hennes önskan att nästa dag kunna förnya det afbrutna samtalet.

——

VIII.

Vid mitt nästa morgonbesök emottog mig Fanny med en vänlig alfvarsamhet. Vi uppfyllde våra morgon-sysslor utan vårt vanliga skämt och lek; ehuru jag nu temligen begripligt stammade hennes språk, var dock vårt samtal vida mindre lifligt än då vi förut blott talade genom blickar. Det förekom mig, som om vi båda hade blifvit tio år äldre. Fanny gick alldeles stilla bredvid min sida: hon bortsprang ej mer, än för att plocka en blomma, än för att jaga efter en grann fjäril, än för att sätta ett stöd under en svigtande gren. Föröfrigt var hennes allvar blandadt med en viss skygghet och ett moln af stilla svårmod öfvertäckte hennes ansigte. Om händelsen förra morgonen nämdes likaså litet, som om Jussufs besök.

Äfven jag var i dag mera tankfull. Jag måste ju tänka på mitt öde, som inom få timmar skulle afgöras, och öfverlade om det ej vore bättre att genast, utan att afvakta framgången af Jussufs underhandling, med flickan i hand träda inför fadren och begära hans samtycke till vår förening. Under det jag var sysselsatt med dessa betraktelser, gingo vi förbi en löfsal. Döm om min häpnad, då jag der emellan bladen upptäckte en blek gubbe, med en uppslagen bok framför sig. Dottren blef honom först varse, och drog mig hastigt förbi. Häftigt fattade jag hennes hand, i afsigt att utföra mitt nu mognade beslut. Men flickan slet sig ängsligt lös, och vinkade otåligt att aflägsna mig.

Anländ till staden, gaf jag mig ingen ro, förrän jag drifvit Jussuf ut på sin beskickning, men först, sedan han bortgått, kände jag mitt egentliga qval begynna. Äntligen återkom han, efter sex grufliga timmar. – Triumf! ropade han i dörren, med blixtrande ögon: allt är sagdt, allt är medgifvet: alla svårigheter, som skilda religioner, skilda fädernesland, och afvikande seder och bruk, lägga i vägen, äro lyckligt öfvervundna. – Han började berätta; med hvad förtjusning insög ej mitt öra hvarje ord! Han hade gått längre än hans fullmakt sträckte sig: men jag sjelf hade ej kunnat betinga mig bättre villkor, – villkor, utan hvilka jag ej vågade påräkna min faders samtycke. – Skyndom, skyndom tillbaka till ön! ropade jag i min glädjeyrsel. – Nej, anmärkte han, er Fanny är i dag för mycket upprörd, unna henne denna aftonstund att hämta sig: jag har lofvat henne det i ert namn! I morgon så tidigt ni befaller, står jag till er tjenst. Men ni behöfver ingen underhandlare: med fadren är allt till punkt och pricka afgjordt, och med flickan lärer ni ej hafva någon tolk af nöden. Utomdess talar ni ju redan så mycket fransyska, som är nödvändigt?

Er lott har fallit, fortfor han med en förändrad röst; ifrån i morgon skall ni icke äga en enda önskan, som ej uppfylles. Äfven jag kunde blifva lycklig, suckade han. – Jag såg på honom, frågande. – Ni känner kanhända af ryktet, fullföljde han, vår konungs böjelse för prakt, isynnerhet för ädla och skönt arbetade stenar. Jag har till en hamn i Indien från Europa förskrifvit en mängd kostbarheter: för några dagar sedan erhöll jag bref från Surat med underrättelse, att de ankommit. Gerna ville jag, under denna resa, äfven besöka diamantgrufvorna i Golkonda. Men till allt detta är mitt eget penningeförråd på långt när icke tillräckligt ... Med ett ord, nådigste herre, jag vågar anhålla att ni räddar mig ur denna förlägenhet; att ni lånar mig en summa, som jag efter min återkomst från Kandahar tacksamt vill återbetala.

Jag begär dessutom dessa penningar icke utan att lemna full säkerhet, – fortfor han, då jag dröjde att svara, emedan jag, sysselsatt med helt andra tankar, knapt hade hört honom. Allt mitt oförsålda gods qvarstannar här till min återkomst och lemnas er till underpant, och i hvilka händer skulle jag dessutom med mera trygghet anförtro det? – Jag djerfves försäkra, att dess värde uppgår mot ett litet furstedöme. Nådige herre, min erkänsla ... – Huru mycket önskar du då? frågade jag afbrytande. – Jag öfverlemnar beloppet helt och hållet åt ert ädelmod: mina inköp måste rätta sig derefter, men ju mera penningar jag kan använda, ju större skall min vinst blifva.

Jag framtog ett halft dussin guldpungar och lemnade dem åt Jussuf, som med en illa dold rofgirighet

instoppade dem, sedan han förut vägt dem i handen, och nu gjorde sig färdig att taga afsked med en hastighet, som om han fruktade att jag skulle ångra mig och fråntaga honom dem. I morgon, forfor han, afreser en liten karavan till Indien, hvilken jag önskade medfölja. Ni behöfver ej mer min tjenst: det är endast nödigt att ni visar er. Tillåter ni att jag begagnar mig af detta tillfälle? – Res, nickade jag. – I en ström af ord, och i den mest svulstiga orientaliska stil, började han nu ömsom prisa min bruds skönhet och behag, ömsom den sällhet som väntade mig, ömsevis åter mitt ädelmod samt värdet af den välgerning jag visat honom. – Godt, godt, afbröt jag; res och var lycklig! – Han gick, men kastade vid utgåendet tillbaka en besynnerlig blick, i hvilken jag då endast trodde mig igenkänna snålhetens tillfredsstälda förnöjelse.

Du bedrager mig förmodligen: du ämnar rymma och aldrig mer återkomma med dessa pengar, – sade jag för mig sjelf. Men hvad betyder det om du lurar mig på några tusen guldrupier? Men du hade kunnat spara dig detta smädliga löje: jag hade ju i alla fall ämnat skänka dig dem.

Glad att äntligen vara ensam, glömde jag snart denna lilla händelse, och öfverlemnade mig åt en flod af de ljufvaste föreställningar. Med de skönaste färgor utmålade min fantasi den kommande dagen, då jag fritt skulle få trycka min Fanny till mitt bröst och ej mer, som hittils, förstulet smyga mig till hennes ö. Dess ägare skulle afstå den till mig; under vår hand skulle den på nytt framgå såsom en förskönad skapelse och här skulle vår öfriga lefnad framrinna, lugn och klar liksom den våg, som omflöt vårt elysium.

——

IX.

Dessa bilder hade ännu icke slutat sin glada lek, då sömnen, med obemärkt hand, tillyckte mina ögon. Men afundsjuk Ande förjagade de spelande drömmarnes skara, och omringade min bädd med hotande, förfärliga gycklerier. Väckt af en qvalfull dröm, störtade jag upp, men fann med harm, att nattens stjernor ännu stodo högt på himmelen. Omöjligt kunde jag längre uthärda den qvalmiga luften i min kammare. Jag störtade ut och befann mig, nästan ovetande, vid Salomos tempel. Ett djupt mörker öfverdrog ännu sjön och min kärleks helgedom.

Icke länge hade jag här sutit, förrän jag trodde mig i den djupa tystnaden höra roddarslag, och då jag, med ansträngda sinnen, vände mina blickar åt ön, tyckte jag mig der i trakten af boningshuset, se ett ljus, som fjerran försvann vid andra stranden. Jag lyssnade åter, jag ansträngde all min synkraft, men jag hörde endast vågen, som, jagad af morgonvinden, sorlande öfversköljde den gröna stranden, och såg endast de himmelska nattljusen, som, behagade af detta skådespel, tycktes glömma att skrida ur vår dal.

En dyster aning genomflög min själ. Hvarför kan jag dock, i alla fall, icke så gerna afvakta dagens ankomst på holmen som på denna kulle? – tänkte jag och gick ned till stranden. Men jag kunde omöjligt i detta mörker finna min båt. I min ifver att söka, förvillade jag mig och nedsönk bland hvassen, långt öfver knät. Ursinnig af vrede, arbetade jag länge fåfängt att komma upp. Det lyckades änteligen; – men mina skor voro fastsittande, mina kläder förderfvade af vatten och dy. Jag måste ila hem, för att omkläda mig.

Vid återkomsten hörde jag någon sakta klappa på mitt fönster. Jag borttog gallret och in flög den lilla domherrn med ett hopviket ostindiskt papper bundet under halsen. Hastigt mottog jag det af den lilla bevingade brefbäraren, men ack! skriften var på detta språk, hvars ljud jag väl någorlunda förstod, men om hvars bokstäfver och deras besynnerliga sammansättningar jag ännu nästan hade alldeles intet begrepp. För det närvarande kunde jag blott fägna mig åt de prydliga, konstigt i hvarandra flytande dragen, och måste trösta mig, att jag dock snart muntligen skulle få erfara dess innehåll. Jag nedlade brefvet mellertid i en jaspisdosa och begaf mig åter till sjön.

Snön på de östliga bergen färgades redan af en bred guldrand, då jag dit ankom. Min båt var verligen borta,

ingen fanns på så långt afstånd jag kunde se. Äntligen upptäckte jag en, slet den lös, och störtade häftigt deruti. Mitt hjerta klappade högt af stridiga aningar, då jag beträdde ö-stranden och ilade öfver den gröna ängen till blomstergården. – Fanny sofver länge i dag; men J skolen ej derför, små sol-barn, få vänta på er morgondryck! – sade jag och började att begjuta blommorna med vatten, ofta seende mig omkring, om hon ej skulle komma.

Arbetet var slutadt, men ännu var ingen Fanny synlig. Långsamt gick jag mot huset: alla dörrar voro stängda, alla fönster tillslutna. Jag besteg kullen midt emot, ängsligt väntande att gallret skulle öppnas. Solen steg redan med sitt hela klot öfver dalen, men ännu var allt stilla och tyst inuti huset. Omsider förmente jag mig höra ett sakta klagande ljud: jag gick närmare och de sorgliga tonerna fördubblades. Nu kunde jag ej längre styra mig; med en häftig stöt kastade jag upp dörren och de båda dverghjortarne sprungo qvidande emot mig. – Arma djur, hvar är er herrskarinna? ropade jag, genomilande rummen. Allt var tomt och öde: jag ilade ut, genomsökte hvarje vrå af ön, öfverallt ropande Fannys namn, men endast echot upprepade håniskt mina rop. Förtviflad återvände jag till huset, och der slocknade hvarje gnista af hopp, då jag af de utan ordning kringströdda, qvarlemnade sakerna, upptäckte spår till en hastig flykt.

Denna flykt var mig helt och hållet en gåta. Skulle Jussuf varit en förrädare och pådiktat mig brottsliga afsigter? Men hvilken fördel skulle han vinna, att aflägsna min brud? – Eller – och denna tanke gjorde mig mest olycklig – månne Fanny sjelf, af motvilja för en förening med mig, öfvertalat sin far att skyndsamt begifva sig på flykten. Eller månne min far erhållit kunskap om mina afsigter, och missnöjd dermed, låtit fördrifva främlingarne? – Sådana och många andra gissningar framställde sig; men den ena syntes mig föga mera rimlig än den andra. Dock det var nu icke tid att grubbla, utan att handla.

Ankommen till staden erfor jag, att Jussuf redan hade afrest. Han var min ende förtrogne, så litet han än tycktes förtjena min vänskap. Men tiden skyndade, och jag måste hastigt utföra mitt beslut. Jag gick till min far, omtalade för honom i möjligaste korthet min händelse, och sade honom rent ut, att jag fruktade, att Jussuf för honom förrådt min hemlighet, och han sjelf bortskaffat den älskade och dess far. – Sedan min far kallsinnigt afhört mina förebråelser, svarade han: hade Jussuf för mig yppat din kärlekshandel, så hade han gjort sin skyldighet; men Jussuf är en skurk, och jag känner det förut genom ett annat knep. Föröfrigt, min son, inser jag ej, hvad jag skulle hafva emot om du toge dig en christen slafvinna: hade jag åter icke velat det, så hade jag förbjudit dig fortsättningen af detta äfventyr, och jag hoppas att du skulle hafva lydt mig: men om du ej lydt mig och jag funnit för godt, att förvisa främlingarne, så hade det otvifvelaktigt skett i din åsyn, åtminstone hade jag för dig ej gjort en hemlighet deraf.

Min far strök sig med så mycken tillförsigt och stolthet om skägget, att jag ej vågade tvifla. – Förlåt mig mina orättvisa misstankar, ropade jag bedjande; och återskaffa de förlorade! – Gerna, svarade han utan en enda af alla de invändningar jag befarat, och kallade en slaf. Befall tio man af de raskaste häst-jägarne, och lika många af min ridande lifvakt, att genast sitta upp! Och på det du, min son, ej må anklaga anförarne för tröghet, ifall försöket misslyckas, så sätt dig sjelf i spetsen för endera troppen. Sannolikt hafva flyktingarne tagit vägen åt Indien. Du vet att endast två vägar leda dit, och att vårt land dessutom endast har några få pass. De hafva blott åtta, högst tio timmars försprång – det är således ganska sannolikt att försöket lyckas. Men kom ihåg, att min makt icke sträcker sig utom dalen.

Tänd af ett nytt lif, ilade jag ut, för att påskynda ryttarne. – Glöm framför allt icke – hviskade min far, under det jag svingade mig på hästen, – att fånga Jussuf! Förra gången slapp han med en simpel fotbastonad: denna gång kommer han endast undan med ett hufvud kortare. – Han mumlade ännu åtskilligt, men vi sprängde hurtigt ut på gatan och af till södra stadsporten. Der delade vi oss i tvenne troppar: den ena tog vägen höger om, och den andra venster om floden. Men när jag såg landsvägen öfverallt hvimla af tallösa resande, så föll den svårigheten mig in, huru jag sjelf, och ännu mer huru anförarn för den andra afdelningen, skulle igenkänna mina rymmare, då jag ej visste på hvad sätt de voro klädda, i europeisk eller

indisk, i persisk eller kaschmirisk drägt, ej heller på hvad sätt de färdades. Till häst – var det sannolikaste, helst som jag i huset på ön funnit tvenne qvarlemnade palankiner, i hvilka de förmodligen dit ankommit.

Mitt högsta bemödande var nu, att hastigt framkomma till bergpasset: ty under vägen fann jag intet spår af dem jag sökte. Icke långt derifrån upphann jag den karavan, med hvilken min underhandlare samma morgon afrest; jag gaf hästen sporrarna, i hopp att af Jussuf utpressa några underrättelser om mina rymmares flykt, eller i fall jag fann honom oskyldig, låta honom, oaktadt min fars föreställningar, rädda sig med flykten. Men huru bestört blef jag ej att af anföraren för karavanen erfara, att Jussuf väl dagen förut hos honom noga förfrågat sig om reseplanen och de dagar man på hvarje ort hoppades inträffa, men vid afskedet endast yttrat, att han längre fram under vägen ämnade stöta till.

Befälhafvaren för vakten i bergpasset kunde deremot ej meddela mig den minsta upplysning. Ett stort antal resande hade färdats ut och in genom dalen och hvilket kännetecken kunde jag uppgifva på dem jag sökte? Slutligen biträdd af en soldat, erfor jag följande: För icke mer än tvenne timmar sedan, hade trenne resande, två gamla män och en ung, här uppehållit sig, för att låta de andtrutne hästarna några ögonblick pusta. Ynglingen, hvars ansigte för öfrigt var betäckt af ett tjockt flor, syntes vara mycket trött af den häftiga ritten. Den äldste i sällskapet, hvilken talade en bruten persiska (de öfriga hade vexlat några ord sins emellan på ett för vakten obekant språk), hade noga gjort sig underrättad om vägarna. – Hvilken väg? ropade jag hastigt, troende mig i den sednare igenkänna betjenten och i de öfriga fadren och hans i mansdrägt förklädda dotter. – Men den listige tjenaren hade ej frågat om en viss väg; utan om alla, och jag var nu stadd i samma ovisshet som förut.

Nu ankom den andra troppen, hvilken hållit den östra vägen. Äfven dess bemödande hade varit lika fruktlöst. Så följen mig då, raska ynglingar, ropade jag till dem: jag vill rikt betala er möda! Men anförarn för denna afdelning red fram till mig, och förklarade, att min faders ståthållardöme här slutade och att han vid deras hufvuden förbjudit dem, att framtränga ett steg längre. – Så vill jag ensam utföra mitt beslut, sade jag och framrusade utför bergpasset. Men nedanför fjällen öppnade sig för mig en omätlig slättmark, och en myckenhet af vägar spridde sig åt alla himmelsstreck. Obekymrad lät jag min häst välja hvilkendera han ville, blott han med vindens snabbhet framilade. Omsider störtade han död ned, och drog mig med sig, sanslös af en häftig stöt, som jag vid fallet erhöll af en vid vägen stående trädstam.

——

X.

Då jag återkom till medvetande, befann jag mig på min kammare, i Kaschmir. En betjent, som mig ovetande ridit efter mig, hade funnit mig afdånad och återfört mig hem. – Jag hatade sansningen, emedan den flyttade mig ur feberns ljufva drömverld till den kalla, ödsliga verkligheten. Lyckligtvis tillät mig ej häftigheten af smärtan i mitt hufvud att länge sysselsätta mig med min belägenhet. I sig sjelft var såret för ingen del farligt; men det förorsakade mig grymma plågor och höll mig länge vid sängen. Jag hade dock under denna sjukdom den glädjen att erfara hela vidden af min fars ömhet för mig: han hörde till de föräldrar, som för sina barn dölja sin tillgifvenhet, af fruktan, att om den vore dem bekant, finna mindre lydnad.

Min far lät mig nu för sig nogare upprepa alla omständigheterna af mitt äfventyr. Om anledningen till mina öboars flykt visste han äfvenså litet som jag, hvad han borde tänka. Jussuf är en afgjord skurk, sade han, och jag ville gerna tilltro honom att hafva haft sin hand med i denna historia, om jag blott kunde upptäcka minsta spår till någon fördel för honom af denna utgång. Likväl finner jag sannolikast, att han denna gång sjelf genom ett låtsadt samtycke blifvit bedragen af den gamle, hvilken förmodligen, för att undvika det erbjudna äktenskapet, hvartill han fruktade att blifva tvungen, alla ovetande, tagit flykten. Det synes väl otroligt, att någon skulle sky en förbindelse med sonen af en Kaschmirs Subadar, men de christne äro ett

egensinnigt, underligt folk. Du nämnde dock, att den förrädaren skulle gifva dig pant för den summa han narrade af dig: har du frågat derefter? – Nej. – Också en onyttig omsorg, utan tvifvel: han har väl ej förgätit att medtaga allt sitt kram; men jag skall dock låta höra efter i hans qvarter.

Då min far gaf denna befallning, erfor han till sin ej ringa förvåning, att samma dag jag hemkommit från min olyckliga färd, hade tre till mig adresserade kistor blifvit uppskickade af Jussufs fordna värd med ursäkt, att det ej skett förrän dagen efter hans afresa, men att han sjelf så förordnat. Kistorna hämtades och uppslogos i min och min fars närvaro. Inuti låg, allt väl inpackadt, en mängd glasbitar, afbrutna verktyg, jernstycken och allehanda afskrap, af hvilka de dyrbaraste voro några oäkta fula perlor, som nästan af förseende tycktes kommit deribland.

Jag kunde ej hindra mig att le, men min far råkade i yttersta raseri. Ej nog att han bedragit dig: han hånar dig äfven uppenbart. Subadarens af Kaschmir son! Men vid Gud och Prophetens hufvud, beträder han än en gång mitt land, skall min hämd blifva gruflig.

Omsider hade jag så vida tillfrisknat, att jag kunde lemna rummet. Nu yttrade jag för min far min önskan, att han ville åt mig inköpa den holmen, hvarest jag tillbragt så många himmelska stunder. Der ville jag begrafva mig i djup enslighet, ända till dess såret i mitt hjerta blifvit äfven så väl läkt, som såret i mitt hufvud. Min far samtyckte villigt till min åstundan och jag begaf mig på vägen tidigt om en morgon, och ensam, liksom fordom, på det jag fullkomligt, genom jemförelsen med mitt förra och närvarande tillstånd, måtte mätta mitt hjerta med qval.

Med hvilka förändrade känslor satte jag ej nu båten i samma vik bakom mandel-skogen, der min Fanny så ofta gick mig till mötes! Vinden spelade som fordom, vågen susade, träd och växter blomstrade lika skönt som för några månader sedan; men nu syntes mig allt kallt och liflöst, och jag ryste innerligt öfver denna hemska ödslighet. Det förekom mig, som om naturen uppgifvit sin anda och att jag nu vandrade bland mumier. Jag kom till blomstergården. Hvad? utbrast jag. Eder herrskarinna, som vårdade er så ömt och ingen morgon glömde att vederqvicka er, har lemnat oss, och J kläden er ännu i den fordna glädjeskruden, och prålen, liksom villen J begabba min sorg, med de högmodigaste färgor? – Jag uppslet en mängd af de stoltaste bland blomstren och trampade dem under mina fötter. Men länge hade jag icke hjerta att fortfara dermed, då jag erinrade mig, huru högt den förlorade och jag sjelf hade älskat dessa små; huru hon liksom hade tyckts umgås med hvar och en på ett eget sätt, och huru hvar och en under våra stumma samtal liksom hade uttryckt en särskild tanka, en särskild känsla. Milda tårar fuktade vid dessa hågkomster mina ögon.

I huset kommo mig de små hjortarne, smekande, till mötes och påminte mig den olycksaliga morgonen. Jag älskade nu dubbelt de vackra djuren, emedan de syntes dela min sorg. Min liftjenare, som visste mer om mina händelser än jag förmodade, hade tagit omsorg om dem och sorgfälligt ansat blomstren, i tanka att han dermed skulle göra mig ett nöje. Huru tackade jag icke honom deremot, att han lemnat allt i huset i samma skick, som det befann sig den olyckliga natten! Begärligt hopsamlade jag allt hvad jag fann kunna hafva tillhört henne, och bevarade det som reliker.

Bland dessa var dock ingen dyrbarare än det bref, som blifvit mig tillfördt af den sköna domherrn, hvilken nu också ökte min lilla hushållning. Så mycket jag än vederqvickte mig vid anblicken af detta papper; äfvenså mycket bragte det mig i förtviflan, att jag ej kunde tolka dess innehåll. Länge lät jag bland alla resande förgäfves höra efter någon, som förstod detta språk. Slutligen sade man mig att en europeisk officer, som stått i afghaniske konungens krigstjenst, reste genom vårt land till Indien. Jag lät uppsöka honom och min önskan blef änteligen uppfyld. Dock fann jag alldeles icke för godt att visa honom brefvet, utan jag hade på ett långt papper upptecknat alla särskilta ord, som förekommo der och lät honom bredvid sätta deras betydelser på persiska. På detta sätt, ehuru med föga mindre svårighet och möda, än en af Europas språklärde uttyder en många tusen år gammal inskrift på en af Egyptens pyramider eller Babylons

tegelstenar, lyckades det mig att derur draga följande mening:

”Så var då äfven du falsk och nedrig! Du älskade mig, sade du, och dock ville du rycka mig ur min fars armar, förnedra mig till din slafvinna och tvinga mig att tillbedja en annan Gud! Jussuf har bekännt allt. Sjelf bedragare, har du blifvit bedragen af din egen underhandlare, hvars samvete vaknat.”

”Huru gerna ville jag icke tvifla; men har jag icke sjelf, då du lockade mig öfver sundet, sett dig på vägen att bortföra mig? Då du så lycklig gick vid min sida, då godhet och lugn tycktes tala ur dina blickar, då din närvaro endast tycktes sprida frid och glädje; då, eftersinnade du blott medel att göra mig olycklig, – och då dina läppar stammade ett: jag älskar dig, så tänkte ditt hjerta blott på min förnedring.”

”Nej. Du var ingen hycklare. Du bär turbanen, du förstår således ej att älska: din Prophet har icke lärt att känna qvinnan; du var blott för ögonblicket en tam tiger, som lurar och smeker på samma gång. Man bör icke fördömma honom: han följer blott sin art. Offret flyr stumt och utan knot: då detta flygande blad hinner dig, äro vi redan utom gränsorna af det lilla land, der din faders och din vilja är lag.”

”I alla fall skulle det icke tillkomma mig, att fördömma dig, jag, som så djupt felat, då jag för min far förteg vår bekantskap. Ännu i denna stund begår jag ett brott, som dock skall vara det sista. Min far vet icke, att jag skrifver desda rader.”

”Han kallar mig. Lef väl, sköna dal; lef väl, tjusande holme i den blåa, glittrande insjön; lefven väl, små vackra blomsterbarn vid mandellunden! Jemren eder ej, mina älskade hjortar: jag måste efterlemna er; men den, som sade, att han älskade er ägarinna, skall bära omvårdnad om eder.”

”... Allt är färdigt ... Lef väl, Rustan, äfven du! Du hör, jag skiljes från dig utan agg och bitterhet. Du har haft mig kär, så mycket en man af din tro kan nedlåta sig att älska en qvinna. Du rår icke för, att religion, uppfostran och vanor oskärat hjertats heligaste känslor. Min far har öppnat mina ögon. Ack, jag trodde, jag oerfarna, då du vandrade vid min sida bland blomstren och i mandel-skogen, så mild, så menlös, att äfven i ditt hjerta brann en ren, kysk, helig låga! Lefväl, lyckliga dröm! Haf tack för den sällhet denna villa skänkte mig.”

”Rustan! Rustan! när jag tänker tillbaka på dessa stunder, så svindlar mitt hufvud, så vet jag ej, om jag rigtigt bör då tro, att du i mig endast sett den blifvande slafvinnan. Det förekommer mig i detta ögonblick så orimligt, så omöjligt. Skulle den sanna kärleken ej vara bekant, öfverallt på jorden, för alla ädla hjertan, fastän de nämna Gud med olika namn, och dyrka honom på skilda vis?... Skulle detta vara sannt, så vet, Rustan, att min far dröjer några veckor i Bombay, hos köpmannen Willmot. Han skall väl aldrig tillåta sin dotter ett giftermål med en Muhamedan, men jag tänkte dock att kunde du vilja komma för att öfvertyga honom om dina afsigters renhet. En god menniskas omdöme borde icke vara likgiltigt för dig! Och din Fanny skulle, innan hon går till aflägsna verldstrakter, så gerna vilja medföra den öfvertygelsen att hennes väckta känsla engång varit egnad åt en ädel yngling.”

”Lyckliga tanke, hvarföre är du blott en barnslig dröm! Kom alltså, Joli, lilla bevingade brefbärare, kom, innan Fanny alltför mycket förråder sig; mottag detta papper – och flyg åter till din förra herre; dock icke med alltför snabba vingslag, på det vi måtte hafva tid att undkomma.”

”Först nu erinrar jag mig, hvad jag vågar genom detta bref; genom detta erfar han ju några timmar förr vår flykt. Gerna ville jag med dig, Joli, sända den dyrbara ringen, hvilken han nödgade mig att emottaga, men hvilken Jussuf redan erhållit med löfte, att den säkert skulle komma i hans händer. Det tunga gullet skulle kanhända några ögonblick längre uppehållit brefbäraren på hans luftiga ban.”

——

XI.

Hvarje mening, som jag ur denna skrift utletade, uppfyllde mig vexelvis med sorg och glädje. Jag häpnade öfver Jussufs ondska. Fanny! hur var det möjligt att du kunde mer tro en bedragare än din Rustan? Ej engång den i brefvet omtalta ringen hade han framlemnat. O att jag dock ifrigare hade bemödat mig att lära hennes språk: då hade jag upphunnit henne på vägen, eller aldrasist i Bombay! Mitt bröst fylldes af en salig vällust, då jag i de sista afskedsorden läste den icke otydliga bekännelsen om hennes kärlek; men nu måste hvarje gnista af förhoppning om min oskuld eller ånger slockna i hennes själ, då jag ej efter denna, ehuru förmodligen halft oafsigtliga vink hastade till hennes fötter; ty hon tycktes intet ögonblick tvifla, att, då jag temligen drägligt talade hennes språk, jag äfven ej skulle förstå hvad derpå vore skrifvet.

Med en helig ed lofvade jag min Fannys minne, att evigt lefva för henne, och för hvarje annan qvinnas behag stänga det bröst, hvarest hennes bild evigt bodde. Så begrof jag mig i den djupaste enslighet: ingen mensklig varelse utom min far vågade beträda min ö. Hvad jag dagligen behöfde för att förlänga mitt ödsliga lif, aflemnades hvarje morgon i templet på Salomos kulle, hvarifrån jag sjelf afhemtade den lilla korgen. Mitt enda sällskap voro de båda hjortarne, den trogna fågeln och blomsterna. De härjade sängarna hade jag besått med ännu skönare växter. De uppblomstrade herrligt, men glädjens ros blomstrar aldrig mer i ett förtorrkadt hjerta.

Jag erinrar mig ej, huru många veckor och månader af detta ensliga lif försvunnit – under hvilka häftigheten af min saknad småningom öfvergick till ett stilla svårmod – då jag en dag öfverraskades af min fars besök. – Du har, begynte han, genom en öfverdrifven sorg länge nog hedrat den förlorades minne: det är nu tid att du börjar lefva för dig sjelf, för din far och ditt fädernesland. – Allt, svarade jag, har en öfvergång: stormens hot, vågens svall och ljungeldens vredgade pilar; endast icke sorgen i ett älskande bröst. Ack, huru väl kände ej skalden, som diktade dessa verser, kärlekens evighet i ett troget hjerta! – Inga persiska sentenser, min son! Du står vid sista gränsen af ynglingaåldern: du blir snart man och måste vänja dig att handla; du måste tänka på att uppfylla din bestämmelse. Du ensam återstår mig af alla mina söner: och min ätt måste icke utgå med dig. Hittills har jag haft fördrag med din egensinnighet, dels af medlidande, dels derför att jag på visst sätt varit skulden till din olycka. – Du, bästa far? utbrast jag otåligt. – Jag har sedan flera år tillbaka varit sysselsatt, att välja dig en maka, men har aldrig kunnat träffa något val som vore dig och mitt namn värdigt. Denna sorgfällighet är intet fel; dock det är mitt fel att jag ej under tiden gifvit dig en slafvinna. Men jag räknade på den kallsinnighet du hittills visat för könet. Hade detta skett, innan du såg den olyckliga tjuserskan; så hade denna låga endast sakta uppflammat, och i brist på näring åter slocknat utan den våldsamhet, som hotar att skaka dig, ända till roten af ditt lif.

Jag bortvände ovillig hufvudet. – Gif dig dock tillfreds, Rustan, fortfor han, i det han flyttade sig närmare intill mig i divanen: mitt val är ännu icke träffadt och jag vill dessförinnan icke oroa dig med några giftermålsförslag. Men jag har för det närvarande att yppa för dig en nyhet, som är oss vida närmare och icke mindre vigtig. Du vet kanhända, att vår unge konung länge varit plågad af en sjukdom, hvilken – i förtroende sagdt – är en följd af hans omåttliga begagnande af opium och af harems nöjen. Nu har jag genom mina förtrogne vid hofvet erhållit säker underrättelse, att läkarne tillstyrkt honom begifva sig till Kaschmir, för att njuta den helsosamma luften i vår dal. Du vet att Indiens fordna kejsare, så länge Stora Moguls thron ännu stod, hade samma sed, att här tillbringa sina somrar. Vår furste kommer så snart han endast så vida tillfrisknat, att han kan uthärda resans besvärligheter. Man menar att det kommer att ske två eller tre månader härefter, och att hans vistande här torde bli temligen långvarigt. Du inser ganska lätt att denna tidpunkt kommer att på både mitt och ditt väl äga en afgörande inflytelse, och att vi måste förena våra bemödanden, för att här göra hans vistelse så angenäm som möjligt, ty Schahen älskar prakt och alla slags nöjen. Jag har till och med från en af mina gynnare vid hofvet erhållit en vink, att i god tid vara betänkt på allehanda lustbarheter och förströelser, ty man har haft exempel på att konungen, då han haft ledsamt, velat

blanda sig i sjelfva riksstyrelsen. Naturligtvis kommer han hit med ett stort följe; och här gifves intet annat boningsställe för honom än det gamla kejserliga lustslottet Schahlimar: det innehåller inom sin omkrets många och rymliga byggnader, en präktig trägård med många herrliga och konstrika anläggningar af en äfvenså rik som slösande furste. Men denna anläggning befinner sig, som du vet, icke i det bästa stånd. Jag har förtroende till din konst och jag uppdrager åt dig att inrätta allt på ett sätt, som kan behaga en smakfull och yppig herre.

Ogerna ville jag slita mig lös från min sorgliga boning; men huru kunde jag vägra att dela min fars mödor? Dessutom huru god och deltagande hade han icke, i synnerhet på de sista tiderna, visat sig emot mig! Jag begaf mig således till slottet och påbörjade, efter en förut noga utstakad plan, genast dess iståndsättande. Min far hade förmanat mig att mindre se på varaktighet än på en prydlig yta, och att i intet fall spara kostnad. De mest skadade byggnaderna blefvo nedtagna, andra utvidgade, och nya på andra ställen uppförde. Canalerna rensades och vattenkonsterna kommo åter i gång; de förvildade löfgångarne hyfsades och sällsynta och prunkande blomster planterades. Med ett ord, då allt var färdigt, var det ingen kännare, jag sjelf icke undantagen, som ej förundrade sig att, en sådan skapelse på en så kort tid kunnat åstadkommas.

——

XII.

Omsider kom den af alla, isynnerhet af min far, som ständigt befarade att hans och mina anstalter ej skulle blifva färdiga, fruktade dagen, då Konungens ankomst bebådades. I våra länder sprider ej ett kongligt besök lif, glädje och välstånd i den landsort som deraf hedras. Fruktad kunde denna dag således äfven i alla fall kallas; ty ett sådant hof liknar en svärm af hungriga gräshoppor, som uppäter allt omkring sig.

Mellertid strömmade allt hvad lif och anda ägde i Kaschmir till bergpasset, för att se det annalkande tåget, som liknade en vandrande stad. Min far och jag, i spetsen för en utvald tropp, redo långt på andra sidan de ankommande till mötes, som framtedde en prakt, som öfvergick all föreställning. Och likväl hviskade man, att denna ståt blott var en skugga af den, som, under deras resor, fordom hade åtföljdt de mongholiske kejsarne. En här af tolf tusen beledsagade Schahen, som sjelf, ännu illamående, lät bära sig i ett tält af dyrbart sidentyg, hvilket ej var mindre rymligt än ett medelmåttigt hus. Vid ingången till dalen hemförlofvades, efter Stora Moghuls föredöme, större delen af tropparna, och endast en lifvakt af 2000 ryttare blef herrskaren följaktig. Men tallös var den skara af hoffolk, embetsmän, slafvar och betjening, som gjorde sällskap i denna såkallade enslighet.

Tåget framryckte långsamt, emedan konungen ofta måste stanna för att hvila. Först på tredje dagen inryckte han i staden. Hans harem hade före honom inträffat. Dagen förut hade man genom trumslag låtit kungöra den timma och den väg, som voro bestämda för fruntimmernas framtåg, jemte befallning, att ingen derunder skulle besöka dessa gator, alla invånare utrymma sina hus, i hvilka fönster och bodar skulle tillstängas, med hotelse för en hvar, som visade sig, att på stället blifva nedsablad.

Konungen, hans harem och de som hörde till hofvet intogo sina boningar i det för dem bestämda slottet. Vakten uppreste utanföre dess murar sina tält; och detta boningssätt vidtogs äfven af de fleste öfrige, som ej omedelbart räknades till hofstaten, för att vara närmare till medelpunkten för hela deras lif och sträfvande, ehuru ordentliga rum för dem ej felades i staden.

Följande dagen var utsatt till ett offentligt företräde inför Konungen, hvilken under hela resan knapt varit synlig. Redan tidigt samlade sig, uti den på tvenne sidor öppna salen, i sina mest lysande statsdrägter, alla, som måste eller ville värma sig af majestätets solglans. Efter lång väntan förkunnades hans inträde, och nu störtade hvar och en på knä, och alla blefvo liggande med sina ansigten mot jorden, ända till dess Schahen intagit thronen. Min ställning var sådan, att jag noga kunde betrakta honom. Hans kinder voro till hälften

insjunkna, men hans ansigte, ehuru blekt, bar spår af manlig skönhet och vördnadsbjudande höghet. Pannan var sträng och ädel; ögonen, fastän slocknade och matta, tycktes vara en bostad för blixtar: en befallande näsa höjde sig öfver en angenämt och fint tecknad mun, och ett svart, tjockt, och, emot persiska bruket, djupt nedhängande skägg bidrog ej litet att förhöja det helas stolta fägring. Oaktadt den stämpel af herrskar-själ och bestämdt allvar, som naturen sjelf synbart påtryckt detta ansigte; skönjdes dock i hans anletsdrag en egen slapphet, hvars orsak jag redan kände, och en uttryckslös likgiltighet, som kanhända hade samma orsak eller och till en del hörde till majestätet och den högtidliga dagen.

Först gafs företräde åt ett par sändebud från utländska förstar. Konungen svarade sjelf på deras svulstiga tal, enkelt och med värdighet, men både tal och svar föreföllo mig så alldeles innehållslösa, att jag, i min oerfarenhet, förundrade mig, att menniskor reste några hundrade mil för att säga och afhöra sådana obetydligheter. Sedan desse lemnat rummet, för att emottaga kalaat (hedersklädningar), föreställdes undersåtarne: lydförstar, höfdingar från de nästgränsande länen, jemte en oräknelig annan skara af ringare folk, som kommo för att göra deras uppvaktning och aflemna sina skänker. Hvar och en af de förnämste framstammade ett litet tal, de flesta sammansatte af orimliga och löjliga phraser, hvarefter man vid foten af thronen nedlade de medförda skänkerna, hvilka offentligen uppräknades. Monarchen hörde och såg allt detta, utan att förändra ett ansigtsdrag, vid allt det rökverk, som offrades åt honom; ej eller kastade han en enda blick på de kostbara skänker, som uppstaplades vid hans sida. Endast de förnämsta hedrades med en nick, som mindre bestod i en böjning af hufvudet än en rörelse med ögonbrynen: lycklige och afundade bortgingo de, hvilka bevärdigades med en liten obetydlig fråga, eller några enstafviga ord af likgiltig betydelse.

Ceremonien ville aldrig sluta: redan efter första timmens slut, längtade jag innerligt att åter vara tillbaka på ön i sjön Dall, i sällskap med mina hjortar och blomster. I början hade detta uppträde någonting nytt och högtidligt för mig: men utom dess långvarighet, var det ännu en omständighet, som snart för mig gjorde det alldeles odrägligt. Redan från barndomen van att se min far, såsom den förste i sitt land, bemött med den djupaste vördnad, hade jag hittills ej föreställt mig någon prakt, som öfverträffade hans, eller någon ärebetygelse, som ej vore rigtad åt honom. Djupt förtröt det mig således, att nu se honom, ej blott inför majestätet, utan äfven bredvid de högmodigt prunkande Khanerne och de öfvermodige Länsförstarne, nedsjunka till en temmelig obetydlighet. Hvarje vördnadsbetygelse han visade dem, förekom mig slafvisk och krypande; för min del beslöt jag åtminstone, att aldrig så djupt förnedra mig.

Slutligen blefvo äfven min far och jag förestälde. Mitt utseende syntes göra ett märkligt intryck på konungen: ty han häftade på mig en lång, uppmärksam blick. Hvad heter denna yngling? frågade han min far. – Rustan, svarade han och vågade dervid tillägga, att det vore hans son. – Vid detta namn tycktes Schahens kinder öfverdragas af en högre blekhet. Dock, han hämtade sig i ögonblicket, och i det han vände talet till min far, under det hans ögon hvilade på mig, berömde han de goda inrättningar, det välstånd och den ordning han funnit i hans län, hvilket han likväl blott genom tältväggarna betraktat, samt isynnerhet den smak och den beqvämlighet, som herrskade i den Kjòesk 3 han bebodde. Schahen yttrade detta med en isköld, hvilken förundransvärdt afbröt mot hans nådiga yttranden. Min far hämtade redan andan till ett svar, då en afskedsnick i förhand qväfde hela hana vältalighet.

Nu trängde jag mig ut genom folkskocken, för att under Guds fria himmel inandas en fri luft. Efter ceremoniens slut uppsökte mig min far, drog mig i en enslig grotta, och, sedan han gifvit ett obehindradt lopp åt sin förtjusning öfver den lycksalighet och ära, som i dag vederfarits honom, förlorade sig i uträkningar öfver de lysande fördelar, hvilka han byggde på Schahens gynnande sinnesstämning. Skada endast, fortfor han, att det ej blef mig förunnadt, att svara. Dock tror jag nästan, tillade han efter något eftersinnande, att det är dig jag har att tacka för denna oförväntade nåd; ty jag hade redan nästan gått thronen förbi, då vår Beherrskares blick föll på dig, hvars utseende – och jag kunde säga – blotta namn

tycktes på honom göra ett starkt intryck. Annars, min son, har jag hela dagen varit missnöjd med dig. Hvilken stelhet i alla dina rörelser, hvilket trots i din uppsyn, och med hvilken djerfhet flögo ej dina blickar rundt kring rummet! – Du synes bedraga dig, bästa fader, svarade jag leende. Ty, i fall mitt utseende fästade Schahens uppmärksamhet, så var det förmodligen derför, att han i mitt ansigte ej läste någon trälaktig fruktan, och emedan jag ej med nedsänkta blickar, utan med fria ögonkast, mötte hans åsyn. Du tyckes således med orätt tadla en frimodighet, för hvilken du har att tacka dessa flyktiga, förmodligen snart åter glömda ord, hvilka nu gjort dig så lycklig. – Du känner ej ännu verlden och furstarne, min son: ödmjukhet, endast ödmjukhet behagar de Store, – mer än alla de tjenster man visar dem. Föröfrigt tillstår jag, att jag ej begriper hvad Schahen funnit för särdeles hos dig, ehuruväl den store Guden (prisad vare hans nåd!) begåfvat dig med ett ädelt och intagande utseende. Men nu farväl, Rustan: jag måste åter höra efter, hvad vidare kan förefalla.

——

XIII.

Några dagar derefter, en morgon, då jag vattnade mina blomster, under fullkomlig glömska af de förflutna bullersamma dagarna, kom min far med hastiga steg till mig. – Min son, min son, ropade han redan på afstånd, vår lyckas sol är uppgången. Schahen har straxt vid uppvaktandet frågat efter dig och befallt att du genast skulle inställa dig hos honom. Skynda dig, kasta på dig din statsklädning och följ mig utan ett ögonblicks uppehåll!

Min far beledsagade mig ända till palatsets ingång, sedan han under vägen gifvit mig vidlöftiga underrättelser, hvilka ceremonier jag skulle iakttaga vid inträdes-helsningen, under samtalet och vid afskedet, ja, han till och med förestafvade mig hvad jag borde säga. – Schahen, anmärkte han, har förmodligen erfarit (jag ville sjelf i går säga honom det), att det är du som haft inseende öfver slottsbyggnaden; och hvad kan han vilja dig annat, än deröfver förklara sitt nådiga välbehag? Var nu blott uppmärksam på din fars råd och lärdomar, och din stjerna skall stiga högre än hans!

Konungen låg på en hvilobädd, betäckt med ett gullvirkadt tyg. Han höll i handen en bok, hvilken han vid min ankomst bortlade. Kom närmare! sade han, sedan de närvarande, på hans vink, lemnat rummet. Ännu närmare; ty jag vet att man lyssnar på oss. Sätt dig här, på tapeten, tätt invid divanen!

Känner du Firdusi, Rustan? frågade han efter någon tystnad. – Hvem skulle icke känna och älska denna blomma bland Asiens skalder? – Äfven jag har lefvat min barndoms lyckligaste dagar i hans underbara sagoverld, anmärkte Schahen.

Jag svarade derpå någonting temligen obetydligt, hvilket han knapt afhörde, hvarefter samtalet åter aftynade. Konungen syntes med verklig förlägenhet söka en inledning till hvad han ämnade anförtro mig.

Er dal är skön, började han å nyo, paradisiskt skön; men ändock tyckes jag ej här finna hvad jag söker: helsan. Dertill behöfves lugn och stillhet; men jag vet icke, forfor han med ett tvunget leende, hvilka svarta genier här kringfläkta plågande drömmar. Eller kringvandrar ännu i denna gamla boning dess uppbyggares, den olycklige Schah Dsjehans oförsonade vålnad och hemsöker oss med qväljande nattsyner? ... Säg mig, Rustan, för hvad anser du drömmar? – Jag tror, Padischah, svarade jag, att det gifves flera slag deraf: de flesta äro endast den hvilolösa själens lekar mellan arbetets väkter; betydelselösa foster af tillfälliga omständigheter. Men jag tror också att det gifves sådana, som Allah sjelf, eller någon god Engel, under ett vigtigt skifte af vår lefnad ingifver oss till varning och förbättring; och sådana Guds uppenbarelser finner man i många af våra heliga urkunder och krönikor upptecknade. – Guds uppenbarelser! Ja, visserligen upprepade han. – Det gifves dock, fortfor jag, då jag blef varse hans dödsbleka ansigte, kanhända ett annat slag af drömmar, som sändas af de onda andarne, för att förskräcka eller förvilla oss. – Af denna

beskaffenhet var ej min dröm. Men det var ingen dröm, ingen syn. Det var en lefvande händelse, näst födelsestunden, den vigtigaste i mitt lif. Hör mig Rustan! Men dessförinnan, se dock efter om alla dörrar äro väl tillstängde!

Jag kände mig, sedan jag kommit i er dal, mera sjuk än jag på länge varit, dels genom resans besvärligheter, dels genom mitt felslagna hopp; ty jag hade, – jag tillstår det – vidskepligt smickrat mig med det hopp, att redan vid första andedraget af er prisade paradisiska luft erfara en märkelig förbättring. Äntligen anländ till detta slott, kände jag mig om aftonen beklämd af en synnerlig ångest och hjertklappning. För att styrka och uppmuntra mig, lät jag föreläsa mig den bekanta berättelsen om Prophetens resa till himmelen: ett stycke som bland alla de heliga legenderna mest behagat mig. Efter dess afhörande lyckades det mig att insomna: men knapt hade jag tillslutit ögonen, förrän jag tyckte mig ligga på min dödssäng. Läkarne skakade på hufvudet, och snart ilade alla till min yngre bror, för att hylla den uppgående solen. Ännu var jag dock icke död: min kropp tvättades och lades på båren: min ångest var outsäglig och dock förmådde jag ej gifva det ringaste tecken till lif. Mellertid fördes jag till den stora moskéen i hufvudstaden Kandahar, der Zeder, Öfverste Presten, efter alla de böner och ceremonier som vid ett sådant tillfälle hos oss äro vanliga, äfven, enligt det gamla bruket bland Prophetens efterföljare, öfver mig uppläste ett ståtligt men iskallt äreminne, med uppräkning af de dygder jag borde ägt, men tyvärr till större delen saknat. Det förvånar mig ännu, att jag kunde öfverlefva ett så grufligt uppträde. Men omsider slutade den sorgliga akten; man upplyfte båren och förde mig i den präktiga grafvård, jag åt mig sjelf låtit uppbygga. Nu tillslogos koppardörrarna, och jag hörde huru man utanför tillmurade ingången. Men då den sista stenen instöttes och äfven den sista ljusstrålen från de lefvandes verld uteställdes från mitt trånga fängelse; då förmådde ej min kropp längre qvarhålla den sig lösslitande anden.

Den gröfre stoftbeklädnaden låg förmultnande i stengriften; men omklädd med en fin etherisk, ljus, nästan genomskinlig kropp, uppsväfvade min själ genom hvalfvet. Utbredd under mina fötter, lik en grön matta, låg jorden, från hvilken tornen af de heliga städerna Mekka, Medina och Jerusalem ett ögonblick visade sig och försvunno; – genom Geniernas luftiga riken, genom Feernas omätliga töckniga rymder, som hastigt genomblixtrades af ljuset från de stjernor jag ilade förbi, sväfvade jag uppåt med tankens hastighet, tills jag änteligen befann mig utanför tvenne ofantliga, skyhöga kopparportar. De uppläto sig, och flyttad såg jag mig på en stor hed bland otaliga andra med mig likdanade varelser. Vid öknens ända framvältrade sig mellan trånga, skrofliga, lodrätta klippor, en flod hvars svarta vatten rysligt dånade i den djupa, mörka afgrunden. Men hvilken öfversalig anblick öppnade sig på den andra sidan om elfven! Kullar, besådda af de täckaste blomster, det skönaste gräs, höjde sig den ena öfver den andra. Några voro betäckte af de vackraste, skuggrikaste lunder: andre bildades af konstigt danade klippor, med svala grottor och genomskinliga diamantberg, i hvilkas ådror man såg guldet glödande flyta. Utför branta, af höga cedrar beväxta hällar nedstörtade skummande bergfloder, under det att den klara källan i dalen sakta framflöt. Öfver sjöar, i hvilka gullfiskar kringsummo, och strömmar af vin, nedhängde de kostligaste frukter från högstammiga trän, i hvilkas kronor himmelens näktergalar söngo sina morgonvisor.

Dock Rustan, hvarför söker jag att beskrifva hvad som på menniskors språk evigt ej kan beskrifvas? Man upphöjde för mig oupphörligt skönheten af ert land: jag småler, ty huru måste allt detta förefalla mig, – mig, som skådat det himmelska Paradiset? Allt är visserligen här en afbild af det rätta Eden: men icke annorlunda, än du ser månans bild i vattnet. Huru glänsa icke der alla färgor af en prakt, en brinnande glans, mot hvilka sjelfva regnbågens endast äro matta.

Ju längre jag åskådade denna öfverjordiska lustgård, ju mer hänrycktes jag af dess fägring. Dess anblick förekom mig så salig, att jag ej engång åstundade eller vågade hoppas inträde deruti, utan önskade blott, att, från andra stranden, i evighet få blifva en tyst åskådare af all denna herrlighet. Men andra, och ännu skönare ting skulle mina ögon få skönja. – Nu gol den hvitfjädrade, prunkande himmelska hanen, hvilken förnimmes

från den öfversta himmelen ända ned till jorden, der alla hanar af hans rop väckas. Och nu höjde sig öfver den stora trädgården Paradisets sol, hvars ljus lika mycket öfverträffar vår, som denna öfverträffar den svagaste bland stjernor. Men dess glans är ändock icke bländande utan mild, ehuru så stark, att den genomlyser alla sjöar, så att man der ser alla deras mångestaltade, färgprålande invånare tigande simma; – genomlyser jorden, att man, liksom genom halft genomskinligt glas, i dess djupaste innandömen skådar alla dess konstrikt hvälfda grottor, malmernas glittrande gångar, och de ofantliga ugnar, ur hvilka de smälta metallerna rinna och sprida sig genom bergens ådror. Vid det förökade skimmer, som nu likt ett ljushaf utbredde sig, blef jag varse huru den ena himmeln hvälfver sig öfver den andra: den första af klart silfver, den andra af guld och den tredje af rubiner, den fjerde af smaragder, den femte af diamant, den sjette och sjunde af ädelstenar, som på jordiska tungomål icke äga något namn eller någon efterbild.

Och vid den första morgonstrålen framgingo Paradisets svartögda Jungfrur, och började på de gräsrika ängarna uppföra lekar, dansa och fläta kransar. Efter dem kom en tropp männer, som under skuggan af en lummig ceder, nedsatte sig i krets på marken. På deras vink uppsteg från jorden ett jaspisbord, besatt med gull-fat och kristallbägare, i hvilka frukter sjelfvilligt neddignade och drufvor frivilligt blödde. Och så kom en skara af små luftandar nedsväfvande på glänsande vingar: en del betjenade de spisande, en del uppförde en ljuflig, sinnesretande musik. Sedan männerna ätit och ömnigt njutit af det himmelska vinet, som aldrig berusar; gingo de till jungfrurna, som satte sina kransar på deras hufvuden, hvarefter hvarje par, arm i arm, förlorade sig i de dunkla lunderna. Endast tvenne af dessa Hourier stodo ensamma qvar: bedröfvade gingo de till floden och blickade, liksom väntande, mot andra stranden. Vid första ögonkastet igenkände jag i dessa de båda qvinnor, hvilka jag högst bland alla älskat, ja endast älskat. Jag gladde mig att här finna deras bildning helt och hållet oförändrad, emedan de redan på jorden uppträdt i en gestalt, till hvilken ingen fullkomlighet kunde tilläggas. I samma ögonblick jag igenkände dem, upptäckte de äfven mig bland den öfriga hopen och sträckte sina armar öfver elfven emot mig. Ifrigt trängde jag mig fram till yttersta brädden, i föresats att våga ett djerft språng öfver den smala floden; men med rysning bäfvade jag tilbaka från afgrunden.

När jag åter vände mina ögon till det saliga landet, skönjde jag ett långt tåg af hjeltar i skinande rustningar framskrida. Jag igenkände alla de förnämste – ty de voro alla till utseende och vapen alldeles sådana som de stå afbildade i mitt exemplar af den oförlikneliga ”Konungaboken.” Sålunda såg jag hela kedjan af Pischdadiska ätten, den åldrige Kejumers, tjugefem folkslags fader och det uräldsta Persiska rikets stiftare, hvit och glänsande, på hufvudet bärande en krans af gröna qvistar, i handen en pil och ett kastspjut, hvilka han uppfunnit; hans sonson, Huschenk, som erhöll det namn, som bland alla furstliga epitheter är det sällsyntaste: *den rättvise;* Tahmuress Jättebane med sin präktiga hjelmfjäder, som afvänder alla sår, och sin strålande sköld, genom hvilken han eröfrade Resarnes hufvudstad och innestängde dem i grottor; Dshjemschid, Isthakars grundläggare, af andar buren på sin strålande thron, liksom då han fordom på jorden af bevingade Diwer lät på en förtrollad stol lyfta sig närmare himmelen, för att der uppspana stjernornas förborgade vägar; den herrlige Feridun, hvars namn är störst bland alla konungars på jorden, med sitt segrande riksbanér och omgifven af hundra underkufvade folkslags härolder; flera andra konungar, hvilka bortskymdes af deras fältherrar, Zal och framför allt hans stora son, Rustan, den yppersta af alla hjeltar, på sin vingfotade stridshäst, Ebresch, i handen sin båga och oöfvervinnerliga stridsklubba; Iskender af Ionien[4], den väldige segraren, med ett blått och ett svart öga, men föröfrigt mild och majestätisk att påse. Alla desse och månge andra konungar och i sången prisade män, såg jag icke annorlunda än jag här framför mig ser dig, Rustan. Då hjeltarne framkommit på ett rymligt fält, började de ett präktigt tornerspel: man stridde, en mot en, tropp mot tropp, till fot och till häst; men intet blod flöt, ingen smärta var synlig, ehuru marken var öfvertäckt med afbrutna diamant-lansar. Rustan ensam var åskådare af striden: ingen vågade fäkta mot honom.

Kämpaspelet slutade och hjeltarna spridde sig åt alla sidor. Kort derefter förnam jag tvenne basun-stötar,

hvilkas ljud uppfyllte mig med bäfvan, blandad med vördnad. Men nu öfverstrålades hela lustgården af ett sken, vid hvilket sjelfva den himmelska solen liknade månan, då han förhastadt uppgår, innan dagens stjerna ännu fullkomligt försvunnit. Och vid denna öfversaliga klarhet började vinden och luften att dallra i sakta, spelande toner, vågen att melodiskt klinga, och alla fåglar att högre och högre stämma sina lofsånger. Alla färgor blefvo djupare och tätare; blommorna upphäfde sina späda hufvuden, och tycktes, med en lätt suck, ur en lång dröm vakna till lif och medvetande. Sjelfva de öfver hvarandra hvälfda himlarna blefvo genomskinliga: så att jag, i den öfversta såg det heliga lotosträdet, vid hvars fot Paradisets fyra floder uppvälla; såg gulltemplet Mamur, bygdt tusen år före Adams födelse; detta himmelska urmönster, efter hvilket templet i Mekka är byggdt. Bakom låg ett tjockt silfvertöcken likt diamantstoft, som mildrade glansen af det ljus, som strömmade från den Eviges thron. Men ingen stråle från hans eget ansigte nådde till den halfskumma nejd, hvarest jag befann mig.

Medan mina blickar voro fästade på detta skådespel, hade de män, från hvilka denna klarhet utgick, på en stege af ljusstrålar nedstigit från de högre himlarna. Skenet blef nu så starkt, att hela skaran, som omgaf mig, nedstörtade på jorden. Jag gömde mig bakom en bergvägg, som dock genom det outsägliga skimret var såsom ett genomskinligt glas, så att jag ganska tydligt urskiljde allt hvad jag nu vill beskrifva. De ankommande männerne voro alla de helige propheterne, bland hvilka jag igenkände: vår först Fader, Adam, den af Gud renade; Seth, Guds sändebud; Enoch, den af Gud upptagne; Noah, den af Gud frälste; Abraham, Guds förtrogne, med ett tjockt skägg och klädd i urgammal arabisk drägt; Ismael, den i Gud offrade; Guds ord, Moses, den förste bland de fyra större propheterne; David, den andre: det heliga hufvudet betäckt af en gullkrona; den tredje, Jesus af Nazareth och äntligen Muhammed (prisadt vare hans namn i evighet!), den störste och den siste bland propheterne.

Långsamt, föregångne af Englar, som buro palmer i händerna och söngo hymner, nalkades de intill elfven. Nu skallade åter en basun-stöt: Englarne tystnade och drogo sig tillbaka, propheterne slöto en halfkrets frammanför floden, ropande öfverljudt de heliga orden: *La Allah illa Allah va- Muhámmed rasûl Illahi*[5]. Nu ljöd basunen för tredje gången: från höjden sönk, hvälfvande sig öfver strömmen, den bekanta bron Sirât, sådan den i våra heliga skrifter beskrifves, skarp som en sabelklinga och smal som ett hårstrå. Muhamed ställde sig med allvarsamt och strängt ansigte, utan vrede, utan medlidande, midt i kretsen, och vid hans sida, engeln Gabriel. Dödens Engel gick öfver bryggan och tog sitt rum vid dess ena ända: vid den andra stod Lifvets Engel med en bok i handen. – Begynn! befallte Muhammed. Lifvets Engel uppropade ett namn på en af de nyligen aflidne, som väntade på andra stranden. Då grep honom Dödens Engel och stötte honom ut på bron, hvarifrån han i ögonblicket nedstörtade i afgrunden, sedan Lifvets Engel ur boken fulländat uppläsningen af hans goda och onda gerningar. Så såg jag bland hundrade, mer än nittio omkomma och knapt tio, mot hvilka Engeln Gabriel sträckte sin hand, räddade vandra öfver bryggan. Nedkastande sig på jorden, ansigtet vändt mot det himmelska Kaaba[6], det strålande gulltemplet, knäböjde de frälste för Propheten och kysste fållen af hans mantel. Men bland de olycksalige förmådde några knapt taga ett steg på bryggan, utan att nedfalla; andra gingo blott till hälften öfver den; en och annan hade redan ena foten i paradiset, då den andra undanhalkade, så att han nedtumlade och ett rysligt skratt skallade ur djupet, och en blåblek, eldblandad våg, gnisslande, uppslog mot berghällen. Adam bortvände, gråtande, sitt ansigte. Men med outsäglig himmelsk ljufhet, lutade mot honom Jesus sitt af strålar omgifna hufvud, hviskande: Sörj icke, menniskoslägtets fader! Påminn dig, att dina barn ej i evig tid skola förblifva i denna straffets ort, utan att de engång med renade hjertan skola ingå i herrligheten. Vet, hämdens domar gå i dag i fullbordan: men kärlekens och den eviga barmhertighetens dag kommer, när tiderna äro ute, och dommaren är jag.

Mera förnam jag ej af den nazareiska Prophetens ännu för mig obegripliga tal; ty längre förmådde jag ej uthärda detta jemmerfulla skådespel. Öfverhölj mig, jord; störten öfver mig, klippor, ropade jag förtvinad, ilande från stranden, och gömde mig i en djup bergshåla, der jag svimmande nedföll. Men snart hörde jag under dvalan mitt namn ropas, och i samma stund kände jag min arm gripas af en iskall hand. Det var

DödsEngeln. – Du dåre! som hoppades undansticka dig; sade han, och slungade mig till ändan af bron. Lifvets Engel började uppläsa min synda-skuld, hvars räkning jag vill spara mig. Min ångest växte med hvarje ögonblick. Hans skulder äro många, men icke stora, sade Adam bedjande, och jag andades åter. – LifsEngel! läs förteckningen på hans goda gerningar, sade Muhammed strängt; kanhända försona de hans brott. – Derom finnes ingenting antecknadt, svarade Engeln. – Så dröj då icke, DödsEngel! ropade domaren, och i samma stund kände jag mig utstött på bron Sirât. Denna brygga var, såsom jag af de heliga skrifterna visste förut, sju steg lång: den som nedstörtade vid första steget, fördes af strömmen, som var afdelad i sju mindre grenar, till det grufligaste plågorummet; den som halkade vid det följande steget kom till det andra o. s. v. Bäfvande upplyfte jag foten, för att taga det första steget: det lyckades; äfvenså det andra och tredje; men nu svigtade jag redan, och knapt ville jag taga det fjerde; förrän min fot snafvade och jag, med högt skri, nedstörtade.

Redan förlorade jag ljuset ur sigte; redan såg jag ej mer än de sotiga bergväggarna, mellan hvilka jag föll; redan vidrörde jag vattnet och nu flöt jag floden utför, på den heta qvalmiga vågen. Min kropp förvandlades till ett enda sår; mitt kött förtorkades ända till benen; men ännu andades jag, ännu lefde jag med full sansning, för att känna plågan i all dess gruflighet. Floden böjde sig kring en udde, och föll straxt nedanför, delad i sju cascader, genom lika många bergöppningar, ner i jordens innersta. Redan fattades jag af strömhvirfveln, som drog mig ned i vattenfallet, då jag kände mig fattad af en kraftig arm, som ryckte mig till sig och kastade mig uppför berget, så väldigt, att jag afdånad nedföll ett pilskott från stranden. Jag befann mig i Paradiset. Vid första andedrägten af dess krydd-dofter väcktes mina sinnen, döfvades alla smärtor. Men länge fick jag ej njuta denna ljufva hvila. Nu framträdde en gestalt, och nalkades mig med stegen af en jätte. Jag igenkände Rustan i min befriare. Ånyo grep han mig och bar mig fram till Propheternes krets.

Hvad har du vågat, öfvermodige! ropade Muhammed med thorndöns-röst, då han blef oss varse. – Store Prophet, svarade Rustan ödmjukt och knäböjande; för icke lång tid tillbaka, det är knapt tusen år sedan, efter de dödliges räkning, lofvade du att bevilja mig en nåd. Jag hade hört Engeln uppläsa denna olyckliges vandel: hans fel – tillåt mig att säga det – syntes mig ej särdeles betydliga; hans ungdom gjorde dem förlåtliga och konungars synder tyckas mig böra vägas på en annan våg. Jag såg nu den fördömde bortflyta, strömmen neråt. Han var en Perser, han hade beherrskat de orter, som på jorden voro mig de käraste, min födelsebygd; ännu mer: hans ansigte hade en fullkomlig likhet med den af mina konungar, hvilken jag högst älskat, den vise Kei-Kiavus. Mitt hjerta rördes: jag ilade nedför bergstranden, räddade honom, och begär nu, mäktige Prophet, att du skänker honom det nedersta rummet i Paradiset.

Du begär mer, än jag förmår gifva, svarade Muhammed: ingen, utan allenast de rättfärdige, kan vinna inträde i dessa boningar: så böd från evighet Han, inför hvilken äfven jag nedfaller i stoftet. Sådan är Paradisets oföränderliga lag, hvilken ej kan böjas af gunst eller medlidande, af hämd eller vrede. Dock, jag kan på ett annat sätt uppfylla din vilja. Må denne olycklige återvända till de lefvande; jag skänker honom en ny lefnadsålder, och om han efter dess slut fört en bättre vandel, så står det honom fritt att ingå i saligheten. LifsEngel, tag boken, och utplåna hans förra räkning.

Guds helige Ståthållare, sade DödsEngeln, din makt är stor, din vilja omotståndlig. Men sedan sextusen år, som jag vaktat ingången från Döden till Lifvet, har ännu ingen, som engång beträdt bryggan Sirât, återvändt till de lefvande. Besinna, hvilken oreda och förvirring genom dessa bruk nya skulle uppstå, och se till att Du ej öfverskrider Allahs fullmakt. Denna syndare skall dessutom icke bättra sig: återkommen till lifvet skall han anse allt som en flyktig dröm, framhärda i sin förra lefnad och vi endast för andra gången få besvär med honom.

Mitt ord är utsagdt, svarade Muhammed, och hvem vågar motsäga det jag talat? För denna gerning svarar jag sjelf inför den Allsmäktige. – Och på det du ej, sade Rustan till mig, måtte anse hvad nu vederfarits dig

såsom en naturlig villa, så skall du, efter din ankomst till lifvet, finna en yngling, som liknar mig, bär mitt namn, och är född på den ort, der min fordna borg stod. Denne yngling är en ättling af mig: honom skall du högt ära, gifva honom det yppersta rummet i riket näst efter dig sjelf, och akta på hans råd, liksom de vise bland Irans gamle Schaher forgom aktade på mina. Muhammed, skänk fullbordan åt detta löfte! – Din önskan vare beviljad; sade Propheten, och förde mig, fattande mig vid handen, till Jesus, och fortfor: Gif denne olycklige åter hvad den underjordiska elfven bortfrätt af hans lemmar. Du allena ibland oss förmår det, ty åt dig gaf den Evige läkedomens krafter. – Jesus ryckte en fjäder ur en af fågeln Simurgh's vingar, och berörde mig dermed, sägande: Var helbregda! och i samma stund läktes mina sår och köttet växte åter kring mina lemmar. Derpå vände sig de trognes Apostel till mig: Dödlige! dig har vederfarits hvad hittills ingen ännu har händt eller hända skall. Du har öfvergifvit stoftverldens skumma boningar, och du skall åter vandra dit igen från ett land, från hvilket ingen har återvändt. Du har flutit på den svarta elfven och du har tillika satt din fot inom Paradiset: du har pröfvat afgrund och salighet, och du har sett, genom hvilken vandel man undviker den förra och förvärfvar den sednare. Gack nu och betänk, att då din timma ånyo kommer och du åter står på denna brygga, skall ditt straff blifva större, om dina onda gerningars börda lyfter den andra vågskålen i luften. Gabriel, ledsaga denne åter tillbaka till jorden, såsom du, under den heliga natten i tolfte året af min mission bland menniskorna, förde mig uppåt till Paradisets höjder och åter tillbaka till Jerusalems tinnar!

Fattad af den himmelska ledsagarn, sväfvade jag med vindens hastighet öfver bryggan Sirat och öfver heden, det andra lifvets förgård. Vi kommo till de ofantliga kopparportarna, genom hvilka ingen vandrar tvenne gånger. Missnöjd och högt knotande, öppnade dem DödsEngeln, och så sänkte vi oss, med blixtens fart, genom omätliga rymder, der de vandrande stjernorna spelade sina andäktiga hymner, till dess jorden, lik en trägård, bredde sig under oss. Redan stodo vi vid grafvården, som vid Engelns slag öppnade sina tillmurade dörrar. Nu nedstego vi i det mörka grifthvalfvet, som ljusnade af skenet från det himmelska Sändebudet. Viken hädan, maskar och Förgängelse! och du Jord, gif tillbaka lånet af ditt stoft! Samlen eder på nytt, J elementer af den kropp, som här multnar, och bilden eder ånyo till samma skepnad som den, hvilken denna Anda, som nu åter söker inträde i det gamla härberget, nyss öfvergifvit. Sådan är Prophetens vilja, och till ett tecken deraf, vidrör jag den förra, halfupplösta kroppen med denna ring, för hvars kraft allt viker.

Nu uppstod på marken en rörelse, en förvirring, ett äflande och krälande, som var så ohyggligt och sinnesförvillande, att jag svindlande måste bortvända ögonen. Då jag åter ditsåg, låg mitt lik för mig i det skick som min anda först lemnat det. Min själ ryste och ecklade sig öfver denna grofva stoftklump, som åter skulle blifva en hälft af mitt Jag. Men Engeln vidrörde mig med ringen: min etheriska andekropp föll likt ett sjunkande töcken, och min själ befann sig, på ett obegripligt sätt, inom sitt förra fängelse. Min öfverjordiske följeslagare var försvunnen: jag utgick genom de öppnade griftportarna; utanför låg naturen i sin sista morgonslummer, och redan glittrade de första solstrålarna på moskeernas minareter i den närbelägna staden. En tung dvala sänkte sig öfver mina ögonlock, och då jag åter uppslog dem, befann jag mig på denna säng i Kaschmir.

——

XV.

Konungen sönk afmattad tillbaka på sin bädd: han tömde en stor bägare dunkelt vin, och fortfor: Min berättelse är ännu icke slutad: men hvad jag har öfrigt att förtälja, skall icke upptaga mycken tid.

Man kom, för att säga mig att allt var färdigt till den dagen förut befallta audiensen. Hade jag ägt tvenne kronor, så hade jag denna stund velat gifva en, för att i dag få vara ensam. Men jag befarade oroliga rörelser bland folket, om det skulle blifva bekant att dess beherrskare, för en hastig opasslighet, nödgats uppskjuta

ceremonien. Jag måste uppstiga: jag måste hyckla ett sinneslugn, en styrka som jag icke ägde. Vid slutet af högtidligheten blef du mig föreställd. Ditt vackra utseende, ditt frimodiga sätt att vara och ännu mer ett visst något väckte redan min uppmärksamhet: nu erfor jag ditt namn, och straxt upptäckte jag hos dig dessa drag, som du, oaktadt så många försvunna årtusenden, har gemensamma med din ättfader Rustan, och jag var ej längre villrådig om jag träffat den jag sökte eller icke.

Redan efter företrädets slut, ville jag låta kalla dig; men mina krafter voro alltför aftynade, för att tillåta mig ett så upprörande samtal. Andra dagen – jag tillstår det med blygd – var intrycket af den näst förut förflutna nattens uppträden redan betydligt försvagadt. Jag kände också ett slags motvilja för att åt en okänd anförtro en bekännelse, som syntes mig förnedrande; men denna berättelse var dock nödvändig för att lägga grunden till vår förtrolighet. Så förflöt andra dagen: den tredje fann jag min helsa betydligt återställd, och tänkte knapt mer hvarken på dig eller den förfärliga synen. Men huru rysligt blef jag ej åter derom erinrad!

Eftermiddagen uppväcktes jag af en stark åsk-knall. Haglet slog på fönstergallren och en stormvind hvirflade. Ännu hade jag ej sansat mig, förrän jag hörde en gåendes steg i gången utanför: redan öppnades dörren och en bister gestalt i röda, flygande kläder, med en blank lia i handen, inträdde i rummet. Jag grep, uppspringande, efter min sabel för att dyrt sälja mitt lif, under det att jag ropade den försumliga vakten; men då sken nattlampan öfver den långsamt framskridande skepnadens ansigte: jag igenkände DödsEngeln; hvarje ljud stelnade på mina läppar, jag föll vanmäktig ner på bädden och mina ögon tillslötos ovillkorligt. Redan lyftade han den blänkande lian öfver mitt hufvud, då huset omgafs af en ljuflig susning, likt vindens spel i Paradisets lundar. Missnöjd vände sig Engeln om: jag såg med halföppnade ögon min förre himmelske ledsagare stå bakom honom, hejdande hans arm, och hörde följande samtal dem emellan uppstå:

Hvad gör du här, förskräcklige? – Jag hämtar åter en menniska, hvars namn redan engång förut var utstruket i Lifvets bok. – Du vet, att En högre än vi återskänkt honom en ny lifstid. Vänd åter, och stör icke mer genom din olydnad salighetens frid och himmelens ordningar. – De äro redan brutna: jag blott återställer dem. – Oförvägne, och du fruktar icke Prophetens vrede? – Han skall vilja hämnas, ja. Men äfven han har öfverskridit gränsen af sin makt, och inför samma thron, der han försvarar sin gerning, skall äfven jag försvara min. Jag må straffas, men det är mig omöjligt att längre fördraga denna godtyckliga omhvälfning af naturens lagar. – Du är då obeveklig, Broder? – Se, Gabriel, huru onyttigt edert medlidande är! Tre dagar hafva redan förflutit af den engång förkastades nya lif: och ändock har han ej kallat Rustans ättling, ehuru han redan känner honom: ändock har Lifvets Engel i sin bok ej ännu af honom intecknat en enda god handling. Hvarje dag åsamkar honom blott en ny syndabörda: derför, om du är hans vän, så lät mig hämta honom, emedan han ännu torde kunna komma i det drägligaste plågorummet. – Broder, skänk honom blott en dag, en enda dag: om han ej inom nästa midnatt talat vid den unge Rustan och ej en god gerning finnes under hans namn i Lifvets bok, så vill jag icke tala ett ord till hans försvar. – En, blott en dag! Hvartill skulle den gagna honom? Men denne eländige skall icke störa vänskapen oss emellan. Denna dag vare honom gifven; men om, vid dess ända, dessa villkor ej äro uppfyllda, så skall hvarken du, eller någon af Propheterne hindra mig att fullborda mitt uppsåt. –

Mitt hjerta andades åter. De båda Englarne aflägsnade sig: men vid utgåendet gaf mig ännu Gabriel en mildt varnande, af sin följeslagare obemärkt vink. Knapt hade morgonen ljusnat, förrän jag skyndade att kalla dig.

Du känner nu, Rustan, utan vidare förklaring, i hvilka egna förhållanden vi stå till hvarandra, hvad jag fordrar af dig och i hvad mån du kan räkna på min ynnest. Men dessa berättelser hafva förfärligt skakat mig: jag behöfver hvila en eller två timmar. Gå mellertid i ett sidorum och öfverväg i enslighet hvad jag anförtrott dig.

Han ropade åt en af hofmännen. Nazir, låt mina läkare komma in, och låt inbära förfriskningar till denna yngling!

——

XVI.

En här af stridiga föreställningar genomströmmade min själ. Så många sköna och vidriga, ljufva och förfärliga bilder af de uppträden, som blifvit mig föremålade, trängde sig i en hvirfvel för min inbillning, att mitt sinne på lång tid ej kunde återvinna sin klarhet. Den unge Konungen hade berättat med så mycken liflighet, att jag sjelf, så länge jag hörde honom, icke kunde hindra mig, att, liksom han, tro på dessa syners verklighet. Sedan jag emellertid med mera lugn fick öfvertänka berättelsen, förekom det mig i alla fall troligt, att hans gode genius genom denna dröm velat gifva honom en kraftig väckelse. Jag smickrade mig med det hopp, att den ädle furstliga ynglingen, hittills ett rof för sinnlighetens lockelser, skulle vakna ur sin dvala och blifva grundläggare af ett nytt rike, starkt i makt, glans och godhet, sådant som Pischdadiska väldet från Firdusi’s skildringar sväfvade för min tjugeåriga fantasi. Mig sjelf prisade jag lycklig, att än såsom en ny Rustan få bidraga till detta ljus-rikes upprättande, än såsom en vizir få betrygga det genom visa rådslag och blifva ett verktyg till så många menniskors lycksalighet; men i hvilket förhållande stodo ej mina svaga krafter till den verkningskrets, hvartill jag kallades! Ett ögonblick smickrades jag äfven af föreställningen om den ära jag såsom konungens gunstling skulle åtnjuta; men ett ögonblick blott: ty bland de fel naturen gifvit mig, var icke fåfängans. Så mycket mer, visste jag, skulle min far fägna sig af sin sons anseende. Deremot insåg jag ganska väl, att jag nu måste taga afsked af min ö och dess enslighet, utan att kunna egna annat än några flyktiga stunder åt mina dyra sorgliga minnen.

Dessa betraktelser afbrötos af ett bud från Schahen. – Nå, hvad synes dig om min berättelse? frågade han, muntrare än förut. – Din dröm, mitt lifs herre, är kanske den märkvärdigaste någon dödlig hittills drömt: den blifver åtminstone den mest välgörande för de oräknelige, hvilka hafva den lyckan att tjena dig. – Dröm! Rustan, kallar du detta en dröm! Har du hört någon drömma en så lång kedja med denna redighet, detta sammanhang? Voro ej mina ögon äfven så öppna, som i detta ögonblick? Såg jag icke allt med samma klarhet, ja ännu större, än nu? Har icke allt, som i synen blifvit förutsagdt, till fullo inträffat? Eller hvad kan du anföra deremot? – Blott några tvifvelsmål, med ditt tillstånd, Padischah. Men det kan vara öfverflödigt. Ty otvifvelaktigt är din syn ett verk af Försynen, dessa underbara uppträden må hafva tilldragit sig blott i din innersta själ, eller du må i sjelfva den yttre verlden hafva upplefvat dem. – Och dina tvifvelsmål, lät höra dem! – Du nämnde i början af din berättelse, herre, att det förekom dig, som du blifvit död och begrafven i din hufvudstad, Kandahar, och denna omständighet har åtminstone icke inträffat i verkligheten, ty både du sjelf, och de som omgåfvo dig, torde tydligt erinra sig, att du både före och efter denna syn ännu befann dig bland de lefvande, och det i Kaschmir, icke i ditt arfrike. – Gud är stor, min son, och ho förmår utransaka alla hans vägar? Kanhända har Engeln slagit alla menniskors ögon med blindhet, så att de ej erinra sig det förflutna, hvarken tid eller ort. Kanhända var också synen i grafven, men också endast den, en dröm, så att mitt verkliga äfventyr blott begynte med mitt uppfarande till himlen. Har du några andra tvifvelsmål? – Du nämnde äfven, mäktige konung, att du såg tvenne af dina mest älskade slafvinnor före dig i Paradiset. Lefva dessa ännu? Och om så är, huru kunde de då vara der före dig? – Denna invändning har jag redan gjort mig sjelf, – och har redan upplöst den. Den ena af de älskade, det är sant, har ända hittills ingenting velat tillstå. Den andra nekade väl länge att något utomordentligt vederfarits henne den natten; men då jag ur min öfverjordiska resa berättade, hvad som beträffade henne, att hon från sjelfva salighetens land mot mig sträckte sina armar, då förtäljde äfven hon, att hon i sömnen sett sig flyttad till en herrlig lustgård, der hon dock i saknad af mig aldrig smakat någon glädje, till dess hon äntligen blef mig varse, fastän på andra stranden. Hon berättade vidare, att Propheten på Engeln Gabriels råd hade återgifvit henne lifvet, på det hon ständigt skulle blifva mitt sällskap, med försäkran att så snart jag skänkte mitt hjerta åt en annan qvinna, skulle mitt lif genast bortvissna. Men du ler, Rustan? Vågar du tro, att solen kan göra sig svart, att Nuhr Dsjehan 7 kan förnedra sig till en osanning? Tviflar du kanske äfven att du heter Rustan, att du liknar din store ättfader? Men ännu ett prof: jag har än icke frågat dig om din födelsebygd: du måste, såsom din

stamfader förkunnat mig, vara född i det gamla Nimrus, hjeltens urgamla borg. Neka detta och min syn är blott en vanlig dröm, en barnsaga – men du återgifver mig mitt lugn! – Jag kan verkligen icke neka det, svarade jag, sjelf öfverraskad, ty under berättelsen hade jag knapt gifvit akt på denna omständighet. Min far härstammar från Zablestan, der han i sin ungdom vallade en fårhjord, innan han genom en lycklig händelse blef känd af din fader, och slutligen genom hans nåd upphöjd till den värdighet han nu innehafver. Jag sjelf såg dagen i en koja, byggd på en ort, som en allmän sägen kallar Rustans slott, ehuru knapt mer än några höga gräsbeväxta vallar äro öfriga. – Der ser du det, utbrast Schahen triumpherande; du lär ej mer neka, att så många sammanstämmande omständigheter kunna vara en blott verkan af slumpen.

Den kunglige svärmarens lifsandar antogo från detta ögonblick en ovanlig spänstighet. Jag har funnit, anmärkte han, att mitt fel är att uppskjuta. Men i dag skall jag icke göra det. Jag nämner dig från denna stund till min Stor-Vizir. – Förskräckt kastade jag mig till hans fötter. – Store konung! Vid Gud och Propheten, besinna min ungdom, min oerfarenhet, min okunnighet! Tillåt din tjenare att njuta glansen af din närvaro, gör honom lycklig med din nåd, ditt förtroende; låt honom någongång gifva dig ett och annat råd, när han finner några, men förskona honom från denna börda, tilldess hans krafter dertill hunnit mogna! – Klentrogne, svarade han leende; din erfarenhet, din kunnighet behöfva ingen tillväxt; ty Gud skall ingifva dig sådana rådslag som skola gagna mig och folkslagen, och den store Rustans ande skall sväfva kring oss båda. Mitt val är träffadt; mitt beslut är oföränderligt. Men i följd af din bön, skall jag ännu en kort tid hålla det hemligt. – Nu, min nye Vizir, blir första profvet på din vishet att du genast uppger mig någon gerning, som måtte förtjena ett hedrande rum i den bekanta boken.

Förgäfves bråkade jag mitt hufvud: väl hade jag förut funnit mycket i mitt fädernesland, som förtjente att annorlunda inrättas, många missbruk, som tycktes mig böra afskaffas, men ingenting föll mig nu in, som förekom mig nog betydande för att nämnas; än mindre visste jag att uppge sjelfva sättet. Rodnande svarade jag: det första prof, hvarpå du satt din tjenare, kommer endast att visa hans oskicklighet. Ty med blygd måste han bekänna, att ... – Nå ja, det hastar också icke: det är ännu ej långt lidet, på dagen. Låtom oss mellertid en stund språka om hvad vi tillsammans skola verka och uträtta.

Schahen började derpå med de mest lysande färgor uppdraga en tafla af de bedrifter han innan kort ville utföra. Först skulle han återställa det forn-persiska riket i all dess omfång och glans, sådant det var i Feriduns eller Iskenders dagar; skulle göra Schahen i Ispahan till sin vasall, utsträcka sitt välde till Medelhafvets kuster, förjaga Engelsmännen ur Indien, samt upprätta Stora Moguls thron, men såsom lydpligtig under sig. Sedan detta skett, hvartill han ansåg blott få år behöfliga, skulle hans stora rike förvandlas till en afbild af Paradiset, sådant skalderne skildra Iran under de tvenne första dynastierne. Jorden skulle öfverallt liksom då befuktas genom vattuledningar och föröka sina skördar, dem åkermannen, glad och säker för embetsmännens prejerier, skulle insamla. Handeln skulle från alla verldens delar flytta sina skatter till hans stater, der resande öfverallt skulle finna trygghet och billighet. Rättvisan skulle blomstra genom visa lagar, vårdade af stränga, obestickliga domare. Höfsning och milda seder öfverallt utsprida sig: vettenskaper och konster stiga till en okänd höjd af fullkomlighet. Den ena undersåten skulle icke förfölja den andra för olika religions-meningar: åt de förspridde Parserne, för hvilkas religion Schahen hyste en nästan lika stor vördnad som för Muhammeds lag, skulle ett helt landskap inrymmas. Isthakar skulle föryngradt uppstiga ur sitt grus, och Babylon för en ny verld ännu framvisa sina hängande trädgårdar, sina ofantliga tempel och alla sina fordna under.

Sådana önskningar ehuru något mindre öfverspända, hade äfven, jag medger det, hört till mina barndoms-drömmar. Det behöfdes icke den eld, den vältalighet, hvarmed Schahen framställde dessa företag, för att äfven hänrycka mig. Dock under detta svärmeri, fastän jag sjelf till en del deruti deltog, undgick det mig icke, att han allt mer och mer berusad af dessa stolta föreställningar, sammanblandade det förflutna med det närvarande; att han ej blott ville skapa det stora och sköna, utan hoppades äfven kunna utföra sådana

företag, som gränsade till det fabelaktiga. Jag erfor till min förvåning, att han lika fast trodde på Firdusi's verld, som på Koran; att det icke ens föll honom in att tvifla, att alla dessa andestrider, dessa förtrollningar och underbara äfventyr icke bokstafligen, så som de af skalden beskrifvas, tilldragit sig i verkligheten. Ja, han hoppades ännu återfinna Salomos ring och den sköld, som Adam eröfrat från Diwerne och Kejumers funnit på ön Ceilon, eller den, som Tahhmuress erhöll af Simurgh-Anka, en trollkarl, som helst dvaldes i skepnad af en ofantlig fågel, äfvensom hans hjelmfjäder, tagen ur dennes egna vingar, och hvilken hade den egenskapen att afvärja alla sår; – likaså smickrade han sig, att komma i besittning af Feriduns segerfana, eller, liksom en eller annan af hans företrädare, af någon förborgad skatt från den uräldsta tiden; – med tillhjelp af allt detta och en ung Rustan vid sin sida, vore det ju honom alldeles icke svårt att intaga hela verlden. Då ville han kalla sig Kiavus II: liksom fursten af detta namn hade äfven han gjort en olycklig resa till himlen; liksom denne förut varit den dåraktigaste bland menniskor, men genom denna luftfärd återvann sin sansning och blef ett mönster bland furstar, så skulle verlden från denna dag äfven prisa honom såsom den visaste af konungar.

Sådana voro de jätteverk, den unge fursten ville utföra. Han hade nu, tillade han, vaknat till en ny kraft, och ville för alltid afskudda sig sinnlighetens och nöjenas bojor. Jag sjelf genomträngdes dervid af en glädjefull förtjusning, och ehuru hans lättrogenhet öfverskred alla gränsor, hoppades jag småningom kunna lära honom åtskilja det verkställbara från det orimliga, samt stänga sina önskningar inom det förra området, utan att derföre afkyla hans enthusiasm för det sanna och det möjliga. Slutligen hade Schahens inbillningskraft, under det han talade med en verkligen hänförande vältalighet, fullbordat sitt verk: skapat en verld af snillrik dikt och praktfull orimlighet; nu sönk han matt och tröttad tillbaka på bädden. Jag ville aflägsna mig: men han räckte mig Firdusi och befallte mig föreläsa sig ett stycke derur. Du läser ganska väl; ropade han, efter en stund, och gäspade. – Hvilken ypperlig beskrifning! utbrast han kort derpå, och då jag några ögonblick derefter såg på honom, fann jag honom insomnad.

Jag tillslöt boken, något litet förtretad öfver denna så oförmodadt påkommande sömn, oaktadt den "sköna läsningen och den ypperliga slakt-beskrifningen!" Ännu mera förundrade mig denna sinnets hastiga öfvergång från den ytterligaste spänning till den högsta slapphet. Likaså förvånades jag, att vid hans säng finna en bland de lättsinnigaste arabiska novell-samlingar liggande bredvid Koran, båda uppslagna.

——

XVII.

Om Schahen kallar mig, så är jag i trägården! tillsade jag i utanrummet. Att hofbetjeningen der helsade mig med den djupaste vördnad, och att de förnämare, som hittills ej blifvit mig varse, beställsamt trängde sig omkring mig, följer af sig sjelft; men min verldskännedom var den tiden så ringa, att jag ej insåg orsaken dertill. Min far hade hela tiden stått utanföre, nyfiken och lurande. Knapt kunde han styra sin otålighet, tills vi kommit i en enslig grotta. Likväl var jag långt ifrån att gifva honom ett oinskränkt förtroende: drömmen förteg jag alldeles; deremot talte jag, dock med utelemnande af allt öfverspändt, vidlöftigt om konungens stora och herrliga föresatser i hänsigt till sitt lands väl; förtäljde honom huru mycket Schahen, intagen af ett visst tycke, som han fann mig äga med hans mest älskade förlorade broder, dervid räknade på mitt biträde; samt bad honom, att då vår beherrskare med en ädel handling ville stämpla redan denna dag, på hvilken detta beslut hos honom mognat, för mig uppgifva någon sådan, som vore af en rigtigt storartad och riksgagnelig beskaffenhet.

Det är lätt att gissa, med hvilken förtjusning den äregirige mannen öfverlemnade sig åt de ljusa utsigter, som öppnade sig för hans son och honom sjelf. Eftertänksamt hörde han de nya förbättrings-förslagen, hvilka dock för ingen del behagade honom. Hvilka griller! ropade han. Hvarför har en konung sina embetsmän, om ej för att sköta och styra riket? och hvad är hans egen bestämmelse, om ej att njuta lifvet utan bekymmer?

Dock hoppas jag att dessa blott äro ögonblickliga infall, hvaraf aldrig blir något af. Men huru har han så hastigt kommit derpå? – Jag inlät mig ej i någon förklaring: utan vände samtalet på den goda gerning, som var mig ålagd att föreslå. – För en furste öfver vårt land finnes så mångfaldiga utvägar att göra godt, att man endast kan stanna i förlägenhet om valet. Här har du tio välgörande inrättningar, som lätt kunna verkställas; bland hvilka du kan låta Schahen sjelf välja ... Han uppgaf nu några anstalter, som alla hade afseende på fäderneslandets, isynnerhet Kaschmirs, bästa ... Jag kunde väl nämna några fattiga, som borde understödjas, moskeer och andra fromma stiftelser, som här och der kunde grundläggas, men en konung bör först tänka på det stora och allmänt nyttiga, innan han sysselsätter sig med det mindre och mera enskildta. Det skadar ej, om du låter monarchen förstå det, på det han redan på förhand måtte få en god tanka om din vishet.

Min far gick, men uppsökte mig åter efter några timmar. Min aning, sade han, har icke slagit felt. Konungen hade, innan han för andra gången lät förekalla dig, intagit en dubbel sats opium. Du känner ej verkningarna af detta gift. De slappa nerverne spännas, hjertat utvidgas, ådrorna svälla af etheriska strömmar. Hela verlden antar en rosenfärgad skrud och fantasien frambringar de gladaste, men tillika de mest brokiga äfventyrliga skapelser. Men så snart vallmons krafter upphört att verka, följer en fullkomlig matthet, en utomordentlig domning som slutar med en djup dvala. Du kan således lätt förklara dig så väl Schahens öfverspända förbättrings-griller, som hans hastiga sömn. Mellertid önskar jag att hans ynnest för dig icke måtte förflyga med vallmo-ångorna.

Det förundrade mig, att Schahen ej lät kalla mig. Hela eftermiddagen förled och så kom qvällen under en orolig väntan. Padischah sofver ännu! svarade man beständigt, sedan jag, otålig öfver detta långa uppskof, infunnit mig i palatset och flera gånger frågat efter min herres tillstånd. Väl fruktade jag ej som han, att Dödens Engel skulle afhämta honom, om han ej före midnatten fullbordade en välgörande handling; men jag fruktade, att om han ensam uppvaknade efter den afgörande stunden, kunde hans förstånd rubbas, eller han till och med dö af förskräckelse. Då redan ej mera än en timma återstod, rusade jag in i vaktrummet och begärde få inträde till monarchen. Men ingen vågade släppa mig in, ingen vågade störa hans sömn. Min far frågade mig om orsaken till denna besynnerliga otålighet. Jag förklarade honom, att det vore Schahens uttryckliga befallning, att jag före midnatten uppgaf en af de gerningar, hvilka han redan denna dag ville fullborda. – Yrar du? ropade min far. Hvad i all verlden hastar dermed? Då Schahen vaknar, har han längesedan bortglömt den befallning, som han gifvit i ruset. – Men utan att höra någon, trängde jag närmare fram: man gjorde mig föreställningar, man hotade, man skymfade.

Genom bullret af denna ordvexling, vaknade äntligen Schahen med ångestrop, seende natten redan långt framskriden. Naziren instörtade. – Är han här? lät honom i ögonblicket komma in! stammade han. – Hvilken, nådens och rättvisans herre? – Rustan, den unge Rustan! Subadharens son!

Vid mitt inträde, såg jag konungens bleka ansigte öfvergjutet af en kall dödssvett. – Hvad är timman? hvarför har du icke väckt mig? – Har du upptänkt hvad jag befallt dig? – Vakten har nekat mig tillträde, ingen har vågat oroa din hvila; mellertid har min far, som dock ingenting känner af din hemlighet, åt mig uppgifvit ej allenast en, utan tio goda gerningar, bland hvilka du sjelf täcktes träffa ditt val. Ännu återstår en halftimma till midnatten.

Schahen borttorrkade kallsvetten från sin panna, och emottog den lista, på hvilken jag upptecknat förslagen. Han läste, men blef mer och mer brydd, oviss hvilketdera han borde anse som det kraftigaste. För att sluta denna villrådighet, låter jag fullborda allesammans, ropade han. Låt kalla din far och trenne skrifvare! – För desse dikterade konungen med min faders tillhjelp tio särskillta förordningar. Schahen bekräftade dem med sitt namn, vizirn påtryckte rikssigillet och papperen blefvo i ögonblicket afskickade med lika många ilbud åt särskillda håll. Hvar och en förundrade sig ej mindre öfver den förvånande skyndsamheten med dessa skrifters uppsättande, midt i natten, än den nära del som monarchen tycktes taga deri. När allt var fullbordadt, hvilket hade upptagit en dryg del af natten, gaf Schahen, uttröttad af detta för honom ovanliga

arbete, mig en vink och nedlade sig sjelf, tankfull och icke utan synbar oro.

——

XVIII.

Det tyckes, sade han, då jag följande morgonen uppvaktade honom, som mina gerningar å högre ort blifvit antagna för godt, efter jag ännu befinner mig på denna jorden, hvilken, Paradisets herrlighet i ära, ändock har sina behagligheter. – Detta skämt, som föreföll mig nog lättsinnigt var oväntadt af en, som nyss trodde sig hafva sväfvat emellan tvenne verldar. –

Schahens lynne var i dag utomordentligt gladt, utan att dock öfvergå till gårdagens svärmerier. Jag ville begagna mig af denna sinnesstämmning, för att befästa hans ädla föresatser. Monarchen hörde mig uppmärksamt och med ett nöje som småningom öfvergick till en tankfull allvarsamhet – Rustan, begynte han, jag har engång kommit i vana att anförtro dig mina hemligheter. Nu vill jag också förtälja dig om min barndom, på det du helt och hållet må lära känna mig, på det du lättare må inse och urskulda mina fel, och på det du slutligen må kunna förklara för dig sjelf, huru det var möjligt, att en furste, som är född med ädla, kanhända stora anlag, setat trenne år på thronen, utan att, ända tills i går, hafva gjort en enda god gerning.

Du vet kanhända, att jag icke var äldsta sonen: min broder Mahmuds födsel hade knapt inträffat en timma före min. Min moder, som var af ett häftigt lynne, beskyllde uppenbart Mahmuds moder, att genom konstiga medel, med äfventyr af sitt och barnets lif, hafva påskyndat sin förlossning, på det att hennes barn skulle komma i besittning af thronen och hon sjelf af det anseende, som åtföljer den förstföddes moder. Dessa anklagelser kommo för konungens öron: båda förekallades, Mahmuds moder var den mest gynnade, min kunde ingenting bevisa; hon erhöll en sträng aga, förlorade den titel och de rättigheter som tillhöra en Khaum; och förvisades till en vrå af harem.

De prinsars öde, hvilka ej äro bestämde till thronen, är i sanning hos oss icke afundsvärdt. Dubbelt olycklig måste i denna belägenhet min skickelse blifva. Då jag vaknade till lifvets medvetande, fann jag mig innesluten inom fyra kala murar; det första minne jag äger af min barndom, är det af min mors tårar. Hon hade icke allenast förlorat det välde öfver harem, hvilket hon förut till en del innehaft och som hon i fullständigt mått snart hoppades vinna, utan hon hade äfven genom min födelse och min goda helsa, mistat hoppet att komma derur; ty en qvinna, med hvilken konungen har ett lefvande barn, bortgiftes aldrig.

Den herrskande sultaninnans vrede upphörde aldrig att förfölja oss. Den lilla frihet, som är harems ömkansvärda invånare beskärd, var oss alldeles förnekad. Hela dagen förblefvo vi inneställda: och blott en enda timme tilläts oss att hämta luft i den minsta och oansenligaste af seraljens trädgårdar. Men äfven då var det oss förnekadt, att gå hvarest vi ville: en vakt af svarta eunucher följde oss i spåren och man grep mig alltid hårdt i armen, så snart jag försökte vika från den bestämda gången, der hvarje träd, hvarje buske var mig längesedan bekant. Och likväl var denna spassergång vår enda njutning: knapt hade dagen uppgått, förrän mitt hjerta klappade mot den lycksaliga timman. Alla de öfriga tillbragte vi i en djup enslighet. Harems qvinnor fördrifva sin tid med sin prydnad, sina ränkor och med besök, någongång med sång och musik, samt åskådandet af dans och gycklerier. Dessa ränkor hvälfva sig hufvudsakligen omkring att utestänga den eller den från enke-sultaninnans och den herrskande drottningens ynnest och i stället förvärfva den åt sig, ty af dessa båda qvinnor beror hela deras hopp att engång återvinna frihet. Man skulle tro, att dessa olyckliga rigtade hela sin omtanka på, att genom alla behagens retelser fängsla sin herre: ingenting mindre. En sådan lycka är endast så länge önskvärd, som ingen thronarfvinge ännu finnes; men hvar och en, som födt barn, är, som redan är nämdt, för alltid instängd. Begripligtvis anses den obetydligaste småsak, behandlas den uslaste nyhet af dessa sysslolösa varelser såsom den vigtigaste angelägenhet, och gifver mångfaldig anledning till sqvaller, öfverläggningar, afund, skade-glädje, och de finaste ränkor. Innesluten

inom sin cell, måste min moder umbära äfven dessa eländiga tidsfördrif, och hvem vågade, hvem ville besöka en förskuten, som till och med af sina egna slafvinnor betjentes med vårdslöshet?

På detta sätt uppväxte jag och lärde ingenting, utom läsa och skrifva samt de vanliga bönerna. Min enda tröst var, att min mor, af vana eller förtviflan, började fatta ett slags tillgifvenhet för mig. Mellertid förtärdes jag af ledsnad och sysslolöshet, till dess äntligen ödet beskärde mig en alldeles oväntad glädje. En dag, då jag spasserade omkring rummet, upptäckte jag i muren ett par dörrar, hvilka hittills undfallit min uppmärksamhet, emedan de voro väl infogade och öfverstrukna med samma färg som väggen. Hastigt skyndade jag mig dit, uppbröt dörrarna och fann innanför ett litet skåp, uppfylldt med halfförmultnade böcker. Sysslolösheten förmådde mig att noga genomgå detta fynd. Mest af alla dessa handskrifter behagade mig en stor tjock bok, full af målningar. I början retade mig de granna ritningarna, hvarpå gestalterne väl voro något groft och oformligt tecknade, men allt öfverdraget med de mest glänsande färgor. Sedan jag flera dagar fägnat mig med åskådandet af de här föreställda slott och städer, prinsar och prinsessor, slagtningar, envig, hästar, gripar samt många underbara skepnader och trollgestalter, försökte jag att äfven läsa deruti; hvartill äfven de sköna, sirligt tecknade, här och der förekommande förgyllta bokstäfverna syntes inbjuda. Språket var visserligen persiska, men det förundrade mig att jag ändock icke förstod det. Förtretad, bortkastade jag Firdusi – ty du gissar lätt, Rustan, att det var sjelfva Schahnameh, som fallit mig i händerna, – men framsökte den åter redan följande dagen, för att ånyo betrakta målningarna; men dessa ingåfvo mig en oöfvervinnerlig lust att känna innehållet, för att få veta hvad alla dessa bilder föreställde, hvilka om natten oredigt hvimlade i mina drömmar; efter många försök och långa bemödanden började jag hoppas, att jag efterhand skulle komma att förstå denna bok. De största svårigheterna gjorde mig icke de föråldrade orden, icke det sjuhundra år gamla språket; utan min obekantskap med så många föremål, hvilka redan ett barn känner, men hvilka jag i mitt trånga fängelse aldrig hade sett. Men denna obekantskap undanröjdes till en del genom de talrika målningarna, och hvad jag här och der icke fattade, gick jag utan mycket bekymmer förbi, mera uppmärksam på det hela, än på innehållet af hvarje särskild vers.

Jag var tolf år, då jag gjorde denna upptäckt, och från denna tid utgjorde den herrliga boken min enda och yppersta vällust. Men i det den gjorde mig bekant med ett lif, om hvilket jag hittills icke haft något begrepp, förökade den tillika min längtan till en verld, i hvilken jag aldrig skulle få inträde. Jag inbillade mig, att verlden nu hade samma utseende, samma skick, som för fyra årtusenden tillbaka, – och uppriktigt, från denna föreställning har jag ännu ofta svårt att lösslita mig. Förgäfves försäkrade mig min mor att allt hade nu en hel annan beskaffenhet: men född i en koja vid foten af Kaukasus, och derifrån förd på en kamel i en betäckt korg till hofvet, för att inspärras inom fyra murar; hvad kunde hon hafva sett annat än vildars, råa Turaners 8 ohöfsade hemseder? Ett par gånger om året lät min far, då han gaf företräde åt främmande sändebud, mig jemte sina öfriga trettiotre söner ställa sig på thronens trappsteg; och anblicken af så mycken prakt, så många kostliga tapeter, skimrande ädelstenar, lysande vapen och drägter, bidrog ej att skingra min villfarelse. Endast religionen syntes mig hafva undergått en förändring och – Propheten förlåte mig denna syndiga tanke! – detta icke till sin fördel, ty de gamle Schahernes dyrkan af den högste Guden, Himlakonungen, omgifven af sina strålande härskaror, af hvars hof solen, betjenad af stjernorna, är en jordisk afbild, liksom åter jordiska hof äro en afbild af de planetariska, – deras gudstjenst inför ett altar, hvarpå den eviga, rena, heliga elden brann, förekom mig mera upphöjd, mera skön än vår trälaktiga andakt, våra fastor och späkningar, vår kala och torra dyrkan.

Hos min äldsta bror hade dess mor inplantat hela sitt hat för den fordna medtäflarinnan och hennes son. Han tillät mig då och då komma i sitt sällskap; men det var endast för att vara en åskådare af den vördnad, de njutningar, honom lemnades. Ingenting förtretade mig mer än de ärebetygelser jag sjelf måste visa honom: men engång befallte han mig att hålla i stigbögeln, då han högmodigt svingade sig upp på en ståtlig arab. Huru svällde ej mitt hjerta, då jag såg honom på den fradgande fålen, som yfdes öfver den präktiga sadelmunderingen, i spetsen för en talrik och lysande tropp, ila öfver harems tredubbla gårdar, och för

honom öppnas de höga portar, hvilka inspärrade min trånga, sorgliga verld!

Jag hade uppnått de år, då man plägar gifva de instängda prinsarne en gemål. Denna så ifrigt efterlängtade dag kom. Man hade inom fängelseborgen redan åt mig inrymt en egen vidlöftigare boning, gifvit mig några flera slafvar. Änteligen anlände, omgifven af svarta eunucher och slafvinnor, min utkorade, en trettiårig skönhet, med drypande ögon och ett knotigt af smink förhärjadt ansigte. – Jag såg henne aldrig mer än denna enda gång. Valet af en sådan brud hade varit ett verk af favorit-drottningens illvilja.

Med hvarje dag fann jag min belägenhet mera förtviflad. Ingenting är för en eldig natur mer odrägligt än ledsnaden; om sorgen, vreden och andra häftiga lidelser likna stormen som på engång störtar sitt offer, så är ledsnaden ett gift, som långsamt bortfräter alla safter, alla lifskrafter, under det den merglösa förtorkade stammen, blott långsamt förtvinande, öfverlefver sin bättre varelse. Dock jag vill ej plåga dig med en längre skillring af mina lidanden. Också är ej mycket att säga om ett lif, der den ena dagen liknar den andra såsom tvenne vattendroppar. Nog, min bror dog hastigt genom en olyckshändelse; min far, som redan någon tid förut hade insjuknat, öfverlefde endast få dagar denna förlust.

Gerna skulle utan tvifvel min förföljarinna velat beveka min far, att med förbigående af mig, af hvilken hon med skäl hade så mycket att befara för framtiden, utnämna någon af mina yngre bröder till thronarfvinge; men jag vet icke om det var bestörtningen öfver den älskade sonens död eller min fars sanslöshet, som hindrade henne att utföra denna föresats. Med få ord: bommarna för mitt fängelse öppnas, rikets högste embetsmän inträda, knäböja och hylla mig såsom Afghanistans Envåldsherrskare.

Min brors död hade dittills förblifvit mig alldeles obekant, och knapt en hviskning om min fars sjukdom hade trängt till vår aflägsna vrå. Man ledsagar mig genom de till jorden nedfallande vakterna, man inför mig i konungaborgen, sätter mig på thronen och en oräknelig folkskara hyllar mig med otaliga glädje-rop, – mig, mig, den tjuge-åriga fången, mig, som nyss var ett mål för det djupaste förakt, de hårdaste misshandlingar. Jag kunde icke återkomma till sansning: jag fruktade i många dagar att vakna ur en skön dröm.

Men äfven sedan öfverraskningens första glädjerus var förbi, kände jag mig liksom fallen från skyarna. Jag skulle blifva folkslags beherrskare, hvilkas namn jag ej engång hört: herrskare öfver länder, hvilkas provinser jag ej engång kände till namnet, jag, som ej visste hvilka grannar omgåfvo mitt rike! Från den yttersta okunnighet och oerfarenhet hade jag öfvergått till ett kall, som fordrar de högsta insigter, den djupaste verldskännedom. Man begärde mina befallningar: jag gaf dem, men sådana som endast voro passande för den verld som endast var mig bekant: Dsjemshids och Feriduns tidehvarf. Man höjde axlarna, man såg på hvarandra med förlägenhet; på en och annans ansigte tyckte jag mig läsa spåren af ett underkufvadt löje; Zeder och Scheik-el-Islam 9 sade mig att dessa befallningar voro stridande mot Dsheraj och Urf 10; Viziren beklagade, att det funnes en mur af vanor, plägseder och convenanser, hvilka man icke utan fara vågade genombryta. Det återstod blott således, att blindt kasta mig i ministrarnas armar; och endast då och då, i likgilltiga fall, ändrade jag deras beslut, för att öfvertyga mig sjelf, att jag icke helt och hållet vore ett verktyg, endast skapadt för att med ett namn stämpla divanens förordningar. Men det var mitt fasta beslut att i hemlighet förvärfva mig alla för regeringskonsten nödiga kunskaper, och sedan på engång dermed oförmodadt uppträda och förvåna den verld öfver hvilken jag var född att befalla.

Dagen efter mitt konungsliga utropande, inträdde Darodsja, Eunuchernes höfding, frågande, om jag ej redan i dag ville gifva befallning att låta utsticka ögonen på mina bröder? – Jag ryste, och tillsporde honom, huru han vågade komma på en så vildsint tanke. Det är så bruket: mitt lifs herre! svarade han, och detta bruk tryggar din thron från alla stämplingar af hvarje förmäten anförvandt, ty ingen blind kan, efter rikets grundlagar, emottaga styrelsen. – Från hvilken tid härstammar denna grymma plägsed? – Fordom inneständes ej konungens bröder och söner i harem, utan de fingo ofta till och med stora landskap att styra. De missbrukade sin makt, och förlorade sin frihet. Men det hände undertiden, att en och annan prins

undkom fångenskapen och väckte blodiga oroligheter, som ofta slutade med monarchens eget fall. För att förekomma sådana olyckor, fann en vis konung på den utvägen, att vid sitt uppstigande på thronen utsticka ögonen på alla sina bröder. Huru gammal denna sed är, vet jag ej att säga. Men i Persien har den sedan många århundraden tillbaka varit i bruk. Din far lät på samma sätt handtera sina bröder, och Mahmud hade tilltänkt dig och sina öfriga bröder samma öde. – Grufligt, grufligt! ropade jag rysande, och tackade himmelen, att jag ej förr känt denna nyhet, som skulle ökat gallan af alla mina lidanden. – Grufligt? upprepade Darodsja, din slaf faller i förvåning. I Turkiet dödas merendels, samma dag kejsaren stiger på thronen, alla hans bröder. Men vi, vi äro mensklige: vi bära aktning för konungablodet, vi skona dessa olyckliges lif och åtnöja oss blott med att beröfva dem synen. – Denna sed är nu för alltid afskaffad i mitt rike, sade jag med en befallande uppsyn. – Darodsja drog sig undan, men förglömde ej att förtälja divan denna nyhet. detta farliga försök, att afvika från vanans eviga kretsgång. Man inkom med föreställningar, man besvor mig vid rikets högsta väl, vid min egen säkerhet ... – Den, som mera omnämner denna sak, skall sjelf erhålla sina ögon utstuckna, svarade jag förtretad, och gjorde på detta sätt en ända på dessa öfverläggningar. Denna gerning hade dock DödsEngeln, tycker jag, kunnat skrifva mig till godo i lifvets bok.

Darodsja frågade derefter, hvad öde jag beslutit öfver Mahmuds moder. Jag tillstår, att min första tanke på denna qvinna var hämd, förfärlig hämd. – Min andra tanke var att genom ädelmod förkrossa henne, att förklara henne för min andra moder och gifva henne all den ära, som åtföljer ett dylikt namn. Detta beslut meddelade jag Darodsja, som, sedan han hämtat sig från sin första förvåning, föreställte mig, hvilka skadliga intryck ett sådant föredöme kunde ingifva, huru få skulle söka min ynnest om jag belönade mina fiender såsom om de voro mina vänner. Slutligen började han påminna mig om alla lidanden, alla vidrigheter som genom denna hämdlystna qvinna öfvergått mig och min mor. Under detta erinrade jag mig tillika, att om denna olyckliga varit upphofvet till mina fordna missöden; så hade hon i samma man, som nu talade för hennes störtande, funnit en nitisk tjenare; att om hennes befallningar varit grymma, så hade de i honom funnit ett färdigt och skoningslöst redskap. Jag teg dock: men då äfven divan blandade sig i denna min enskilta angelägenhet, fann jag för godt, att, utan straff och utan belöning, låta henne dela samma öde med min fars öfriga qvinnor. Huru sällan tillåtas äfven de furstar, hvilka man kallar sjelfrådande, att följa sin egen vilja! Jag var mera beklagansvärd än andre svaga regenter, som inbilla sig att sjelfva herrska, under det de blott äro ett gyckelspel för sitt harem och sina ministrar. Mig dårade ej denna förvillelse: men jag ägde icke tillräcklig verldskännedom för att uppgöra en bestämd styrelse-plan, och ej nog ihärdighet och själsstyrka, för att genomdrifva den.

Föröfrigt hade min fars, och än mera min brors död, på mig gjort ett ganska svagt intryck. Jag hade i dem aldrig känt annat än tyranner. Deremot träffades jag af ett annat, vida mera smärtande slag. Min mor, som med orubbad ståndaktighet uthärdat alla olyckans uppträden, hade icke styrka att bära lyckans. Vid tidningen om denna ödets förändrade vändning, rubbades hennes sinnen och hon afled någon tid derefter i vansinnighet. Huru gerna hade jag ej med denna äregiriga qvinna velat dela min ära, mitt anseende! Dessutom, Rustan! huru ljuft är det icke att vara älskad! Bland hela denna hop af tillbedjande slafvar var icke en enda, som ej i morgon med kallsinnighet skulle hafva sett mig stött från thronen, kanhända skulle hafva öfverhopat mig med marter. I medelpunkten af all den ståt och skimrande lycka, hvaraf jag var omgifven, kände jag mig ensam; hjertat förblef tomt och själen saknade näring.

Någon tid efter min upphöjelse förkunnade mig Darodsja, att min faders harem nu blifvit flyttadt till en annan ort, och palatset försedt med andra skönheter ifrån nästan alla Asiens länder. Jag rodnade, och hade knapt mod, att inträda. Men man vänjer sig temligen lätt att befalla. – Jag var en yngling af tjuge år, med en het brinnande blod, en yngling, som ända till denna dag blott kände kärleken genom skaldernes beskrifningar. Du torde således kunna dömma till häftigheten af mina lidelser. Jag störtade mig sanslös i en hvirfvel af nöjen; det tycktes billigt, att jag skulle söka någon ersättning för en förlorad ungdom, en ungdom

utan glädje. – Först sedan jag släckt denna sinnenas törst, skulle jag återvända till mina konungsliga pligter och låta mitt rike begynna ett nytt tidehvarf.

Ett år hade jag i förhand bestämt till dessa förströelser. Sedan detta förflutit, tillade jag dertill ännu ett fjerdedels, och när äfven detta förbigått, ännu en månad, och så ytterligare ännu en. Så gick det hela tiden. Den omåttlighet, hvarmed jag drack ur vällustens bägare, efterlemnade slapphet, blandad med ånger och tomhet. För att egga de domnade sinnena, tog jag min tillflykt till opium. Akta dig för detta gift, Rustan: det gifves intet ljufvare, men också intet mera förderfligt! Mina krafter blefvo mer och mer förslöade: för att reta dem, ökade jag småningom vallmo-satserna, och fann snart att min i sig sjelft ej starka helsa deraf började lida. Mitt lif blef sedermera en ständig vexling mellan vildt stegrade utsväfningar, afdomning, inre förebråelser, sjelfförakt och åter nya rus. Visserligen försökte jag då och då att fatta statsrodret; men det var endast convulsiviska ryckningar, hvaraf följde mera ondt än godt. Detta läto mig åtminstone, fast på det mest vördnadsfulla sätt, mina ministrar mig förstå! Ville jag utföra några mera genomgripande förbättringar, så gjorde divanen och de andelige motstånd, ehuru naturligtvis med den djupaste underdånighet; man talade om Koranen, om den andliga och verldsliga lagen, man hotade med folkets missnöje och utmålade mig upprorets förfärliga bilder. En sjelfherrskare är af tusende omständigheter mera bunden än mängden kan föreställa sig. Jag fann, att jag, för att kunna uppträda såsom mitt folks välgörare, behöfde förvärfva mig kunskaper och verldserfarenhet: detta var och min föresats, men ack, jag ägde icke mer kraft dertill! Så gick tiden.

Harems lätta segrar började småningom hos mig endast väcka leda och afsmak; omgifven af trehundrade utvalda skönheter, ämnade för mina lustar, förekom jag mig fattig; tumlande i en ocean af kärlek, längtade jag dock efter kärlek, och fann blott trälinnors undergifvenhet. Ännu var denna längtan endast en dunkel aning, hämtad ur mitt eget bröst (ty jag tror att en sådan känsla är medfödd alla bättre naturer), samt vidare utvecklad genom läsningen af Persiens lyriska skalder. Men till fullt medvetande kom den dock först då, när ödet nästan på engång tillförde mig tvenne skönheter af ett helt annat slag än de nöjets slafvinnor jag förut lärt känna. Begge voro hvarandra högst olika så till utseende som lynnen, utan att jag dock kunde tillägga någondera företrädet framför den andra. Den ena ... Dock, dessa seraljens hemligheter höra icke till ändamålet för min berättelse: jag vill blott säga dig så mycket, Rustan, – emedan en sådan händelse liknar ett underverk, som kanske aldrig förut tilldragit sig i ett harem, – att den ena hela tiden – en tid af ett halft år – ihärdigt motstod sjelfherrskarens önskningar, böner och hotelser, under det att mina begär derigenom blefvo på engång mera häftiga men tillika renare. Men just då hennes hjerta tycktes vilja blifva bevekt, just då insjuknade jag allvarsamt; sedan sjukdomen, och kanske än mer läkarne, plågat mig och uttömt mina sista krafter, blef jag tillstyrkt att pröfva förmågan af Kaschmirs prisade luft.

Du känner mig nu temligen noga, min vän Rustan! Du har sett att jag hör till dem, för hvilka det är lättare att fatta goda föresatser, än att utföra dem: men du ser tillika, att det ej är en hastig, ögonblicklig fruktan för DödsEngeln och domsbasunen som ledt mig på rättfärdighetens väg; utan att jag dertill redan länge blifvit ledd af en inre röst, ett redan mångårigt beslut. Emedlertid prisar jag propheten och alla helgon, för den väckelse jag erhållit genom den nattliga synen; kankända skulle jag utan den aldrig haft styrka att resa mig. Men från denna dag skall ett nytt lif begynna för mig och mitt folk. Du, Rustan, som i följd af ödets outransakeliga beslut blifvit omgjordad med kraftens och insigtens harnesk, räck mig din hand, såsom en underpant på att du blifver mitt trogna stöd och min pelare!

——

XIX.

Denna berättelse hade hos mig för min unga herre väckt ett varmare intresse och ett mera menskligt deltagande. Jag fann en ädel natur, som genom en mängd omständigheter och genom lidelsernas makt för en

tid blifvit djupt förnedrad, men som också ägde kraft att af sig sjelf höja sig derutur. Långt ifrån att fördöma honom, måste jag, om icke beundra, åtminstone älska honom. Hans föresats att återvända på pligtens väg syntes allvarlig, och jag tviflade ej att han deruti skulle blifva ståndaktig. Hvilken makt har icke mannens fasta vilja! och det svärmeri, hvaråt Schahen öfverlemnade sig, syntes ett af dessa många underbara försynens medel, hvarigenom hon verkar för sina ändamål. Talesättet ”Gud är stor och hans vägar outransaklige”, – detta talesätt, som vi, Prophetens folk, ofta höra eller sjelfve använda så tanklöst, hade för mig vunnit en stor betydelse. ”Gud är stor!” upprepade jag i min enslighet med djup rörelse och beundran.

Deremot oroade det mig mycket, huru jag skulle kunna göra mig sjelf värdig till den upphöjda och vigtiga kallelse, hvilken nu låg för mig öppen. Hvarje stund, som jag ej tillbragte hos den ännu sjuke fursten, egnade jag åt någon nyttig sysselsättning; än lyssnade jag i Divanen till embetsmännens öfverläggningar, än afhörde jag rättegångarne vid de bullersamma domstolarna; än inhemtade jag undervisning af de lärde, eller fördjupade jag mig i nyttiga studier. Ständigt lyssnande till de kunnigares samtal, till främlingars anmärkningar, min faders kloka råd, fann jag öfverallt tillfälle att utvidga mina kunskaper, till hvilka redan en sorgfällig uppfostran lagt en fast grundval, och öka min erfarenhet, hvilken hufvudsakligen felades mig. Således beredde jag mig utväg att i stället för månget missbruk, som borde afskaffas, mången lag, som syntes mig otjenlig, föreslå åtskilliga inrättningar som jag smickrade mig skulle befordra landets väl. Min konungsliga vän antog utan betänkande alla mina förslag, i hvilka han trodde sig igenkänna högre makters ingifvelser, ljusa stjernors inflytelse. Alla följde deruti sin herres föredöme; ehuru jag ej ännu blifvit förklarad för medlem af Divanen, behandlades jag dock såsom hade jag varit den förste viziren.

Ehuru jag sökte dölja min förtrolighet till min kunglige herre och jag i mitt uppförande i stället för den stolthet, som är mig medfödd, numera snarare visade en ökad grad af undergifvenhet emot dem, hvilkas ställning i staten var högre än min, så fann jag mig dock snart, till min förundran, omgifven af ett litet hof, och oupphörligt besvärad af öfverdrifna vördnadsbetygelser och af än den enes, än den andres lika ödmjuka som enträgna böner om min bemedling hos Schahen till erhållande af den eller den ynnesten. Men jag förblef oryggligt min föresats trogen, att aldrig använda min inflytelse hvarken till min fars, eller någon enskilds fördel.

Smickret är en farlig spis: mitt förstånd sade mig, att den beundran, det loford min visdom öfverallt rönte, icke var uppriktig, men ändock berusades jag af det söta giftet. Min äregirighet var väckt, och icke tillfreds med maktens verklighet, ville jag äfven hafva namnet. Jag tyckte mig sjelf nu vara mogen att emottaga viziratet: och det förundrade mig, det förtröt mig, att konungen icke mer påminte mig derom, och sjelf var jag för stolt att erinra honom derom. Min lystnad efter makt och ära lånade dock, inom mig sjelf, ett annat namn: den kallade sig kärlek till folket och menskligheten.

På detta sätt förflöt en och annan månad. Konungen började märkligt tillfriskna, under det att mitt förhållande till honom småningom undergick en förvandling, som jag sjelf i början ej blef varse. Väl var jag ännu dagligen flera timmar vid hans sida, men sällan träffade jag honom allena; samtalen började nu endast hvälfva sig kring likgiltiga saker, hofhistorier och lustiga händelser. Voro vi någongång allena, så frågade Schahen, om jag hade någonting nytt att föredraga; och när jag anmälte mitt förslag, hörde han knapt derpå, men utlät sig alltid, att saken genast skulle gå i verkställighet. Dock denna uteblef allt mer och mer ofta. Jagt, skådespel, indiska danserskor, yppiga lustbarheter af alla slag började upptaga hans tid, i samma mån ungdomsrosorna åter uppblomstrade på hans kinder.

Emedlertid blef trängseln af uppvaktande i mitt förmak med hvarje dag märkligen mindre, bugningarna mindre djupa, och i Divanen, som nu mera icke af konungen sjelf bevistades men der jag af gammal vana infann mig, rönte mina yttranden först axelryckningar och småningom motsägelse och öppna ogillanden. – Din tid är förbi, min son! suckade min fader: du har nyttjat dina solskensdagar illa, väl till andras gagn, men du har icke låtit en enda verksam stråle af den kungliga nåden falla på din fader eller på dig sjelf. Nycken

har upphöjt dig och nycken åter låtit dig sjunka i ditt förra intet: du är nu mera endast en afdankad gunstling, den man glömmer att ge ett formligt afsked. Afhåll dig från Divanen; dit har du ingen rätt att intränga och der skola blott klippor men ingen vinst vänta dig, och sök att i stället bana dig en väg till din herres nåd. Du är ju en god skytt: följ honom på hans jagt, skaffa honom nöjen och förströelse: sök att göra dig oumbärlig!

Fy! sade jag för mig sjelf. Allt eller intet: jag skall antingen blifva vizir eller återgå till min ensliga ö. I dag måste jag ovillkorligt tala vid Schahen.

Redan i flera veckor hade jag burit hos mig ett visst, enligt min öfvertygelse, för statens väl högst nyttigt förslag, hvarom jag länge velat tala med min beherrskare, men hade aldrig funnit honom ensam. Med denna angelägenhet ville jag öppna samtalet, och inbillade mig också sjelf, på vägen till slottet, att den i sjelfva verket låge mig mer om hjertat än min egen upphöjelse. I dag ville jag, kosta hvad det ville, uppnå min afsigt. Jag visste dessutom att Schahen egnat flera dagar å rad ensamt åt nöjen, och hoppades derför finna honom mätt på förströelser. Till min förvåning träffade jag honom redan klädd, redan bortilande till en ny fest. – Jag bönföll om skänken af några ögonblicks tid. – En annan gång, min bäste, svarade han, närmande sig till dörren. – Vi voro ensamme; jag gick några steg framåt, och sade sedan med en allvarsam kanhända förtrytsam uppsyn: Padischa, huru många veckor och månader hafva förflutit, sedan Lifvets Engel under ditt namn tecknade en god gerning? – Konungens ansigte bleknade: några sekunder stod han stilla, sedan kastade han på mig en mörk och dyster blick, – och gick ut.

Vid denna blick, full af befallande höghet, tyckte jag mig höra min fars ord: ”din tid är förbi”, återklinga i mina öron. För en kort tid sedan skulle denna förlust föga smärtat mig: men jag hade redan börjat finna behag i höghetens njutningar, i nöjet att befalla och lydas: jag ryste för det förakt, som i vårt land åtföljer en fallen gunstling hvars lott i bästa fall är en uthvisslad skådespelares. Dessutom ansåg jag mitt fäderneslands väl vara förenadt med min inflytelse, ännu mer: jag älskade Schahen uppriktigt; jag stod till honom i en viss mystisk förbindelse och delade till en stor del hans svärmerier. Sedan en lång tid hade jag vant mig, att mera betrakta Schahen som en vän, än som min herre: men vid ett närmare eftersinnande fann jag, att ej blott vänskapen, utan äfven harm och förtrytelse, ja egennytta, ingifvit mig denna förebråelse, hvilken den hårda tonen och den olämpligt valda tiden gjorde än mera sårande. Öfvertygad, att jag verkligen öfverilat mig, trodde jag mig, utan att i mina egna ögon förnedra mig, vara skyldig att afbedja min förseelse.

Konungen hade icke än återkommit från harem! hette det då jag följande dagen på vanlig timma begärde företräde. Detta svar förekom mig oväntadt, emedan jag visste att läkarne, ifrån sjukdomens början, strängt förbudit honom alla besök i denna del af slottet. – Konungen vore förhindrad! hette det, då jag andra morgonen åter infann mig. Och några hofmäns förnäma axelryckningar, några hviskningar, beledsagade af ett halft löje, öfvertygade mig till fullo, att jag nu vore en afskedad gunstling; att jag nu pröfvat konungaynnesten, hvars ostadighet jag så ofta hört omtalas.

Med en kokande harm – jag tillstår det – lemnade jag palatset. I trägården mötte jag ett par betydande hofmän, hvilka, vid min åsyn, påtogo sig en så medlidande uppsyn att jag hade möda att ej utbrista i löje. En annan, som jag träffade i en lummig löfgång, kramade vänskapsfullt min hand, under det han såg sig rädd omkring, och försäkrade att han gerna ville trösta mig, om han ej endast fruktade att blifva sedd i mitt sällskap, ty ni vet, unge man, tillade han, att det strider emot en god undersåtes pligt, att visa deltagande för den, åt hvilken nådens herre vänder ryggen.

Innan jag ankom till min ö, hade jag förlorat nästan allt mitt elaka lynne. Der skulle jag snart hafva förgätit en så kallad lycka, hvilken jag vann lika oförmodadt som jag förlorade den, om ej min fars dagliga jemmer derom oupphörligt påmint mig. – Du har i fyra månader varit hans gunstling; jag vet att ingenting blef dig förnekadt, och hvad har nu din far, hvad har nu du sjelf deraf? – Öfvertygelsen att hafva handlat redligt. Min far, jag har redan ofta sagt dig mina tänkesätt i denna väg. – Är icke jag också en redlig man; men jag

vet icke hvilket betänkande jag skulle haft att emottaga välgerningar af min konung, min beherrskare. – Jag ej heller, men jag har aldrig bedt honom derom, och han har visat mig nog aktning att aldrig tillbjuda mig några. – Underbara grundsatser i sanning! I ju större nåd man alltså står hos en furste, ju mindre skall man deraf njuta i verkligheten! Men det är icke underligt, att du med så sträfva tänkesätt ej kunnat bibehålla konunga-ynnesten. – Hvem vet, om den ej kan återkomma; sade jag skämtande. – Ack nej, ack nej! Kärleken kan upplåga: men en kallnad vänskap tändes aldrig mera. Dock säg huru förlorade du den, olycklige? – Schahen, min far, hade gifvit sig sjelf ett heligt löfte att göra sina undersåtare lycklige, och på sätt och vis satt mig till sitt samvetsråd. Han glömde sitt löfte och då jag sista gången såg honom, förebrådde jag honom det.

Då min far hörde huru denna förebråelse lydde, blef han nästan förstenad af fasa. Fly! Fly, min son! ropade han, då han änteligen kunde tala. Det är obegripligt att du ej redan erhållit halsen full af smält bly, – eller blifvit inmurad i osläckt kalk, eller kastad i en brinnande ugn. Hvilken oerhörd djerfhet, Rustan! Du säger uppenbart, hvad jag knappast vågar tänka. Hvad dock vår furste är för en mild och ädelmodig herre! Men straffet torde komma: kanske besinnar han sig blott på valet af de rysligaste dödssätt åt dig. – Gif dig tillfreds, fader! Ännu äro Schahen och jag mer vänner, än att det skulle komma till sådana ytterligheter.

Med möda öfvertygade jag min far att han åtminstone i detta afseende borde vara lugn. Efter detta började han åter klaga öfver mitt oförståndiga uppförande; och slutligen sköt han skulden på ödet och den främmande doktorn. – Hvilken doktor? – Hvad, Rustan, du har dagligen besökt palatset, och du känner ej en hemlighet, som redan i tre dagar varit hela hofvet bekant. Så vet då, att de Kabulske läkarne, hvilka berömma sig af att vara de skickligaste i hela Asien, hafva blifvit afskedade. En indisk doktor, om hvilken man hviskar de underligaste historier, har hitkommit och vunnit konungens hela förtroende, genom sin utomordentliga konst och sin liberalare cur-method. Han har upphäft företrädarnes förbud mot njutningen, och natten efter, då du blef afskedad, har Schahen tillbragt hos den prisvärda Nuhr Dsjehan, som, – enligt hvad man säger – inkom i seraljen, sedan han redan sjuknat.

——

XX.

Den spådom jag skämtande yttrat för min far, om konungens återvändande ynnest, tycktes vilja gå i fullbordan. Ty redan ansåg jag mig för alldeles glömd af hela hofvet, då, under en konglig vattenfart på sjön Dall, jag såg Schahens egen gondol styra emot min lilla ö. I tanke, att han ville bese den vackra holmen, utan att kanhända veta att jag der hade min boning, drog jag mig undan. Men till min förvåning gick konungen emot mig med en vänlig och glad uppsyn: Har du hört det ordspråket, som vår religions fiender uppdiktat? – Jag vet ej hvilket du menar, nådigste herre? – Om kullen ej vill gå till Muhammed, så skall Muhammed gå till kullen. – Jag förstår dig, Padischah; men du sjelf tyckes hafva stängt dina dörrar för din tjenare. Så vida du befaller, skall jag ej dröja att åter uppvakta dig. – Men utan att svara derpå, gjorde Schahen mig några likgiltiga frågor; ibland andra den, om jag någonsin varit kär, hvarefter han tog afsked och steg åter i sin båt.

Oviss, om detta besök härledde sig från en nyck eller afsigten att med mig drifva gäckeri, skulle jag mellertid, då det ej medförde några slags följder, ej synnerligt tänkt derpå, om det ej gifvit mig anledning till några dagars förargelse. Ty knapt var den kongliga lustfarten slutad, förrän jag såg ett antal gondoler åter nalkas min strand. Man hade nu åter i beredskap åt mig det utsöktaste smicker, de varmaste vänskapsbetygelser. Man lyckönskade mig till återvinnandet af monarchens nåd. Men högheten och smickret hade re’n för mig förlorat all retelse, ensligheten hade åter blifvit mig kär och jag önskade nu på fullt alfvar, att för alltid hädanefter slippa se hofvet och dess prunkande trälar. Men dessa voro af en motsatt tanke i hänseende till mig. Det blef nu ett ordentligt hof-mode, att besöka den intressanta enslingen på ön,

dricka sorbet hos honom och smeka hans hjortar. Flera dagar, hvarje stund hvimlade min holme så af nyfikne, frågande gäster, att jag började ej se någon annan räddning än att öfvergifva min boning.

Knapt hade jag öfverstått detta onda, förrän jag erhöll befallning, att på en utsatt timma inställa mig i Schahlimar. Jag fann konungen allena, han var tankfull och allvarsam. – Ett missförstånd har uppstått oss emellan, begynte han; du har blifvit missnöjd och stolt emot mig, och jag har ej eller mot dig handlat fullt uppriktigt. Detta förhållande måste upphöra. Du skall alltid vara den förste bland mina vänner, min ynnest skall aldrig öfvergifva dig; men jag har vid närmare eftersinnande funnit riktigheten af din egen anmärkning, att innan vi gemensamt utföra våra stora företag, du behöfver samla en rik erfarenhet. Och hvad mig beträffar ... Rustan, fortfor han med någon förlägenhet afbrytande sig sjelf, du vet, att min barndom och min första ungdom varit olyckliga och glädjelösa. Propheten har skänkt mig en ny lifstid, således utan att räkna de år jag redan förlefvat ända till den underbara natten. Följaktligen kan jag hoppas att ännu lefva minst 60, 70 eller 80 år. Är det då icke billigt, att jag, innan jag uppoffrar mig åt andra, skänker tio år, endast tio år åt mig sjelf? Huru mycket kan man ej uträtta på den tid, som återstår?

Jag teg; ty gilla kunde jag för ingen del en uträkning som syntes mig ett bedrägeri mot himmelen, men mina inkast skulle kunnat anses föranledda af egenkärlek och omtanka för min egen fördel. Schahen föll i djupa tankar; änteligen fortfor han: Säg mig, Rustan, synes det dig omöjligt, att menniskan verkligen kan förlänga sin lefnad till fem, fyra, eller åtminstone trehundrade år? – Ja, herre, det anser jag för alldeles omöjligt. – Du påminner dig, att Irans första konung blef mer än 500 år gammal; den store Dshjemschid regerade i 350 år, hans son Feridun i 220, och få voro de af denna ätt, hvilka ej herrskat åtminstone ett århundrade. Rustan sjelf, din ättefader, måste, efter min uträkning, hafva lefvat öfver 700 år. Ännu mer. Har du läst Propheten Moses’ skrifter? – Nej. – Våra lärde säga, att hans böcker blifvit förfalskade af Israeliterne: Detta må vara i de omständigheter, som lända vår religion till skada, såsom förringandet af Ismael, vår Prophets stamfader, förtigandet af hans efterkommandes öden och bedrifter, utplånandet af alla prophetior som der fordom funnits om vår religions heliga stiftare, med mera af denna art. Men det öfriga, hvars förfalskning ej skulle ledt till någon fördel för de otrogne Hebräerne, som undanträngde Ismael, den förstfödde, från hans arfland, och jagade honom i öknen, ser jag intet skäl att misstänka. Också träffas endast der de äldsta och säkraste underrättelser om det första mennisko-slägtet. Välan! Der har jag funnit, att, om du undantager Edris, den Hebräerne kalla Enoch, hvilken i sitt 365:te år blef upptagen till fjerde himmeln, hvarest vår Prophet träffade honom ännu suckande öfver menniskornas ondska, – der står att läsa, säger jag, att ingen af våra förfäder, ifrån Adam ända till den stora floden, lefvat kortare än 700 år, men de flesta 8 till 900 år och deröfver. Detta kan man ändå kalla en liten evighet! Och säg mig nu, Rustan, hvad tror du väl varit orsaken till denna höga ålder? – I sanning, Padischah, jag har aldrig tänkt derpå, och i alla fall ... – Men jag har så mycket oftare och nogare öfvervägat det. Jag vill derföre säga dig att detta skedde, emedan de örter, hvilka nu gifva oss endast svaga läkemedel, på den tiden voro svällande af helsosamma safter och Paradisets must, hvilkas krafter ej ännu blifvit bortsköljde af den långvariga floden, samt isynnerhet, emedan menniskorna på den tiden ägde tillgång till ett underbart vatten, kalladt Odödlighetens källa, till hvilket ingen i våra dagar funnit vägen. – Men hvartill tjenar då denna kunskap? invände jag. Sådana hemligheter, om du träffat sanningen, herre, väcka hos menniskan endast onyttiga grubblerier och fåfäng längtan. – Men om nu denna hemlighet vore upptäckt, denna källa funnen; hvad skulle du då säga? – Jag såg på konungen, förvånad öfver detta nya vurmeri. – Du betraktar mig med bestörtning, med misstroende, men du skall sjelf se och häpna. Du skall erfara hundrade gånger mer än du väntat.

Han fattade mig vid handen och förde mig, genom många rum och gångar, till den aflägsnaste delen af palatset. – Ställ dig bakom detta förhänge, var tyst som grafven, och gif endast akt på hvad som förefaller. – Schahen framgick derefter några steg i rummet! I ändan deraf, framför ett altar, hvarpå en klar låga brann, knäböjde en man, som var klädd i en vid azurblå, med silfverstjernor besådd, släpande lifrock ombunden med en purpurröd gördel, och på hufvudet bar han en spetsig mitra af hvitt siden, på hvilken solen och

planeterna med guld voro broderade. Konungen stod väntande. Efter någon tid uppstod den bedjande, kastade några händer välluktande rökelse i elden, och gick med majestätiska steg emot honom, sägande: Förlåt, de trognes beherrskare! Jag märkte din ankomst, men jag har först vågat fullborda min andakt. – En stor rubin, hvarifrån strålar af gull utgingo, hängde, en bild af solen, på hans bröst, mot hvilket ett hvitt skägg nedföll. Hans ansigte syntes åldrigt, men de gnistrande ögonen ägde ännu hela ungdomens eld.

Godt, svarade Schahen; men huru hafva i dag dina tillredelser, dina kokningar velat lyckas? – Stjernorna äro i dag gynnande; dock allt är ännu icke färdigt. – Du hoppas således beständigt, Mobed 11, att kunna förskaffa mig odödligheten? – Odödlighet, store konung? O att jag, äfven med uppoffringen af mitt lif, förmådde det! Vore jag en bedragare, så skulle jag dåra dig med sådana fåfänga löften. Allt, hvartill min konst sträcker sig, är att beskära dig ett lif af 500, högst 1000 år. – Tusen år, detta kallar jag ändå ett stycke odödlighet! – Denna konst är den enda, som jag ärft af alla Zerdushts, min farfaders, undergåfvor. – Hans undergåfvor, hvilka voro då de? – Du känner ju redan vår prophets historia, mitt lifs herre? – Jag känner den, men du påstår ju, att Firdusi förfalskat hans historia. – Jag vill berätta denna historia, såsom den är uppttecknad i det lefvande Ordets bok; och sådan jag äfven förnummit den af min fader, Zerdusht, med slägtnamnet Sapetman, var född i eldslandet Adherbidsjan. Öfverlemnande sig åt en lång och ihärdig åskådning, lefde han ett antal år instängd i en bergshåla och här författade han tolf af sina heliga skrifter, hvardera bestående af hundra skrifna kohudar. Redan hans fader hade druckit af den paradisiska vishetens mjölk; han sjelf hade genomirrat himmel och afgrund, hade samtalat med Himlarnes Herre, och med Abraham, den förste af Patriarcherne, den störste af Apostlarne. Nu framträdde han ur grottan och förkunnade uppenbart, att en Prophet vore kommen, jemlik med Moses, hvars röst hela verlden skulle hörsamma: och att han vore den propheten. Tusende trodde på honom. Guschtasp beherrskade då Irans folk. Denne hörde ryktet om den Helige, och ville se honom, och Zerduscht sade till Schahen: Jag är den propheten, hvilken Gud sjelf sändt hafver och denna bok innehåller det evigt lefvande Ordet. Men konungen trodde honom icke, utan begärde skåda ett tecken på hans gudomliga apostolat. Och si, en cypress uppsteg utanför palatsets port och växte till en höjd af tio famnar. Konungen såg och trodde. Men magherne, afundsjuke öfver den nya propheten, lade hemligen katt- och hund-ben, hår och naglar af döda kroppar i hans gömmor och anklagade honom för trolldom. Och då, vid ransakningen, dessa styggelser verkligen funnos i hans rum, blef han kastad i fängelse. – En tid derefter sjuknade konungens lifhäst, så att alla fötterna drogos upp till buken: magherne visste ingen bot: Zerdusht blef rådfrågad. Konung, denna läkedom är svår, yttrade han; men jag skall lyckas, om du af hjertat tror, att den lära jag förkunnar, är sannfärdig och af Gudi. Konungen trodde, Zerdusht rörde hästens ena framfot med sin hand, och straxt återtog den sin rätta ställning. För att läka den andra framfoten, fordrades att konungens båda söner skulle bekänna sig till samma tro: för att bota den ena bakfoten, erfordrades, att drottningen skulle antaga samma lära, och för att återställa den sista foten äskades, att portvaktaren, som under Zerdushts frånvaro, i hans rum, på maghernes inrådan, inlagt de förmenta trollsakerna, skulle tagas i förhör. Allt detta skedde: hästen blef frisk, siarens oskuld upptäckt och hans lära antagen af hofvet och allt folket i Iran. Någon tid derefter begärde konungen, att min farfader skulle bevilja honom uppfyllandet af följande fyra önskningar: att ännu i lifvet låta honom skåda all Paradisets herrlighet; att göra honom osårbar i alla krig, hvilka han nu vore sinnad att företaga mot de otrogne; att, lika klart, som han nu kände det närvarande, gifva honom kunskap om allt hvad ske skulle ända till domedagen; samt slutligen skänka honom ett lif, som skulle räcka till tidernas ände. – Endast Gud, svarade Zerdusht, kan ensam vara i besittning af alla dessa stora fördelar: men välj sjelf endera, och utse trenne andra personer, åt hvilka jag af den Högste må bedja förunnandet af de öfriga, en åt hvardera. Gutschtasp valde sjelf den första: han tömde en vinbägare, som propheten räckte honom, och såg, under en dvala, som varade i trenne dygn, paradiset och det rum, som der var honom bestämdt. Dshjamasp, hans äldste son, erhöll en invigd ros, hvars lukt gjorde honom kunnig om alla händelser, som intill verldens slut skulle tilldraga sig. Beschuten, hans andre son, drack en skål helgad mjölk och blef odödlig, och Isfendijar, den tredje sonen, ätande en granat-kärna, gjordes fredad från alla krigets faror. Dessa voro de under, genom

hvilka Zerdusht befästade sin lära. Fem år derefter blef han mördad i Balkh: – så berättar legenden, men Zerdusht skapade i sitt ställe en hamn, som träffades af mördarne, och lät menniskorna, vid hvilkas sällskap han ledsnat, tro att han omkommit; sjelf vände han tillbaka till sin fordna grotta och lefde der ännu ungefär tusen år. Men då eder Prophets fana restes på Irans torn och vallar, då vägrade han att njuta mer af jordisk näring, och hans själ återvände till urljuset. Min far, otröstlig öfver sin förlust, begaf sig, endast åtföljd af sin son, till berget Elbordhsj, på hvars spets den eviga elden brinner, och egnade der sin öfriga lefnad åt en enslig andakt, otåligt afbidande det ögonblick, då de dröjande lifsandarna, som fängslades af den himmelska dryck han fordom njutit, änteligen skulle vika. I femtio år var jag den heliga eldens väktare: då nedsteg jag från berget, begärlig att lära känna den nya verld, jag så länge skådat under mina fötter, ej mindre än att utröna naturens innerst förborgade, dunkla krafter.

Schahen afhörde tankfull denna berättelse. Sapetman! sade han, din farfader öfvertygade Guschtasp genom under om sin läras förträfflighet. Men hvad, om äfven hos mig tvifvel skulle uppstiga om sannfärdigheten af alla dina utsagor; om jag kastade dig i fängelse; och om jag, för att riktigt öfvertyga mig om hela kraften af din konst, lät bilan pröfva, om, såsom du föregifver, din ande ännu för trenne århundraden är fjettrad vid din kropp. – Du skulle då, – svarade maghen, efter någon tystnad – döda en trogen tjenare – ty mot en våldsam död skyddar mig ej min konst, – och du skulle sjelf dö niohundrade år tidigare. Mäktige Padischah! Jag är ingen prophet; jag har icke ärft någon af min farfaders undergåfvor; han behöfde till alla sina undergerningar endast makten af sin vilja: hans blotta vidrörande var allt som var af nöden. Jag åter har blott ärft några högre insigter i naturen än vanligt, och kan alltså endast verka genom dess egna medel. Och hvilken förmåga dessa äga, har du sjelf redan pröfvat? Fyllas ej dina ådror af friska lifssafter; lyftes ej din själ af föryngrade lefnadsvindar; målar sig ej redan helsan på dina uppblomstrande kinder, tändas ej åter de domnade begären; hafva ej ända till denna dag, de kransar du egnat åt Nuhr Dsjehan, varit lika oförvissneliga, lika rika som dina första offer på kärlekens altare? – Ja, vise Mobed, genmälte Schahen, huru skulle jag förgäta att jag är skyldig dig all denna sällhet? Glöm mitt skämt; men visa mig än engång alla dina droguer, genom hvilka du verkar dessa förvånande under!

Den gamle undansköt ett förhänge, som betäckte en liten hylla, hvarpå stodo åtskilliga guld- och kristall-kärl. – Denna dosa innesluter en blomma af ett numera utdödt slägte. Jag fann denna enda i sitt slag på en öde klippa i Söderhafvet. Den kringdrifver blodet lättare, förskingrar smärta, oro och ledsnad. – Den rot, jag här visar dig, är mindre sällsynt. Du känner den kanhända redan; den växer utanför Stora Muren, och kejsaren i China skickar årligen tiotusen soldater, för att samla den i ödemarkerna. Men den gin seng jag erbjuder har en starkare kraft, ty den har växt på högsta toppen af berget Ararat, hvilken ingen menniskofot hittills bestigit. Också besöker jag svårligen detta berg för andra gången. Du vet, att spetsen af detta fjäll, under högsta syndafloden, endast få dagar stod under vatten, hvilket bortsköljt de öfriga växternas ursprungliga krafter. Men de, som der växa, hafva ännu bibehållit all sin fordna styrka. Det är denna ört – men se, huru medtaget mitt förråd redan är! – hvilken du har att tacka, för det du kan se Nuhr Dsjehan och upphöra att tråna. – Sjelfva denna lilla oansenliga låda, i hvilken roten förvaras, är icke utan märkvärdighet. Den är gjord af spilrorna utaf Noach ark, af hvilken, som bekant är, man på detta berg finner några lemningar, dem alltså ingen menniskovarelse utom jag någonsin skådat. Konungen af Iran böd mig för denna låda en icke obetydlig summa: han ville i sin konst- och antiquitets-samling sätta den bredvid Muhammeds ena toffel, denna kostliga klenod, hvilken, som hela verlden vet, den store Khalifen Omar köpte för 10,000 silfverpenningar.

Gud förbanne denne gudlöse inkräktare och de öfrige falske Imamerne! utfor Schahen med hetta, våga ej att nämna denne orättfärdige med beröm ... För öfrigt bedrager du dig: det var khalifen AlMohdi, son af AlMansur, som tillhandlade sig den oskattbara reliken.

Du vet det bättre, de trognes herre, svarade trollmannen. Men du förbannar Omar? Vågar jag fråga:

bekänner du dig ej, liksom alla dina undersåtare, till Soniternas sekt? – Nej; den Mollah, hvilken undervisade mig i Koran, var en infödd Persier och en hemlig Schiit. Jag erhöll derför, till min själs välfärd, kunskap om den rätta Islam. Men det är icke nödigt, Mobed, att du derom låter märka någonting för mina undersåtare. – Det är dig icke obekant, store Padischah, huru litet jag älskar menniskors umgänge. Dessutom ... – Godt. Men hvad förvarar du i detta glas? frågade monarchen. – Derom lönar ej stort mödan att tala. Det är äkta Mumie: – hvarje droppa af denna bergolja är dyrbar, men de källor, som innehålla den, finnas i dina egna stater: i Kherman och Khorasan. Troligtvis äga dina läkare samma mineraliska balsam, fastän de kanhända ej förstå att använda den. Den tinktur, som du ser i denna lilla gula flaska, är deremot mindre allmän. Det är en flytande guld-upplösning, men af ett guld som blifvit skafdt af Salomos ring. – Således äger du denna ovärderliga ring? frågade Schahen. – Nej, ty värr icke. Denna himmelska ring satt redan på Adams finger, då han blef skapad, men han måste återlemna den till den Cherub, af hvilken han blef utdrifven ur paradiset. Sedan erhöll Moses samma klenod, då han undfick kallelse att befria sitt folk ur Egypten, och verkade med dess tillhjelp alla underverken i Pharaos hof. Salomo var den tredje, som, vid grundandet af Jerusalems tempel, emottog denna skatt, hvilken med honom blef begrafven. Min farfader, Zerdusht, erhöll derefter, under sitt besök i himlen, den konungslige prophetens tillåtelse, att hämta den, men lade den åter tillbaka i griften. Sjelf har jag en lång tid förgäfves i Jerusalems konungagrafvar sökt samma ring, genom hvars kraft allenast alla herrliga och förvånande underverk i verlden blifvit utförde.

Om så är, inföll konungen, så är ingenting klarare, än att också Muhammed måste hafva burit den, fastän våra heliga böcker ingenting derom förmäla. Sapetman! Du är lika vis i naturens hemligheter, som blind i himmelska ting, om du ej inser, att vår förträfflige Prophet ej allenast öfverträffar Zerdusht, din farfader (hvilken – Allah förlåte mig! – jag för öfrigt håller i ära), utan äfven alla de 124,000 större och mindre propheter och prophetissor, som lefvat från Adam ända till den siste Muhammed. Dock jag har lofvat dig, att lemna dig ostörd i dina olyckliga villor. Högst troligt är det dock, att ringen ännu finnes i grafmoskeen i Medina. Och det var derför, som du ej fann den i Jerusalem. Du ser ju huru solklart detta är, Sapetman? Men fortfar! Huru har du kunnat afskafva guld af en ring, hvilken du aldrig sett.

Min fader gjorde det, medan han ännu var barn, utan att min farfader blef det varse; jag har sedermera af det fina gulddoftet, som knapt innehöll mera än tiondedelen af ett senapskorn, beredt detta kostliga vatten, hvilket jag dock icke vågar använda, emedan jag ej ännu känner dess verkan.

Förrädare, du vill sälja det åt någon annan! utbrast fursten. Kanhända är detta den dyrbaraste droguen du äger. Menar du ej, att Afghanernes konung derför kan betala dig så mycket som en annan? Du skall gjuta hela denna flaska i den balsam, du ämnar bereda mig innan din afresa, hvilken du för öfrigt ännu måste uppskjuta.

På din egen fara, lifvets och nådens herre! ...Denna stora kristall-kruka erinrar du dig säkert? – Ja, men du har aldrig berättat mig, huru du funnit det ovärderliga vatten som deruti förvaras.

Ingenting var enklare. Jag reste en dag från Tombuktu, denna underbara stad i Afrikas medelpunkt, på alla sidor omgifven af omätliga sandhaf, för öfrigt belägen vid en sjö, ej mycket mindre än Kaspiska hafvet, och ur hvilken den Egyptiska Nilen egentligen har sitt rätta ursprung. Denna stad är byggd på tolf kullar, den ena högre än den andra, hvar och en omgifven af en mur, och alla tolf bestrukna med olika färgor; hviket, då solen skiner på dem, ger en outsägligt skön anblick. Men detta fordrade en egen beskrifning. Kort: Jag reste från Tombuktu i sällskap med en karavan, från hvilken jag händelsevis i öknen förvillade mig. Förtviflad, halfdöd af törst, kom jag till en liten brunn, vid hvilken stodo några palmer. Under deras skugga hvilade en man, som syntes djupt inslumrad. Emot honom framrusade en förfärlig tiger: redan öppnade han sitt ofantliga svalg, för att uppsluka den sofvande, då han i pannan träffades af en sten, så stor som jag förmådde slunga. Vid villdjurets fall vaknade mannen; han såg sig omkring och det var icke svårt att genast skönja hvad som förefallit. – Du har räddat mitt lif, yngling, i fall det hade kunnat mig ifråntagas, sade han

leende. – Jag betraktade honom med bestörtning. – Se sjelf, fortfor han och nalkades tigern, som nu hämtat sig från sin vanmakt, och, tänd af ett nytt raseri, med en förfärlig styrka ihoptryckte sina käftar om hans arm, hvilken han frivilligt rände i dess gap. Huru mycket ökades ej min förvåning, då han åter drog armen ur det öppnade svalget, och visade mig den, utan att jag kunde upptäcka ett enda spår af de grufliga tänderna. Villdjuret sjelft, liksom slaget af undransfull bäfvan, flydde förskräckt inåt öknen. Ditt mod, din goda vilja förtjenar i alla fall belöning, fortfor den okände. Följ mig! – Vi togo vägen öfver ett omätligt sandfält. Det var någonting hemlighetsfullt i min följeslagares hela väsende. Han var klädd i den gamla arabiska drägten: hans ansigte förekom mig än att vara en ynglings än en gubbes, och då vi så gingo bredvid hvarandra, erinrade jag mig en saga, hvilken jag engång hört af en Christen. Då deras Prophet gick till den nesliga döden, sjelf bärande sitt kors, kom han, nedtyngd af den bittra bördan,...

Jag känner denna berättelse, inföll Schahen; det gifves få underbara historier, hvilka jag ej redan hört. Alltså var då din obekante den olycklige, evigt vandrande Juden? – Så tycktes det mig. Endast hans anlete förekom mig ädlare och mera lugnt, än jag kunde vänta af en botgörande missdådare. Mellertid vandrade vi i trettio dagar genom öknen. Om nätterna, då vi togo några timmars hvila, uppsökte min ledsagare åt mig några beska rötter eller plockade några bär från taggiga, saftlösa buskar, samt visade mig något bittert källsprång, af hvilket han dock endast tillät mig dricka så mycket vatten jag engång kunde upphämta med handen: detta var all den förfriskning jag njöt under hela denna vandring: jag säger jag, ty honom såg jag aldrig njuta hvarken mat eller dryck. På trettiondeförsta morgonen sade han: Du har nu fastat den tid som nödigt var. Höj dina ögon och se hvad som ligger framför dig! – Jag uppsåg och i fjerran uppsteg en blomstrande oas: – så kallar man i denna verldsdel gräsbevuxne, af källor vattnade orter, som, likt öar, här och der höja sig i sandhafvet. Då man en månad vandrat öfver glödgad sand, och icke sett annat än en eldröd himmel och en bränd, förtorrkad jord, är redan anblicken af en klar bäck, friskt gräs och några gröna trän, en förtjusande syn. Men den lilla ön skulle i hvilket land som helst blifvit ansedd som ett paradis. Jag fördubblade mina steg, och snart voro vi vid den lilla lustgården. Vågar jag? frågade jag, i det jag begärligt sträckte handen mot en af frukter dignande gren. – Njut af allt, som här finnes, så mycket du vill och utan fruktan, sade min ledsagare; ty här trifves ingenting annat, än oskyldiga och helsogifvande alster. – Då jag förfriskat mig af frukterna och druckit en nöt friskt dadelvin, förde han mig till lemningarna af en fordom undransvärdt skön byggnad. – I okunnighetens tillstånd 12 stod här fordom ett namnkunnigt tempel, som några folkslag kallade Jupiter Ammons. Men få menniskor var det beskärdt, att finna vägen till denna lyckliga ort. I östra hörnet af denna byggnad äro ännu några celler, som kunna bebos. I en af dem finner du en bädd af mjuk mossa. Gack dit in, bed, och hvila dig! – Och du sjelf? – Jag är öfverallt och ingenstädes. – Då jag om aftonen vaknade, satt min beskyddare bredvid mig. Jag vill nu visa dig, sade han, hvad som utgör denna orts största märkvärdighet. Vi gingo genom en lund af manna-trän. Då sade han: Den källa du der skådar, är Lifvets, eller, som man dåraktigt nog kallar den, Odödlighetens källa. – Jagser ingen källa, utan endast en skön, blå klippa, som tyckes vara af saffir. – Ja, men du ser på dess yttersta spets, som framskjuter öfver denna alabaster-skål, en klar silfverådra, som går in i bergets medelpunkt. Du ser äfven på samma topp en kolossal bildstod som tyckes vara af marmor. Om du varit i Egypten, så finner du, till hälften nedsjunken i jorden, en bild, som liknar denna, men en grof, plump, oskicklig härmning. Den är känd under namn af Memnons stod; men denna är den äkta, är den onde trollkarlen Simurgh Anka, som blifvit dömd, att här, förstenad, afbida dagarnes ända.

Simurgh-Anka?... Hvad säger du? afbröt monarchen. Den ädle konung Tahhmuress' vän och bundsförvandt. I sanning, denne hederlige mans öde går mig mycket till hjertat, och jag är nyfiken att erfara, genom hvilken förbrytelse han ådragit sig detta hårda straff.

Jag är rätt ledsen att jag försummat derom göra mig underrättad, svarade Sapetman. Men du torde tillåta min ledsagare fullfölja sitt tal. När dagen uppgår, och de första morgonstrålarna falla på bildens hjessa, uppstår en klang, en melodisk suck genom det af ljuset väckta lifvets bemödande att sansa sig ur marmorsömnen,

och gjuta själ och rörelse i stenen. I denna det gryende lifvets kamp, i denna strid mellan de fåfängt arbetande lifsandarna och de tunga stenbojorna, trampar Jetten, snart med en ny suck återfallande till sin förra dvala, hårdt mot berget, och ur den pressade silfverådran nedgjuta sig, ur obekanta källor, några droppar i alabaster-kärlet. Hvarje dag falla 10 droppar, och hvarje droppa beskär en lefnad af 10 dagar. Före floden funnos sådana källor flerstädes i verlden, och fäderne drucko och blefvo alla gamla. Men nu är denna den enda källa i verlden af sitt slag, och äfven dess ådra, såsom du hört, är temligen afsinad. – Hvilken skada, utbrast jag, att denna källa är så otillgänglig och dessutom så obekant för verlden! – Icke så alldeles, som du menar. Ett dunkelt rykte derom har i alla tider varit gängse bland menniskorna. Den bekante Iskender från vesterlandet förnam det och skickade en här, för att i Simurgh- Ankas, eller – som Ionierne kallade det – Jupiter Ammons troll-tempel erfara sina kommande öden, och från denna Lifvets brunn hämta tid att underkufva de länder, som ännu återstodo af verlden. Store prophet, är det väl mig tillåtet att samla af detta ovärderliga vatten? – Det är dig förunnadt. Men längre än tio år kan du icke här qvarblifva; du har då samlat ett förråd, som gifver en lifstid af 1000 år; och högre än tio tidehvarf eller egentligen ej öfver niohundrade nittionio år, kan och får icke menniskan sträcka sin lefnad; ty en mäktig konung, som satte sig i besittning af denna källa, skulle annars kunna göra sig odödlig och blifva jemlik med den Högste. Derföre, försumma ingen morgon att infinna dig vid källan, och det helt tidigt; ty fåglarna och djuren, ja solen sjelf dricker begärligt det lefvande vattnet.

Du föreställer dig, mäktige konung, att jag sorgfälligt iakttog den helige mannens råd. Långt före solens uppgång var jag vid saffir-berget, och sedan jag bortskrämt fåglarna och djuren, satte jag, lyssnande till Jettens första suck, mitt lilla glas under silfverådran, för att upphämta den njugga gåfvan, innan hon nedföll i alabastret. Sålunda förlefde jag tio år i enslighet och min enda spis var gräshoppor och vildhoning, egnande min öfriga tid åt en stilla andakt, eller åt samtal med min beskyddare, som ännu var mig lika obekant som första dagen. Vi talade med hvarandra än om alla gudeliga ämnen, än om naturens hemligheter, och i allt var han min lärare. Ofta var han hos mig, ofta uteblef han hela månader. Men då de tio åren voro framflutne, sade han: Nu måste du lemna denna ö. Jag vill ledsaga dig den kortaste vägen genom öknen. Jag tog min vandringsstaf och min kruka. Beskådande den, sade han: Hvad, Sapetman, du har ej druckit en enda droppa? – Jag behöfver det ej heller. Du vet, att jag är Zerdushts sonson – och min slägt är långlifvad. – Du bedrager dig, om du räknar på din farfars och din fars lifstid. Du är född efter Hedsjra, en tid, hvarefter alla under upphört, ty mindre stjernor slockna då de större uppgå. –

Så mycket bättre: ty hvarföre skulle jag, arme man, önska ett långt lif? det är endast jordens rike och mäktige, som hafva skäl till en sådan önskan. I mina fäders dagar, då visdomen skattades högre än makten, var det annorlunda; men tiderna hafva blifvit sämre och huru skulle jag alltså finna uppehälle under ett så långt lif? – Dåre, töm denna flaska, hvilken innehåller det lifs-vatten jag sjelf samlat! Begif dig med ditt eget till den rikaste, mäktigaste, visaste och dygdigaste konung, och han skall derför gifva dig så mycket guld, som du behöfver för att lefva de 900 år som återstå dig. – Jag emottog flaskan, men drack deraf endast hälften.

Hvad? du tömde den ej helt och hållet? afbröt Schahen. Du försakade en lifstid af fem hundrade år, hvilken det stod i din förmåga att erhålla? – Store konung, svarade Sapetman, jag har aldrig ångrat det. Jag är ej mer än nittio år gammal, mina själs- och kropps-krafter äro, som du ser, ännu icke försvagade, och dock har jag börjat ledsna vid att lefva, emedan det ingenting mer för mig återstår att lära. Och för att njuta, dertill måste man vara konung, eller åtminstone äga stora rikedomar som felas mig.

Vi togo vägen österut genom öknen. Då vi vandrat ungefär tjuge dagar, sade min följeslagare: Ansträng din synkraft och säg mig om du vid slutet af synkretsen ingenting blir varse! – Jag tycker mig längst bort vid östra randen af himlen se en bergspets, som lik en förgyld punkt blänker i aftonsolen. – Det är icke en bergstopp, utan spetsen af den stora Pyramiden. Du har endast tre korta dagsresor dit; dock längre än hit

tillåter mig ej Ödet att gå. Vägen finner du nu sjelf, men på det inga röfvare må öfverfalla dig, så vill jag kalla till ditt bistånd tvenne starka ledsagare. – Han ropade, och ur skogen framrusade tvenne lejon, knäböjande för hans fötter. – Jag förskräcktes, men min beskyddare sade till villdjuren: Trogna djur, öcknens väktare! ledsagen denne främling till foten af pyramiderna och afvärjen alla anfall mot hans säkerhet! – Då nedkastade äfven jag mig, ropande: skall jag då för alltid skiljas från dig, utan att erfara, hvem du är, underbare främling, hvilken jemväl skogarnes vildaste djur äro underdånige? – Sapetman, jag vill säga dig en stor hemlighet, men, vid förlusten af ditt timliga och eviga väl, skall du blott för en enda dödlig våga yppa hvad jag nu anförtror dig. Jag är Muhammed Mehdi, den tolfte och siste af Imamerne.

Outransakliga Försyn! utbrast konungen. Muhammed Mehdi skulle hafva uppenbarat sig, och det för en Otrogen! Det är omöjligt, Sapetman? Bedrager du ej mig eller dig sjelf? Var det då han, denne Tidernas herre, som försvunnit från verlden för menniskornas ondska skull; denne af de gudlöse Khaliferne oupphörligt förföljde, ende och rättmätige Imam, i hvars namn Irans Konungar endast såsom hans ståthållare styra riket, men hvilken en dag, på den yttersta tiden, skall framträda, då den siste konungen till honom skall öfverlemna sin spira, på det han ända till dagarnas slut måtte styra verlden, då tidehvarf af frid och sällhet skola utbreda sig öfver jorden och alla menniskor antaga den sanna tron.

Densamme, utan tvifvel, svarade Mobeden. Denna uppenbarelse är ju icke mindre otrolig än allt hvad du förut sett och hört? Hvarför skulle jag bedraga dig, min välgörare, med diktade berättelser, af hvilka jag icke äger någon fördel, antingen du tror dem eller icke tror dem? Mellertid förtryter det mig, att jag förtäljt dig denna underbara historia, dels emedan du anser mig för en ljugare, dels för det att jag ej numera vågar anförtro den åt någon annan lefvande menniska.

Och han uppenbarade dig kanhända äfven, fortfor Schahen tankfull, hvars inbillning redan förqväfde hvarje tvifvel, när denna tid skulle inträffa, och när slutligen sjelfva stunden 13 skulle komma? Du vet att Persiens Beherrskare redan i trehundrade år hvart ögonblick förbidat Muhammed Mehdi's framträdande ur den okända ort, der han nu tillbragt mer än åtta sekler, och att derför i alla rikets förnämsta städer natt och dag för hans räkning stå courir-hästar redan påsadlade, på det han, denne rätte Messias, må, hvarhelst han finner för godt att uppenbara sig, så mycket förr hinna till sin hufvudstad. – Allt detta, och allt hvad som skulle hända till dagarnas ända, och mycket annat gjorde han mig kunnigt, återtog propheten. Dock om derom ett ord ginge från mina läppar, skulle en ljungeld krossa mig jemte den hörande, och bådas själar nedstörtas i det svarta djupet. Så mycket vågar jag endast säga dig, att om äfven i ditt rike finnas några sådana hästar, så kan du, på mina ord, tryggt gifva befallning att afsadla dem, äfvensom att din tusenåriga lefnad icke kommer att lida någon förkortning genom domsbasunen.

Din historia behagar mig ganska mycket, sade konungen, och ju mera jag tänker derpå, ju mer finner jag den skön, betydelsefull och angenäm. Endast ännu en fråga! Huru har du i tio år kunnat njuta undervisning af denne Guds gunstling, af en ättling af sjelfva Muhammed och Ali, huru har du dagligen kunnat vara vittne af hans kraft och fromhet, samt slutligen sett och hört alla dessa under; utan att försaka din olyckliga villa och bekänna dig till de Troende?

Den gamle syntes förvirrad, men snart hämtade han sig: Nådigste konung, tillåt din slaf tala med frimodighet! Jag lärde af Muhammed Mehdi att högakta Islam och vörda hans ättefader, den store Muhammed, och Ali, hans dotters förträffliga gemål; men skulle Zerdushts sonson afsvärja en lära, som hans farfader med så många under beseglat? Nej. Visserligen vördar äfven jag, i min ringhet, Islams stora prophet, såsom ett Guds sändebud; men jag tror att äfven Zerdusht, de gamle Iraniernes lagstiftare, blifvit sänd af den Allsmägtige, och talat sanningens ord. Kanhända bedrar jag mig, eller sade mig ej den vise Imamen sjelf, att alla, som trodde på den Ende Guden, skulle, antingen de bekände Muhammed, Jesus eller Zerdusht, antingen de antogo alla de 124,000 propheterne eller ingen, endast de vandrade på de rättfärdiges stigar, ändock ingå i paradiset. – Du har rätt, Sapetman. Jag har ju till min förvåning sjelf sett, huru ... Han

hejdade sig och fortfor: Men sluta din berättelse!

Den är redan så godt som slutad. Midtemellan min tappra lejonvakt fortsatte jag vägen åt Pyramiderna. När jag på sjelfva fältet om nätterna begaf mig till hvila, nedlade sig på ömse sidor om mig de båda djuren, de glosande ögonen uppmärksamt spända utåt rymden. Då kommo flockar af gazeller samt allehanda villebråd, och tycktes täfla om den hedern, att få tjena de invigda djuren till spis. Men snart kom jag till bebodda orter, de trogne lejonen, hviftande ett vänligt afsked, rusade åter inåt öknen och jag befann mig åter i den lefvande verlden.

Men vidare? frågade Schahen. Till hvilken monarch vände du dig först? – Till Stora Moghol, såsom den rikaste, svarade maghen. – Hvad? utfor Konungen, den helige Imamen befallte dig ju, att uppsöka den visaste och dygdigaste, och du vände dig i stället till den rikaste? – Ännu, genmälte undergöraren, hade icke du, mäktigaste och visaste af jordens konungar, bestigit din lysande thron: annars skulle mina steg utan tvifvel vändt sig hit, för att vid foten af nådens och fullkomlighetens stol nedlägga mina ringa håfvor. – Godt, fortsätt! Du begaf dig alltså till Delhi? Fann du der de rikedomar, som du tyckes högst akta af jordens goda. – Nej, store konung. Anländ till Hindostan, hörde jag att stora Moghols thron redan sjunkit, och att han sjelf tillbragte ett uselt lif i förnedring och fångenskap. Med skäl förmodande, att det ej lönte mödan att förlänga ett så vanäradt lif, genomvandrade jag Indien, der man ansåg mig för en pilgrim och trodde, att min kruka innehöll Ganges' heliga vatten, och vände min kosa till China, der min ankomst väckte stort uppseende och ändlösa öfverläggningar. Men Kong-fu-tse's lärjungar bedyrade att min hemlighet vore stridande emot det himmelska Förnuftet; Fo's Prester skreko att den vore en gudlös konst samt att det blott tillkom Dalai Lama att blifva odödlig, och mandarinerne funno den farlig, emedan de lärt af tideböckerne, att för ungefär 2400 år sedan hade en man, vid namn Lao-kiun uppstått, redan 80 år gammal innan han utgick från sin moders venstra sida, och påstått att han vore i besittning af en odödlighets-dryck, hvarefter en annan hade druckit deraf, och funnit en hastig död, – kanhända emedan monarchens egna fiender förgiftat bägaren. Således måste jag lemna detta land, men den förnämste upphofsmannen till mina förföljelser, som var öfvertygad om äktheten af mitt lifsvatten, köpte sig deraf femtio år: mera kunde han ej betala. – Hvad? du förlängde en elak menniskas dagar? Åter ett nytt prof på din snikenhet! Huru kan du, Sapetman, sonson af Irans störste prophet, och som i tio år umgåtts med den heligaste Imamer, hysa en så låg passion? – Gud allena är fullkomlig, store konung, och jag är endast en mask, som krälar i stoftet och äter jordens mull. Jag erkänner med blygsel, att jag älskar guldet, kanske alltför mycket, men tro dock icke, nådens herre, att din tjenare älskar det, såsom den råa hopen, såsom ett medel för njutningar; nej, min vetenskap har lärt mig, att denna metall är den ädlaste bland alla de liflösa tingen, samt att den dessutom till vissa, naturer står i en underbar och välgörande valfrändskap; – en sådan natur är min. – Jag förstår icke dina ord. Dock femtio år undansnillade för mig, hvilken skada! – Värdes påminna dig att denna flaska ännu innehåller niohundrade femtio år, och att du ej kan sträcka din lifstid högre än niohundrade nittionio, att du deraf redan lefvat några och tjuge, och att således min handel blott tagit ganska litet ifrån din lefnad, som ändå i alla fall blir längre än någon af patriarchernes. – Ack, Sapetman! du känner icke, att de år jag framlefvat, äro utplånade ur lifvets bok och således icke ingå i räkningen af min lefnad. Dock, du skall kanhända en annan gång erfara min hemlighet, som vida öfverträffar alla dina undersagor. Vet således, att du har beröfvat mig hela femtio år! Men det kan numera icke ändras.

Gömd bakom gardinen, förvånade mig ingenting mer än att en menniska, som tänkte sig lefva nära tusen år, kunde gräma sig öfver förlusten af femtio! så stiger omåttligheten med öfverflödet. Mellertid fortfor Parsen:

Nu ämnade jag mig till kejsaren af Rumestan 14, ty jag visste ej ännu, att i det sönderstyckade Iran funnes en furste, värdig och mäktig nog, att lösa min dyrbara vara. Men knapt hade jag kommit utom Chinas gränsor, förrän jag förnam ryktet om den Afghaniske Herrskarens förvånande dygder, hans stora rikedom och hans utomordentliga kärlek för naturens förborgade hemligheter. Din tjenare skyndade, att öka sina

kraftmedel, och lägger dem nu och sig sjelf för dina fötter.

——

XXI.

Konungen stod fördjupad i betraktelser. Men Sapetman vände sig om och befriade sig hemligt från ett länge öfvervunnet löje. Redan långt för detta hade jag trott mig igenkänna rösten och dragen af, jag visste icke hvilken. Men vid det lömska löjet och den sneda lurande eldsblicken, blefvo mig anletsdragen på engång odrägligt vidriga och tillika helt och hållet bekanta. Glömmande alla förhållanden, störtade jag fram, grep den förmätne bedragaren hårdt vid bröstet och ropade: Förrädare! hvar har du gjort af Fanny? – Lösslitande sig, kastande han sig för Schahens fötter, och ropade: Nådigste furste! fräls mig från denne vansinnige yngling! – Yrar du, Rustan; hvad vill du denne gamle, vise Mobed? – Nej, konung, det är ingen Mobed, det är ingen afkomling af Zerdusht Sapetman; det är Jussuf, som bortröfvat min älskarinna, det är en bedragare, som stjäl ditt guld och skrattar öfver din lättrogenhet. – Du hör, inföll Jussuf, hur han vågar smäda äfven ditt majestät! – Välan, svarade konungen, jag hör men förlåter den olycklige; ty jag ser att hans sinnen, som ej kunna uthärda åsynen och afhörandet af så många underbara ting, blifvit rubbade. Sapetman, gif honom på stället en dryck, som återkallar förståndet!

Konstmakaren skyndade sig att hämta en flaska. Jag mottog den och uttömde den på altaret, ropande: det är gift! Se hur det fräser på glöden! – Gud! utropade Jussuf, han har utsläckt den heliga elden. Hvem skall skydda mig och mitt altar, då icke engång konungen sjelf förmår det? Se, nu nalkas han åter med vilda blickar; nu tänker han kanhända omstöta min hylla och utgjuta alla de helsovatten, som voro bestämda till ditt och således mensklighetens bästa! Vill du ej låta gripa den ursinnige?

Schahens ansigte upplågade af vrede. Rustan! om icke all sansning öfvergifvit dig, så igenkänner du i mig din herre och konung. Jag befaller dig att gå, och att aldrig mer våga ett försök att ofreda denna man. Han må vara din Jussuf eller ej, så står han nu under mitt beskydd, och du måste i detta ögonblick aflägsna dig. – Mera lugnad, försökte jag att förklara mig; men Schahens hotande blick tillät mig ej välja något annat, än att genast lemna rummet.

Följande dagen begaf jag mig tidigt till konungen, och besvor honom vid allt heligt, att tillåta mig några ögonblicks samtal med Jussuf. – Jag har måst tillstå för Sapetman, svarade han, att jag tillåtit dig att lyssna på vårt samtal, och jag har, för att tillfredsställa honom, nödgats lofva vid Propheten, att hädanefter icke tala ett ord om honom, hvarken med dig eller någon annan, än mindre tillstädja någon komma i hans närvaro. Jag är således ledsen, att jag för första gången måste afslå din begäran, ehuru jag säkert vet, att dess uppfyllande skulle gagna dig till intet. – För att ändock beveka Schahen, förtäljde jag min lilla kärlekshandel och uppehöll mig framför allt vid Jussufs trolöshet, hvilken så oerhördt missbrukat mitt förtroende. – Och om nu denne Sapetman vore din Jussuf, frågade Schahen, smickrar du dig verkligen med hoppet att han skulle bekänna sitt brott, blottställa sig för din hämd, och äfven i mina ögon nedsjunka från en prophet till en nedrig bedragare? – Jag kunde icke neka rigtigheten af denna anmärkning, men mitt lugn fordrade af mig att göra allt, för att återvinna den förlorade. – Sapetman har förtrott mig, att han äger en son, hvilken han ej sett på tjuge år och hvars närvarande vistande han ej känner. Han förmodade att likheten mellan denne och honom sjelf kunnat förleda dig, att i din blinda häftighet taga en nittioårig gubbe för en man i sin raskaste ålder. Likväl försäkrade han, att om du förevitade den obekante ett brott, så ansåg han omöjligt, att den du sökte kunde vara hans son. Och så tyckes det också förhålla sig; ty du sade ju sjelf att Jussuf var Musselman, och huru kan du inbilla dig, att en sonson eller sonsonsson af Zerdusht skulle förneka sin tro eller hyckla en främmande? Och vore Sapetman sjelf denne Jussuf eller någon annan vinningslysten äfventyrare, då skulle han ju ej uppträda som en Gueber [15], såsom anhängare af en sekt, hvilken är bland dem vi mest hata och afsky; utan tvertom under larfven af Islam söka förvärfva sig nya

anspråk på min gunst. På allt detta har han sjelf gjort mig uppmärksam.

Förgäfves bemödade jag mig att upplösa dessa motsägelser; hvad det sista inkastet beträffade, påstod jag att om Jussuf varit en vanlig lycksökare, skulle han framträdt som ett musselmaniskt undergörande helgon, såsom en Muschtehed, den der med en helig vandel förenar insigt i alla de sjuttiotvå vettenskaperna. Men nu hade han hört talas om Schahens böjelse för det underbara; han hade kanhända till och med erhållit kunskap om hans kärlek för Firdusi; och derför antog han larfven af en eldsdyrkare, för hvars anhängare konungen redan från barndomen insupit en djup vördnad. Allt detta framställde jag för min furstliga vän: jag visade honom orimligheten att denne falske Sapetman kunde vara sonson af en man som lefvat för årtusenden tillbaka; huru det föröfrigt voro en tom förhoppning, att kunna utsträcka det menskliga lifvets gräns till Methusaels ålder, samt besvor honom att afsvärja en förvillelse, som kunde blifva vådlig äfven för hans eviga välfärd. Men allt var fåfängt: den förmente Propheten hade alltför djupt rotfäst sig i Schahens ynnest, och sjelfva denna villa var alltför ljuf, för att den bedragne derifrån kunde lossa sig.

Jag har, svarade han, tåligt afhört allt hvad du föredragit; och allt hvad du sagt, har endast tjenat att starkare befästa mitt förtroende till Zerdushts sonson. Är du förnuftig, så försonar du dig med honom och skaffar dig sjelf en flaska kraft-balsam. Deruti må du mellertid göra huru du behagar; men jag förbjuder dig att hädanefter i min närvaro vidröra detta talämne, och gör mig föröfrigt förvissad att du ej för någon förråder hvad du hört och sett denna dag.

———

XXII.

Detta uppträde bidrog icke att återställa den fordna förtroligheten mellan konungen och mig. Väl fortfor han att bevisa mig alla nådens yttre tecken, men våra samtal voro kalla och den gamla öppenhjertigheten förlorad. Mellertid upphörde ej Schahen, att omgifva sig med en hvirfvel af omvexlande förströelser: halfva dagarna tillbragte han i palatsets otillgängliga rum, och aftnarna i yppiga måltider, hvarvid hetsiga drycker icke sparades. Sällan såg jag honom oftare än då jag nödgades deltaga i dessa bullersamma samqväm: och träffade jag honom någongång allena på förmiddagen i slottet, så var han förströdd, stundom mulen, merendels slapp och gäspande.

En dag, då vi voro ensamme och Schahen händelsevis befann sig vid förträffligt lynne, frågade han mig: Denna Fanny, om hvilken du för en tid sedan berättade mig, älskade du således så häftigt, efter du för hennes skull, vid uppträdet hos den parsiske läkarn, så alldeles förglömde dig, och nästan föll i vansinnighet? – Jag älskar henne ännu med samma häftighet, som då jag första gången såg henne. – Också hade jag länge förmodat, att ditt sinne vore underkufvadt af någon olycklig kärlek. Ty huru skulle man annars förklara, att en yngling vore så utomordentligt allvarsam och en sådan afsvuren fiende till alla slags nöjen? Huru lång tid har förflutit, sedan du förlorade din Fanny? – Det är mer än ett år, herre. – Mer än ett år, Rustan, och ändock sörja en flicka? Hvilken dårskap! Hon var således rätt vacker, icke sannt? – Hon var den skönaste bland sitt kön. – Emedan du icke sett några verkliga skönheter. Man påstår dock, att fruntimren i ert land skola vara täcka. – Det är möjligt; men det gifves icke mer än en Fanny i verlden. – Om du kände mitt harem, skulle du medge, att der funnos minst tjuge lika sköna och älskvärda. – Omöjligt, Padischa, svarade jag med häftighet. Gud skapar icke mer än en blomma på en gång af en sådan fullkomlighet.

Schahen log, kallade en eunuch och hviskade honom något i örat, och sade sedan högt till mig: Det fägnar mig att upptäcka, att i dig finnes lif och blod: hittills har jag hos min tjugeårige vän icke funnit annat än idel visdom och iskall dygd, liksom vore han en gråskäggig vizir. För att öfvertyga dig om din förmätenhet att vilja jemnföra din skogs-viol med de från tre verldsdelar utvalda prakt-exemplar af rosor, som samlas i en mäktig österländsk furstes Zehana 16 och för att tillika gifva dig ett utmärkt prof af min nåd, vill jag tillåta

dig inträda i dessa förborgade boningar. Kanhända har aldrig någon man af vår trosbekännelse tillåtit en annan en dylik ynnest; men en sådan svartsjuka förekommer mig blott såsom en löjlig fördom. Förlorar solen något af sitt sken, derför att hon lyser hela verlden? tvertom skall det göra mig ett nöje att se dig förbländad af dessa skönheters oändliga ljus, och häpen bekänna, att åtminstone hälften af dem oändligt öfverträffa din såkallade Fanny, för hvars mig obekanta fägring jag annars är böjd att höja allsköns respect. Ja för att trösta dig öfver din förlust, vill jag bevilja dig en än större nåd: du skall säga mig hvilken af dem mest behagar dig, och denna skänker jag dig till hustru.

Efter något dröjsmål begåfvo vi oss till harem. Darodsja emottog oss vid ingången och trodde ej sina ögon, då han på detta ställe såg en främmande man vid sin herres sida. Han ville tala, men konungen inföll leende: jag vet allt hvad du vill säga. Men hvarför då i evighet framsläpa sig på vanans och brukets oupphörligt samma väg? Komma tideböckerna ej att säga mer till mitt beröm, så skola de åtminstone vittna, att jag icke var svartsjuk. Kanhända skall detta besök vara den enda märkvärdiga händelse, som, efter tusen år, en läsare finner antecknad om min regering. Derför skall du ej missunna din herre sin odödlighet, Darodsja. – Leende fortsatte vi vår väg genom den yttre vakten, som bestod af hvita eunucher, hvarefter vi kommo genom flera gångar och betäckta gårdar till den innersta, som bestod af svartgula, vederstyggligt fula malabariska väktare. Alla voro de icke mindre häpna än deras öfverste, som mulen och tyst knotande följde oss. Nu kommo vi till ett slags stor sal, hvarifrån oss till mötes skallade ett förvirradt sorl, hvilket i ögonblicket tystnade då Darodsja öppnade dörren. Harems skönheter suto på en upphöjd tapet, i en lång rad längs rummet. Några bortlade en cittra, andra slutade en sång; flera voro sysselsatta med stickerier eller andra handarbeten, de flesta med intet. Alla voro präktigt klädda och rikt utrustade med perlor och juveler. Deras drägt framställde dock de mest besynnerliga afbrott: man såg persiska, indiska, europeiska och mångfaldiga andra, hvilka jag ej kände; en del andra Damer tycktes ej hafva rättat sig efter något folkslags bruk, utan följt sin egen smak och den, hvilken de ansett vara mest öfverensstämmande med deras behagligheter, så att några voro äkta fantastiska, utan att derföre upphöra att vara intagande.

Ett högt, allmänneligt skri upphof sig, då jag vid konungens sida beträdde rummet, och liksom på ett commando-rop sönko alla slöjor. Men Schahen befallte att alla ansigten skulle afhöljas, alla de frånvarande inkallas och uppställas i en lång rad. Sedan dessa inkommit, de flesta i lätta morgonkläder, begynte mönstringen. – Åt den, hvilken du utkorar, gifver du detta perlband – hviskade min ledsagare; men vakta dig att för hastigt träffa ditt val! – Långsamt gingo vi genom raden: vid de vackraste talade konungen några ord, seende på mig med en betydande uppsyn. Några nedslogo med en verklig eller förställd blyghet ögonen, de flesta låtsade som de alldeles icke blefvo mig varse. – Nu! sade konungen i det vi gingo samma väg tillbaka. Jag skådade en talrik samling af unga flickor, som syntes vara sammanförda från alla verldstrakter. Här såg man den mest tydliga pregel af folkslagens egentliga skaplynne; ty hvar och en syntes vara den yppersta frukten af sin nations stam. Men hade dessa slafvinnor varit tusen gånger skönare, skulle de ändock icke försvagat minnet af min Fannys oskyldiga, blygsamma behag. – Skola då alla dessa rosor, sedde blott af en enda, blomstra och bortvissna? – var den enda känsla den enda rediga tanke, som detta uppträde väckte i min själ. Jag drog ofrivilligt en djup suck: konungen betraktade mig med en blandning af förundran och förtrytelse, och nickade åt mig att gå.

Knapt hade vi lemnat rummet, förr än vi hörde bakom oss ett oändligt sorl af hviskningar, som snart öfvergingo till gapskratt och till samma högljudda gny, som föregick vår ankomst. – Du har ännu ditt perlband i behåll? sade konungen då vi åter voro i enrum. Mitt harem är litet, men jag hade smickrat mig, att det skulle vara det bäst valda i Asien. Således finnes bland dessa hundrade, ingen enda flicka, som öfverträffar din Fanny? – Dina slafvinnor likna paradisets skönögda jungfrur; men du vet, att en älskare icke är oväldig domare öfver andra skönheter. – Jag skulle blifva riktigt förtörnad på dig, om Fatme och Nuhr Dsjehan hade befunnit sig i denna sal; men jag hade ej låtit kalla dem, icke derför att jag missunnade dig anblicken af dessa solar, utan emedan jag ej velat störa deras blygsamhet genom den ovana åsynen af en

främmande. Men vet, kallblodige Rustan, att dessa jordiska Houris lika mycket öfverträffa alla andra flickor i mitt harem, som dessa öfverträffa alla andra skönheter i verlden. – Jag tviflar ej ett ögonblick derpå, store Furste, svarade jag och bugade mig till afsked.

* * *

HOLMEN I SJÖN DALL.
ANDRA BOKEN.

———

* * *

XXIII.

Några dagar hade förflutit, utan att jag under tiden besökt slottet Schahlimar, då jag på min lilla holme blef öfverraskad af min far. Redan på afstånd ropade han till mig med ett af glädje strålande ansigte: jag kommer för att förkunna dig en stor nyhet, den gladaste du under hela ditt lif skall erfara. Du vet, att Schahen, redan de första dagarna af sitt vistande här, offentligt gaf tillkänna sitt välbehag öfver den goda ordningen i mitt land, äfvensom öfver det sätt hvarpå han här blifvit emottagen. Godt; – men hvad har vidare häraf blifvit följden? Alldeles intet. Ännu mer: jag och hela hofvet ha med förvåning sett det underliga förhållande som ägt rum mellan konungen och dig. I snart sex månader har du hetat hans förklarade gunstling, och hvad vedermäle har du njutit af denna nåd? Dock äntligen har han erinrat sig, att man ej lefver af blotta solskenet af hans ansigte; men så måste man nu tillstå, att vår förträfflige beherrskare vet att kongligt belöna förtjensten. Förnim alltså, att denna morgon har Schahen tilldelat mig värdigheten af Khan, och skickat mig en fullständig Kalaat med häst och mundering, allt skönt och statligt; du skulle endast se fästet på min nya sabel.

Jag beundrar dig, min far, hvilken en titel och en klädning kan göra lycklig, svarade jag kallt, emedan jag vid hans första ord gjort mig beredd att höra den enda underrättelse, som verkligen kunde glädja mig.

Du har intet skäl att afundas mig, min son, sade min far, misstydande min kallsinnighet. Tvertom: jag sjelf kommer nu att ej mer kalla mig Ibrahim, Abdallahs son, utan Ibrahim, Rustans far[17]. Ty det förljudes, att Schahen ämnar utnämna dig till Khan af Zablestan, med titel af Beglerbegh[18]. Detta hviskas likväl blott ännu, men man menar att du skall erhålla fullmakten i afton. Mellertid har jag derom i förhand velat gifva dig en vink, dels på det att din helsa ej skulle lida af en alltför stor och hastig glädje, dels på det att du förut måtte göra dig beredd på ett skickligt svar. Men förvåning och bestörtning måste du visa ej mindre än tacksamhet och ödmjukhet; ty din välgörare, som vill öfverraska dig, skulle högst illa upptaga, om han funne sin hemlighet förrådd.

Khan öfver Zablestan! upprepade jag. Jag äger inga insigter till en så hög värdighet, och ägde jag dem, så skulle jag ändock icke emottaga den.

Rustan, Rustan, har du förlorat förståndet? Vet du då icke, att Zablestan är hundra gånger större och hundra gånger rikare än Kaschmir? – Hvad? skulle jag flytta till denna öken, dessa förbrända sandfält, ensam, utan slägtingar, utan vänner? – Tvertom, torde du der ännu finna flera anhörige än här, i fall det skulle roa dig att uppsöka fårherdar, kamel-drifvare och fiskare. Du vet, att din far der är född! – Ja, men jag är född i Kaschmir, och denna dal vill jag aldrig öfvergifva. Har Schahen verkeligen så mycken godhet för oss, så hoppas jag att han skall tillåta dig att blifva Beglerbegh i Zablestan, och mig Subadar i mitt fädernesland. – Detta byte skulle vara äfvenså fördelaktigt för din far, som dåraktigt af dig.

Knapt hade han slutat, förrän ett bud kom från Schahen, att vi skulle begifva oss till Schahlimar. Allt var der

ordnadt till en fest, hvilken, enligt österländska bruket, redan tog sin början förmiddagen. Timmarna förflögo hastigt under åskådandet af gycklare och taskspelare, af indiska dansare och chinesiska luftspringare; man läste lättfärdiga persiska oder och fantastiska arabiska noveller om hvartannat; man berättade kärleksäfventyr och lustiga historier tillika med legender om helgon och fromma pilgrimer. Sednare uppfördes ett indiskt skådespel i persisk omarbetning. Då aftonen inbröt, afbrändes ett chinesiskt fyrverkeri, hvarefter hela sälskapet satte sig till bords.

Efter måltidens slut blef jag framkallad och StorViziren öfverräckte mig, inlagt i kostligt siden, ett stort papper med breda förgylda kanter, och tillsade mig att öppna och uppläsa det. Jag vidrörde det med min panna och fann hvad jag redan visste. Min far, betagen af förvåning, vördnad och erkänsla, kastade sig till sin herres fötter. Mig ville uttrycket af alla dessa känslor mindre väl lyckas: slutligen förmådde jag dock framstamma en tacksägelse någorlunda lämpad efter det orientaliska hofspråkets svulstiga bombast. Gerna hade jag velat bedja konungen alldeles återtaga denna nåd, eller tillåta att den öfverflyttades på min far. Men jag insåg att det nu icke var stunden dertill. – Dina ord äro vackra, men kalla, anmärkte Schahen. Dock jag känner redan, att ärelystnad icke är din sak, ehuruväl jag gerna med denna skänk velat göra dig ett nöje. Mellertid har jag varit betänkt på en annan, som jag hoppas mera skall fägna dig. Du har sett mitt harem, och emotstått retelserna af så många himmelska skönheter. Men du har icke sett hvarken Fatme eller Nuhr Dsjehan, dessa solar bland stjernorna, dessa paradisets glansstrålande rosor bland fältets bleka blommor. Prisa din lyckliga lefnadsstjerna och din herres nåd; ... en af dem skänkes dig i afton till brud!

Min far, nu mera på allvar öfverraskad, störtade å nyo på knä, och alla de närvarandes ansigten uttryckte förvåning och afund. Sanslös, förkrossad, med stela, orörligt på golfvet fästade ögon stod jag vid detta åskslag. Skulle jag emottaga denna gåfva? nej, min sällhet vore då för evigt förlorad, de löften jag svurit mig sjelf, på engång brutna! Och afsäga denna farliga skänk, vågade jag dock icke, utan att tillika uppoffra Schahens gunst, utan att äfventyra min och min fars välfärd. Ingenstädes såg jag räddning, under det min far än trampade mig på foten, än förtvifladt ryckte mig i kaftanen. – Jag har slitit henne från mitt eget hjerta för att gifva dig; i sanning jag äger knapt någon dyrbarare skänk att bjuda dig! sade monarchen med en blandning af godhet och vrede. – Öfverraskad, rörd af dessa ord, kunde jag omöjligt förkasta en ynnest, hvarmed han velat göra mig lika mycken ära som glädje. Jag böjde ett knä för divanen, stammande förvirrad: Med vördnad emottager jag ett prof af ... – Det förstås att du emottager det, svarade Schahen, hvars kinder färgades af växande förtörnelse och tillika af det öfverflödigt njutna vinet. Hvem skulle också ej gerna förmäla sig med en ung drottning; hvem skulle icke skatta sig lycklig att äga den dyrkansvärda Fatme?

Han häftade på mig en skarp blick, som småningom förvandlade sig till mildhet. – Den kallsinnighet, hvarmed Rustan i dag emottager min nåd, förtjenar en bestraffning. Hela sällskapet skall i all sin glans skåda den, som denna afton skall blifva Rustans maka: endast han sjelf skall umbära hennes anblick. Efter sju dagar firar du, Ibrahim, – han vände sig till min far – äran af din kalaat; jag blifver då din gäst och ända dittills skall Rustan sucka efter sin brud. Darodsja, lät prinsessan inkomma!

Ledsagad af tvenne tärnor inkom min blifvande maka, under det jag sjelf, på konungens vink, ingick i ett sidorum. – Fatme, hörde jag konungen säga, upplyft din slöja och benåda dessa ovärdige med den lycksaliga glansen af din fägring! – Hvilken öfverjordisk skönhet! Hvilken Houri! Hvilken Pariss 19, – hörde jag från alla sidor skalla. – Nog, lät slöjan falla! Och du, Rustan: kom in! Du har hört den enhälliga beundran, som hennes anblick uppväckt; jag vet väl att mina artiga hofmän, om hon än varit så ful som en Negrinna, skulle blifvit gripne af samma förtjusning. Men denna gång hafva de icke sagt mer än hvad sant är. Ja, på mitt kongliga ord: hon skulle varit den första i mitt Zehàna, om ej den oöfverträffliga Nuhr Dsjehan der funnes; och må detta vara nog för att under väntans dagar utgöra din plåga! Träd fram, Mollah, och fullborda hvad som erfordras till afslutande af ett äktenskap!

Jag fattade min beslöjade brud vid handen, som sakta darrade, och framförde henne i rummet, der det redan färdiga contraktet väntade vår underskrift. Under bönernas uppläsande uttryckte hennes väsende en blandning af rädsla och värdighet, hvilken gaf henne ett eget rörande behag. Då akten var fulländad, höjde hon sig vördnadsfullt för Schahen, besvarade mitt och de öfriges afsked med en liten böjning på hufvudet, och aflägsnade sig. Konungen uppstod, tömde ännu en skål vin och gick in i sina rum.

——

XXIV.

Den lyckligaste af alla himmelens stjernor, sade min far till mig på hemvägen, lyste vid din födelse-stund. Du gör dig all möda att förstöra dess välgörande inflytelser, men ändock tröttnar icke himlen, att på dig låta nedregna all sin välsignelse. Ingen dödlig har kunnat uppföra sig mera oklokt, mera dåraktigt än du, och likväl är du i detta ögonblick den mest ärade undersåte i hela konungariket. Du har tvenne gånger retat Schahens vrede: i denna stund är han på dig förbittrad och ändock öfverlåter han dig den andra skönheten i sitt harem, hvilken han sjelf ännu tyckes älska. I sanning kände jag ej dig, så skulle jag anse honom för den besynnerligaste menniska under solen. Har då verlden ändrat sin gång, medan mitt skägg hvittnat? Har då mennisko-hjertat blifvit annorlunda sedan femtio år, då mitt var ungt? Eller hafva vi hunnit till verldens yttersta tid, då tjenare börja anse sig jemnlike med sine herrar, och då furstar slösa sin nåd på personer, som de sett för första gången och aldrig visat dem den ringaste tjenst, skänka sitt förtroende åt skägglösa ynglingar, och öfverhopa med välgerningar dem som emottaga dem med köld, stolthet och trots. I sanning gamle Ibrahims bufvud svindlar, eller ock har verlden blifvit vansinnig!

Med dessa och många andra betraktelser gaf Ibrahim luft åt sitt elaka lynne, till dess han åter började erinra sig bådas vår otroliga lycka, hvaröfver han åter vidlöftigt utbredde sig. – Ditt oförmodade giftermål och den slägtskap, som nu äger rum mellan dig och din herre ... – Ack, min far, nämn aldrig denna slägtskap, som vanärar mig! – ... skall, fortfor han utan att låtsa höra mitt inkast, så mycket möjligt är, skydda dig för alla lyckans skiften, helst om din hustru qvarlemnar många mäktiga vänner i harem och med dem äfven sedermera fortfar att underhålla förbindelse. Mellertid måste man tillstå, att ett äktenskap med en prinsessa, så mycket anseende det än skänker, dock medför några små obehagligheter. Du blir nu egenteligen din furstliga gemåls slaf: hennes vilja blir din lag. Så länge hon lefver, måste du afsäga dig rättigheten, att taga någon annan hustru, och om din förlorade flicka nu skulle återfinnas, så förlorar du henne ännu engång. Detta allt oaktadt, vinner du en riklig ersättning. Dock, du bör dock trösta dig! Du torde veta, att din far är något kännare af qvinno-skönhet. De loford som alla, hvilka Schahen tillät att skåda din utkorades ansigte, tilldelade henne, voro denna gång rena offer åt sanningen, ej åt smickret: hon är verkligen ganska skön och, som jag tyckte, äfven temligen godsinnad. I alla fall skadar det ej, om du är försigtig. Din belägenhet synes visserligen nu mera vara så säker som möjligt; men du har ett besynnerligt raseri, att kasta bort alla de håfvor, som slumpen så ofta tilldelat dig, liksom vore du en hjelte i Tusen och En Natt; och jag är verkligen nyfiken att erfara, genom hvilken ny dårskap du åter ämnar sätta lyckan på prof.

Min fars ord gåfvo mig mångfaldig anledning till eftertanka; men innan jag inslumrade, hade jag redan för mig sjelf uppgjort det orubbliga förhållande jag ville iakttaga mot min maka. Länge fick jag ej njuta sömnens hvila, förrän min far stod vid min bädd. – Jag har hela natten ej kunnat tillsluta mina ögon, började han. Oupphörligt har jag tänkt på min fest, hvilken konungen vill hedra med sin närvaro. Allt hvad som hör till ett yppigt och väl besatt bord, derom tror jag mig temligen väl kunna draga försorg. Men endast europeiska gäster, hvilkas samqväm blott bestå i mat, låta afspisa sig med sådan undfägnad. Deremot, huru fördrifva tio eller tolf timmar? Du känner vår Beherrskares smak för både sinnliga och sinnrika nöjen; men alla uppfinningar synas nu vara uttömda, sedan hvar och en Höfding, hvilkas fester han hedrat med sin närvaro, oupphörligt påfunnit någon ny lustbarhet. Och nu har han sjelf under gårdagens högtid hopat alla upptänkliga förlustelser? Derför besvär jag dig, min son, att anstränga hela din uppfinningsförmåga, för att

rädda mig ur denna förlägenhet! Påminn dig, huru, för någon tid sedan, din far bistod dig, att till tidsfördrif för Schahen uppgöra nya stats-projekter; låtom oss derför ömsevis räcka hvarandra handen, efter det hör till den nya tidens ordning, att ynglingar blifva gunstlingar och sitta högst i rådet; men gubbar skola gifva fester och upptänka nöjen.

Länge, svarade jag, behöfver jag ej tänka på en sådan uppfinning. Redan i går under skådespelet föll mig ett förslag in, hvilket otvifvelaktigt skall mycket behaga Schahen. Men det kommer att tillskynda dig stora kostnader och din son mycket besvär.

Jag framlade nu mitt förslag, hvilket min far väl ej synnerligt förstod att bedömma, men hvarmed han var väl tillfreds, då jag än engång försäkrade honom, att det förträffligt skulle roa den höga gästen. Detta förslag bestod uti att sätta i handling ett stycke ur Firdusi's hjeltedikt. Min afsigt var väl i början att endast utvälja ett enda äfventyr ur Rustans lif, men då jag omläste denna saga, hade jag ej hjerta att utelemna någon enda scen, utan beslöt att bringa hela hans lif på skådebanan. Väl fann jag att jag ej sjelf ensam, på den korta tiden, kunde utföra detta förslag: men konungen hade medfört fyra hofskalder och desse åtogo sig villigt, att arbeta efter den plan jag för dem utstakade och sätta i vers hvad jag sjelf icke medhann. Under tiden förfärdigades drägter, vapen, rustningar och alla dit hörande anstalter; hvilket allt ej var en ringa möda, då en mängd handtverkare måste arbeta dagar och nätter och oupphörligt begärde nya modeller och ritningar. Ingen fans som dervid kunde bistå mig, emedan ingen tillräckligt studerat sig in i Firdusi och hans urgamla tidehvarf. Ännu större svårighet kostade det mig att inöfva skådespelarne: sjelf måste jag åtaga mig hufvudrolen, så mycket än min far dervid skakade hufvudet. De öfriga rolerna blefvo, långt innan stycket ännu var färdigt, fördelade mellan troppen, och verserne lärda utantill, så fort de flöto ur pennan. Att öfverväga, förbättra, profva, – dertill var tiden för knapp; jag måste endast se på verkan af det hela, och denna, visste jag, skulle icke uteblifva.

Änteligen kom den märkvärdiga dagen, hvars ankomst jag ur flera än ett skäl velat uppskjuta. Mellertid hade alla anstalter, så fullkomligt som möjligt, blifvit träffade, och så snart sällskapet intagit frukost, fördes de till ett stort fält, hvarpå en präktig med siden-baldachin öfvertäckt thron var beredd för Schahen, och tapeter på marken utbredda för de öfriga åskådarne, hvilka genom ett linnetak skyddades för solen. Theatern var på fria rymden, under öppna himlen. I österlanden gör man sig på intet sätt besvär med dekoratiooch coulisser; om skådespelarn ger tillkänna: detta är ett rum! det regnar! – åskan går! – så ersätter åskådarens inbillning det han icke ser, nästan lika väl som på de europeiska theatrarna, der han t. ex. ser några målade trän på sidorna, men för öfrigt ett slätt brädgolf och fem eller sex famnar deröfver en hängande pappershimmel, hvarunder han måste tro, att han har en skog för sig.

Oaktadt allt detta tviflar jag verkligen, att mitt hjeltespel mycket skulle behagat den vise Aristoteles [20]. Ty mitt drama begyntes med hjeltens barndom och slutade med hans död, innefattande en tid af omkring 700 år. Scenen spelade efterhand i nästan alla länder i Asien; från Nimrus, hjeltens borg, förflyttades den till Persiens hufvudstad, och derefter ömsevis till Turan (Tatariet), Arabien, Indien och China. Vidare fanns der väl en sammanhängande händelse, men ingen genomförd handling, ingen inveckling, ingen utveckling, emedan hjelten genomlefde sju eller åtta generationer. Detta fel, hvilket jag icke kunde afhjelpa, låg i sjelfva hjeltediktens natur, som är: en liten afsliten kedja ur Ödets oändeliga: då deremot sorgespelet åter är en concentrisk framställning af stora menniskors högsta lifs-momenter. Men om detta och om mycket, som jag sedermera inhämtat af Vesterlandets skrifter, hade jag då för tiden ingen aning: utan trodde helt enfaldigt, att skillnaden emellan egentliga hjeltedikten och skådespelet berodde derpå, att i den förra berättade författaren och i det senare måste hjeltarne sjelfve genom sitt eget tal framskjuta handlingen. I persiska litteraturen, så vidt den var mig bekant, hade jag aldrig funnit någon dramatisk författare: af den rika forn-indiska, såg jag under gårdagsfesten ett skådespel af den oöfverträfflige Kalidas i en persisk öfversättning för första gången uppföras, och om de europeiska hade jag tydligtvis intet slags begrepp. Men österländningen gör af sina

skalder helt andra fordringar: hvad som felas deras dikter af symetri, rundning, af fulländade och till ett enda mål sammanstämmande delar, af charaktersskillringar och till hjertat ömt talande drag måste ersättas genom vidden, omfattningen, storheten af det hela och en frigifven fantasies djerfva, förtrollande skapelser.

Jag bekänner, att jag gerna för läsaren skulle vilja framlägga utkastet till min dramatiska rikskrönika. Men den är alltför lång, och ofta finna ej läsarne samma behag för ett arbete, som författaren sjelf. Jag vill således åtnöja mig att blott nämna, att det hela slutades med en epilog, hvaruti jag likväl icke hade någon del, utan som var ett vilkor för hofskaldernes biträde. Icke blott de redan i stycket döda hjeltarne, utan äfven Dsjemschid, Feridun, Iskender och flera stora konungar från en senare tid, hvar och en utmärkt genom egna sinnebilder och insignier, framträda till den lefvande Schahens thron, uppläsa svulstiga verser till hans beröm, hylla honom såsom enda rättmätig arfvinge af deras thron och öfverlemna till honom Direfsch Kiaveijani, eller den gamla konungafanan. Vid glansen af det heliga riksbaneret skynda alla folkslag, som från ålder erkänt Iranska spiran, att frambära tecken af sin undergifvenhet: först den nu herrskande konungen i VestPersien, som frivilligt afsäger sig sina stater; efter honom Araber, Inder och flera Tatariska stammar. Från främmande hof, från kejsarne i Rumestan 21, Kitaj 22 och från sköldmön Compania 23 ankomma sändebud som begära hans skydd och vänskap och för hans fötter nedlägga skänker, hvar och en af sitt eget lands alster. Och på det ingenting måtte felas i den ärekrönte monarchens pris, samla sig omkring hans thron elementernas Andar, Feer, Trollkarlar, som hylla hans öfvervälde och lofva honom en tusenårig regering.

XXV.

Verkan af detta besynnerliga hjeltespel öfverträffade vida allt mitt hopp. Ehuru dess uppförande varade mer än halfva dagen, betraktade Schahen det icke allenast med den mest spända uppmärksamhet, utan äfven med en sådan förtjusning, att han flera gånger uppstod och öfverljudt gaf sitt bifall tillkänna. De öfrige åskådarne delade denna enthusiasm och min far sade mig efteråt att han sjelf haft roligt; icke blott derför att hans herre haft roligt; utan äfven emedan de täta äfventyren, omvexlingen af så många uppträden, stojet och gnyet, prakten och skimret af så många processioner, krigshärar, fältslag och hyllningar, äfvensom åsynen af så många olika folkslags drägter och seder gjort honom en verklig förnöjelse. Visserligen skulle en kännare af forntiden haft mycket att anmärka vid mina utländska ålderdoms-costumer, vid hvilka jag dock haft någon ledning af målningarna i Schahens praktexemplar af Firdusi, hvilket jag för ett diktadt ändamål fått låna; men en sådan kännare fanns ej bland de närvarande. Likaså märkte ingen, utom jag sjelf, huru svagt åtskilliga af dessa olikartade scener voro sammanbundna, så att jag ofta måste hjelpa mig med ett slags Prolocutor, som vid öppnandet af en ny akt, måste förtälja hvad som på sex, åtta eller tio år sedan sist förefallit.

Schahen betygade min far sitt högsta välbehag öfver det nya och sinnrika nöje han förskaffat honom, och, sedan han gjort sig underrättad om uppfinnaren till denna lustbarhet, belönte han på stället frikostigt alla, som deruti tagit någon betydlig del. Isynnerhet funno de fyra hofskalderne rik anledning att prisa det kongliga ädelmodet. Mig belönade han endast med en handtryckning, och jag tackade honom inom mig för denna utmärkande granlagenhet.

Hade icke de band redan varit knutna, som förenade mig med Fatme, sannolikt hade jag kunnat begagna denna gynnande sinnestämning, för att för alltid befria mig derifrån. Den skugga af missnöje, som Schahen syntes hysa emot mig allt sedan den olyckliga förmälningsqvällen, hade helt och hållit försvunnit, och den gamla förtroligheten syntes med starka steg börja återvända. Konungen var hela aftonen vid det muntraste lynne; han drack ansenligt, tvingade äfven mig att dricka mer än vanligt och sköt skämtande en vinpokal åt min far. – Du är Hadschi 24, Ibrahim, men på din sons bröllopsdag – ty i dag fira vi hans egentliga

förmälningsfest – kunde du väl tömma en bägare Schiraz! Du vet, att våra bästa skriftlärde uttyda förbudet så, att de troende icke rentaf nekas smaka vin, endast de ej dricka det till öfverflöd. – Min far bleknade och svettdropparna stodo honom i pannan. – Konungen blef varse hans ångest och fortfor leende: jag märker, Ibrahim, att du vill blifva saligare än vi. Gerna vill du stå väl hos Propheten, men också icke stöta din herre. Dock jag är ingen Abbas II, som tre gånger lät afsätta sin vizir, för det han ej ville dricka vin. – Derefter började han skämta öfver mitt besynnerliga bröllopp, uppmuntrade alla att dricka, och lät för sig sjunga glättiga visor.

Denna afton hade jag sjelf rönt prof af den så ofta omtalade författar-kärleken. Jag hade sjelf, under uppförandet af skådespelet, funnit mig så road; man hade öfverhopat mig med så mycket smicker och så många loford, att jag råkade i det bästa lynne i verlden, och knapt kom ihåg, att jag just denna qväll skulle taga en hustru, som jag icke älskade, som säkert skulle använda hela sin makt för att plåga mig: jag drack, och aldrig hade vinet smakat mig bättre; jag deltog emot min vana i den högljudda sällskapsglädjen, och aldrig hade jag, alltsedan förlusten af Fanny, tillbragt en mera förnöjd dag.

Sent på natten uppbröt sällskapet. Man följde mig under skratt och med alla de mestadels osmakliga, sjelf-uppfundna eller från fäderna ärfda, infall, som i alla länder brudgummar hafva att uthärda, ända till porten af det hus, som var utsedt till min nya boning. Då jag inkom i rummet, fann jag min maka inslumrad, halfliggande på divanen. Berusad af vinet, hade jag helt och hållit förgätit min Fanny, eller rättare: Fanny och min nu varande gemål hade så sammansmält i min fantasi, att jag tyckte mig se sjelfva den dyra förlorade, och att jag tyckte mig blott behöfva upplyfta slöjan, för att återfinna det ljufva älskade anletet. Öfverväldigad af dessa känslor störtade jag i Fatmes armar, häftigt fattande duken, som betäckte hennes ansigte.

Öfverraskad, förskräckt, vredgad, men ännu beslöjad, uppsprang den vaknade Fatme. Tillbaka, förmätne! ropade hon, och en rikt med juveler besatt dolk blixtrade i hennes hand. Det är icke så man nalkas furstinnor: lär, att man har gifvit dem vapen, för att skydda sig för förolämpningar.

Stolt, befallande, hotande, lik en vredgad gudinna, stod hon framför mig, och de tredubbla slöjor, som gömde hennes hufvud, gåfvo denna anblick ett eget slags ryslighet. Huru mild, huru ljuf och saktmodig var icke deremot min Fanny! Den okändas vext var mera hög, mera majestätisk, men dock erinrade den, till min stora saknad, om den lätthet och de smidiga behag, som hvarje Fannys rörelse spridde. Redan vid prinsessans första ord hade min tjusande villa förskingrat sig; redan första utbrottet af hennes vrede återkallade i mitt minne den förlorade, och vid den tysta jemförelsen mellan seralj-drottningen och det oskyldiga natur-barnet, samlade sig kring mitt hjerta en omätlig smärta, som, lik en pressad luftström, sökte sig utbrott genom en framstörtande tåre-flod. – Sköna, dyrkansvärda furstinna, ropade jag, kastande mig för hennes fötter; förlåt en olycklig, som icke vet hvad han gör; förlåt en vansinnig, som vid glansen af din närvaro, fastän en hatfull sky af linne öfverhöljer ditt ansigte, glömmer allt, till och med sig sjelf! Om min första djerfva helsning förolämpat dig, så må du försonas, då jag för evigt afsäger mig alla anspråk på en makes namn och rättigheter. Denna hand, och detta hjerta tillhör redan en annan. Om du förtörnas af denna bekännelse, så sänk den höjda dolken i mitt bröst. Men om du blifvit ryckt från en älskad fader och en öm moder; om du kanhända redan ägt en älskare, som nu begråter din bortgång, så svär jag vid Propheten, att återföra dig till dina sörjande anhörige, ditt fäderneslandmå än ligga fjerran bakom hafven. Prinsessa! mitt lif och mitt lifs lycksalighet är i dina händer: du må besluta öfver mina öden, huru dig täckes, men mina föresatser kunna icke förändras.

Fatme gömde dolken i sitt bröst, nedsatte sig åter och befallte mig med en ljufhet, hvilken jag ej väntat att finna hos denna nyss så stränga och trotsande röst, att intaga ett rum bredvid hennes sida. Rustan, fortfor hon under det jag kysste hennes hand: dina aningar hafva icke bedragit dig. Ett besynnerligt öde har knutit vår förbindelse: vi äro makar, utan att tillhöra hvarandra. Men detta hindrar oss ej att visa hvarandra

vänskap och förtroende. Jag vill förtälja dig mina lefnadshändelser, på det att du sedan må meddela dina, och berätta om henne som du älskar; och du skall erfara att vårt öde icke är en verkan af slumpen, utan af en högre makt, som förenar beslägtade själar.

——

XXVI.

Jag är Christen, född af armeniska föräldrar i staden Samarkand. Min fader förstod den numera nästan öfverallt förlorade konsten att tillverka förträffliga damascener-sablar, hvilka han sålde med fördel, och hade derigenom förvärfvat sig en icke obetydlig förmögenhet. Jag var hans enda barn. En yngling af ett rikt hus utaf samma nation hade fattat böjelse för mig, och min far, som fann denna förbindelse ganska fördelaktig, gaf dertill villigt sitt samtycke. Min ungdom föranledde mig dock att begära ännu ett års uppskof. Redan var denna tid till större delen förfluten, då ett förfärligt uppror utbröt i det inre af landet. Vår stad ägde blott en ringa besättning; allt var i oreda och förvirring; våldsverkarne skonade ingens egendom och redan väntades deras ankomst hvarje dag till vår stad, som fruktade hvad redan öfvergått invånarne i alla öfriga städer, hvilka fallit i deras händer, mord och brand, eller åtminstone en gränslös plundring. Redan flydde de rike, och min far, hvilken ofta förut hade tänkt på, att söka sig en tillflykt i en aflägsen verldstrakt undan den förvirring och osäkerhet, som herrska i de flesta muhammedanska länder, hade efterhand förvandlat sin lilla egendom i guld och ädelstenar, hvilka han på ett säkert ställe nedgräft. Den hotande faran påskyndade hans beslut; han ville nedsätta sig på något ställe i Indien, der han hade en bror, hvilken var köpman i staden Colombo på ön Ceilon. Lätt var Arslam, min trolofvade, öfvertalad, att åtfölja oss; men dagen före den, som var bestämd för vår flykt, blef hans far, hvilken äfven skulle förena sina öden med våra, farligt sjuk. Med otålighet afbidade vi hans återställande; emedlertid då sjukdomen tvertom tilltog och de upproriske redan besatt alla vägar så att endast en enda ännu var öppen, uppmanade Arslam sjelf min far och mig, att icke onödigtvis blottställa vår säkerhet, utan tvertom taga alla hans kostbarheter, så att i fall han och hans far förlorade hela deras återstående förmögenhet, det räddade ändock måtte vara tillräckligt för att trösta oss öfver det förlorade. Min far, som fann dessa skäl ganska förnuftiga, tog afsked, utsatte Kabul till den ort, der han ville afvakta sina vänners ankomst, och begaf sig på vägen.

Med möda undkommo vi de oss från alla sidor hotande faror, för att snart falla i en större. Vi ankommo lyckligt till Kabul, der vi en lång tid förgäfves afbidade Arslam och hans far. Jag vet icke, genom hvilken oförsigtighet mitt ansigte offentligen blifvit sedt; men en dag infinner sig en af dessa flick-uppköpare, som, i synnerhet vid uppsättandet af en ny harem, kringsvärma landet, och befallte min far, i konungens namn, att utlefverera sin dotter. Den gamle föll i förtviflan: han ursäktade sig, emedan han var främling, men man skrattade och bad honom icke sätta sig emot sin egen lycka, emedan han kunde göra sig säker om en hederlig årspenning, efter förhållande till den värdighet, som hans dotter kunde intaga vid hofvet. Då alla böner, alla föreställningar voro fåfänga, lade min far alla sina skatter på bordet, besvor sina förföljare att taga alltsammans och låta oss undkomma. Den konglige skönhets-värfvaren betraktade guldet och de vackra juvelerna med giriga ögon, upplyfte min slöja och tycktes jemföra de för hans åsyn utbredda kostbarheterna med mitt ansigte. Redan andades åter jag och min far, då den grymme utbrast: nej, jag erhåller mer af Schahen! – och fattade mig vid handen. Förtviflad drog min far sin sabel och förföljde honom genom dörren. Men i förstugan stod en vakt af sex eller åtta beväpnade. Jag tager eder till vittne, sade han, huru denne hund sätter sig emot konungens befallningar, och huru han handterar hans utskickade! Kommen in, och sen, huru jag för konungens räkning lägger beslag på hans egendom. – Allt motstånd var onyttigt. Obetänksamme christne! utbrast han, då guldet låg i hans ficka och vakten drog sig tillbaka. Jag äger full makt att illa handtera dig för ditt öfvermod, ja om jag sloge dig ihjäl, så skulle jag icke mycket äfventyra; och var viss, jag skulle äfven göra det, om du sårat mig. Men nu är jag alldeles icke missnöjd med ditt oförstånd, ty nu tillhör mig både guldet och flickan. Det är sant, att du kan begifva dig till hofvet och der

anklaga mig, ifall du menar att jag ej till den kongliga skattkammaren skulle framlemna dessa penningar. Men mina gynnare skola beskydda mig, ditt hufvud skulle falla och din dotter jemte dina pengar i alla fall vara förlorade. Mellertid, som jag ej är älskare af ytterligheter, så skonar jag all din öfriga egendom – ty du måste utan tvifvel vara mycket rik, då du kan bjuda så mycket för en flicka – så vida du vill svärja vid din Gud och dina helgon, att du genast lemnar landet, för att aldrig återkomma, i hvilket fall till din och min säkerhet en tropp af mina soldater skall följa dig.

Jag bad min far öfverlemna mig åt mitt öde, som nu ej mera kunde undvikas, och blott sörja för sin egen trygghet. Då han sjelf alltför väl insåg att här ej var mycket att välja, och då hans samvete förbjöd honom att äfventyra sin väns ombetrodda gods; aflade han änteligen den begärda eden, hvaremot den andre åter vid Propheten lofvade honom säkerhet för sin öfriga egendom och pålitlig lejd genom hela afghaniska riket. Rustan! jag lemnar dig att dömma med hvilka känslor min far och jag nu störtade i hvarandras armar, båda anande, att vi aldrig mer skulle återse hvarannan. – Nog, nog, min sköna, inföll värfvarn, och fattade mig vid handen; aftorka dina tårar och följ mig! – Du återser mig i Colombo om du någonsin kan rädda dig! snyftade min far, af hvilken min följeslagare med en smädefull artighet tog afsked.

Jag blef förd till ett hus, der redan sex eller åtta flickor voro innestängda. Vi bevakades med största stränghet, men föröfrigt lemnades oss all uppmärksamhet och all den frihet, som i ett fängelse kan medgifvas. Vi njöto redan en försmak af harem. Sällan sågo vi vår meniskohandlare, som då bemötte oss med mycken höflighet, noga efterfrågade vår helsa och förmanade oss att skingra vår sorg, på det våra behagligheter ej måtte minskas, till hans och vår egen skada. Också fann jag till min förundran, huru lätt de flesta af mina medfångar förlorade allt minne af sina fordna förhållanden; huru de rätt väl började finna sig i sin nya belägenhet samt till och med uppgöra lysande luftslott. Då och då förökades vårt sällskap genom något nytt rof, så att vi äntligen stego till ett antal af tolf. Då lärer vår husbonde funnit samlingen fullständig; ty vi blefvo inpackade i ett slags obeqväma korgar, hvilka par om par hängdes på en kamel, och på detta sätt fördes vi till Kandahar.

Innan vår ankomst till hufvudstaden, sade röfvaren till mig: Här ser du ett bref från din far, hvilket jag erhållit af mitt folk som ledsagat honom, och du skall deraf finna att jag troget uppfyllt min förbindelse. Jag öppnade det och fann med glädje, att min far vid dess författande redan befann sig vid gränsen af Indien, hvarifrån han än en gång tog det ömmaste afsked. – Det är möjligt, fortfor min husbonde, sedan jag läst brefvet, att du kommer att intaga ett högt rum i harem och att du då skulle vilja använda din inflytelse till att hämnas, så litet skäl du än har dertill. Svärj mig derför, att aldrig göra ett sådant försök och att aldrig nämna mitt namn och mitt förhållande till din far för någon som kunde skada mig.

Jag vägrade alldeles att aflägga en sådan ed, emedan hoppet om hämd var den enda tröst, som uppehöll mig. Tvertom blef jag ganska glad, att se mig fruktad. Jag vill ej heller tvinga dig, svarade mannen med en likgiltighet, som sannolikt var förställd. Det är sant, att jag för dig väntar en lika stor belöning, som för hela troppen tillsammans. Men hvarföre alltid gifva ifrån sig det bästa? Vill du ej göra mig till viljes, så blir du min slafvinna, i stället för drottning i ett kongligt hof. Din far har gifvit oss en anständig hemgift, och det är billigt att du delar den. Visserligen hade jag i annat fall genom mina förbindelser i seraljen, kunnat på ett eller annat sätt blifva dig nyttig, och äfven då och då fortskaffa bref till och ifrån din far.

På den tiden föll mig intet tvifvel in, att den nedrige ej var sinnad att verkställa denna hotelse, och ännu tyckes det mig icke så alldeles osannolikt, emedan jag trodde mig märka, att han ej var helt och hållet känslolös för mina behag. Men att blifva denne lömske bedragares maka, – detta föreföll mig odrägligare än allt, och jag måste således beqväma mig till den fordrade eden.

Vi blefvo aflemnade i kongliga harem, och jag har skäl att förmoda, att vår röfvare icke fann sig missnöjd med betalningen. Innan vi dock blefvo konungen förestälda, måste vi taga undervisning i seralj-etiketten

och i alla de mångfaldiga konstgrepp, som tjena till att öka fägringens retelser. Deribland hörde äfven dans, sång och spel, hvaruti jag så mycket mindre behöfde någon undervisning, som jag redan deruti öfverträffade mina lärmästarinnor. Konungens otålighet, mera än vår skicklighet, förkortade emedlertid lärotiden. Den dagen kom, som ingen utan klappande hjerta väntade. Vi togo samma morgon ett välluktande bad, begjötos med rosen-vatten och uppställdes präktigt utsirade. Konungen lät ej länge vänta på sig, och hans uppmärksamhet föll genast på mig.

Jag erhöll i den förnämsta delen af harem en grann och rymlig boning, en talrik betjening och några af mina förra medsystrar till sällskap. Schahen infann sig samma afton och förklarade mig sin kärlek med all den frånvaro af grannlagenhet, som inom dessa murar lärer vara bruklig. Jag stötte honom med en afsky tillbaka, som satte honom i sådan häpnad, att han genast lemnade rummet. Andra dagen var han mera saktmodig, och min djerfhet växte, ju mera eftergifven jag såg min konglige älskare. Snart märkte jag att han i sjelfva verket var till sin natur blyg och försagd; de lätta segrarna i harem hade dock bortskämt honom och vant honom vid en viss oförskämdhet. Men olyckligtvis växte småningom hans böjelse för mig; och i samma mån fördubblades hans bemödanden att vinna sitt offer: han visade sig ömsevis förtviflad, stolt, bedjande, pockande; men den fasa och den afsky, hvilken jag redan från barndomen, genom berättelser, fattat för ert barbariska sätt att älska och eröfra hjertan, tillät mig blott i honom se en tyran, som för sina omättliga begär krossade tusen bröst; om denna känsla sedermera genom vanan något mildrades, kunde jag dock aldrig betrakta hans häftiga låga för mig annat än med ett svagt medlidande, som försvann, då hans önskningar blefvo trottsiga. Väl förutsåg jag, att dessa stormiga uppträden icke kunde blifva långvariga; men min sista räddning låg i denna dolk, hvilken öfverlemnades åt mig, då jag erhöll titel af prinsessa och det stolta namnet Nuhr Dsjehan. Det var min fulla föresats, att i den stund jag såg allt motstånd fåfängt, störta detta gevär i den förhatliges hjerta och sedan i mitt eget.

Mellertid ankom en ny tropp novitier till harem, bland hvilka jag hörde en prisas, såsom den utomordentligaste skönhet. Icke utan svårigheter lyckades det mig att få se henne. Det var en ung flicka från Georgien vid namn Valida, och knapt hade jag sett henne, förrän jag på henne byggde allt mitt hopp, att få henne upptagen bland mina sällskaps-fruntimmer. Det lyckades mig. Jag gaf henne sjelf undervisning i sång och citter spel; och jag använde allt mitt bemödande att på henne öfverflytta mina små talenter och alla de nyförvärfvade konstgrepp, hvilka jag för egen räkning ej ville använda. Valida ägde endast en önskan: den att behaga sin herre, och då hon engång måste tillbringa sitt lif inom dessa murar; så var det icke underligt, om hon, liksom hennes öfriga medsystrar, der ville spela första rolen.

Men Schahen, endast sysselsatt med mig, vägrade att se andra skönheter. Jag föranstaltade då, att han öfverraskade oss, under det vi tillsammans söngo och spelte. Vi fortsatte musiken, utan att låtsa märka hans ankomst och jag skådade med hemligt nöje, huru han med välbehag betraktade den vackra Georgiskan. På de frågor, som konungen gjorde mig om henne, förstod jag att gifva sådana svar, som endast mer väckte hans uppmärksamhet. Innan kort erhöll äfven Valida en egen boning och en talrik betjening: min list hade lyckats; men ett inträffade dock, som jag icke hade förutsedt. Schahen förälskade sig väl i henne, men han ville derför icke uppoffra mig.

Den unga Georgiskan kände min belägenhet, och då hon jemförde Schahens flyktiga böjelser för sina fordna älskarinnor med den häftiga och långvariga låga han bar för mig, begrep hon, att en lätt seger icke skulle fängsla den kongliga älskaren. Hon vågade taga mig till mönster, och hade det nöjet att se sin ståndaktighet krönt med en lika verkan. Snart intog hon i sin herres hjerta ett rum bredvid mig; hon erhöll samma anseende och titel som jag, så att detta zehana nu hade tvenne solar. Nu gick hon längre, och begagnade en gynnande stund, för att förklara, att hon aldrig kunde herrska öfver ett deladt hjerta, och fordrade mitt aflägsnande från seraljen såsom ett nödvändigt vilkor för offret af sig sjelf. Men derom ville vår beherrskare alldeles icke höra talas; han påstod att ett kongligt hjerta hade rum för tvenne skönheter, och kunde med

möda hindras ifrån att straffa dem, som tillåtit henne att komma i mitt sällskap, hvarigenom hon inhemtat dessa nya och förhatliga grundsatser.

Men natten är långt framliden och jag vill skona både dig och mig sjelf från en vidlyftig skillring af dessa pinsamma uppträden. Ännu stodo, oaktadt alla våra ränkor, sakerna i alldeles samma skick, och vi fruktade hvarje ögonblick att vår älskare skulle tröttna vid vårt motstånd, förvandla sig till en tyran, då han föll i denna långvariga sjukdom, som föranlät hans och vår flyttning till detta land. Snart trängde äfven till våra murar ryktet om dig och ditt förunderliga förhållande till Schahen: man beskref dig såsom en ädel men besynnerlig yngling, och hvad som än mer behagade mig, såsom en afgjord fruntimmers-hatare. Knapt hade Schahen återvunnit sin helsa, förrän hans önskningar åter blefvo pockande och så mycket mer farliga, som hans läkare, hvilken föregaf sig vara en ättling och lärjunge af en prophet, som sades lefvat för många tusen år se'n, ingaf honom sådana medel, som – enligt hvad man hviskade – upphetsade hans blod. Den långvariga sjukdomen hade icke utsläckt hans kärlek för någondera af oss; tvertom, genom en viss underbar dröm, hvilken Valida använde till sin fördel, blifvit än mera upptänd. Ännu gaf han ingen af oss det minsta företräde: jag sjelf besvarade hans anbud med afsky, medan Valida använde tusen små konstgrepp för att uppflamma hans lågor, och då och då lät en gnista af hopp framskymta. I mig såg han en redan förvissnande skönhet, emedan sorg, fruktan och ledsnad blekt mitt ansigte, under det att Validas, likt en nyfödd blomma, med hvarje dag utvecklade nya fullkomligheter. Kanhända hade hon också alltid varit skönare än jag. Kort, vågskålen började redan märkligt luta på hennes sida.

En dag, då Schahen mera häftigt än någonsin bestormade Valida, kastade hon sig till hans fötter, och tillstod för honom den icke alldeles hycklade kärlek hon länge burit för honom. Men då konungen, rörd och angenämt öfverraskad öfver denna ljufva bekännelse, ville sluta henne i sina armar, utbrast hon i en ström af tårar och stötte honom häftigt tillbaka. Han begär förklaring, – hon tiger; han beder, – hennes tårar flyta ömnigare, hon nedsjunker afsvimmad. Återkallad till sansning, förklarar hon, att så länge hennes medtäflarinna ännu är under samma tak, skulle hon alltid finna sig olycklig, alltid frukta att hans ömhet för henne skulle förkolna. Slutligen föreställer hon honom, att han aldrig kunde visa sin gunstling, Rustan, ett utmärktare prof på sin ynnest än om han ville skänka honom Fatme's hand. – Dessa förenade föreställningar göra ett djupt intryck på Schahen: redan synes hans beslut vackla, då han, besinnande sig, säger: Rustan kan belönas, utan att jag åt honom uppoffrar det dyrbaraste jag näst dig äger. Mitt harem innesluter andra blommor, som kunna tillfredsställa den störste monarch på jorden. – Men icke Rustan, svarar Valida; endast Fatme eller din Valida kan besegra en sådan qvinnofiende.

Efter en lång strid med sig sjelf, yttrar konungen: Rustan skall sjelf se hela mitt zehana utom dig och henne; han skall der sjelf välja sig en brud! – Och om han icke väljer någon; om han försmår alla dina blommor? frågade Valida. – Då skall Fatme tillhöra Rustan, fortfor han med en röst, som förrådde den hemliga visshet han ägde, att ditt begär ofelbart skulle retas af någon bland dessa utvalda skönheter.

Fördolde bakom ett förhänge, njöto Valida och jag den ovanliga anblicken af en främmande man, som trädde under taket af vårt fängelse. Båda voro vi ej utan verklig oro. Valida hade kraftigt understödt mina afsigter, dels af verklig vänskap för mig, dels emedan det icke undföll den sluga flickan, att mina förslag helt och hållet öfverensstämde med hennes fördel. Derför önskade hon nästan lika så ifrigt som jag sjelf, att mina förehafvanden skulle lyckas: och du kan således lätt föreställa dig, att vi båda med innerlig förnöjelse sågo dig kallsinnigt genomvandra de Skönas leder, af hvilka hvar och en skulle prisat sig lycklig, om hon vunnit ditt tycke.

Schahens sorg utvisade sedermera, huru säkert han påräknat framgången af detta förslag. Gerna skulle han nu hafva velat återkalla sitt löfte, men han hade svurit en dyr ed: han måste således uppoffra mig, och jag hoppas att han redan i den lyckliga Validas armar förgätit denna förlust. Åtminstone har, under de åtta dagarna, som förflutit mellan vårt giftermål och denna dag, ingen ånger visat sig hos honom. Mina olyckor

hafva nu uppnått sin gräns, då jag i dig träffat hvad jag väntat: en ädel man. Men aldrig hade jag väntat mig en så stor lycka, som att finna en make redan intagen af en annan, så att han frivilligt och utan en strid, hvarpå jag gjort mig beredd, uppoffrar sina rättigheter och ledsagar mig till min fader på Ceilon.

Men nu god natt, Rustan! – Vi få i morgon vidare öfverlägga.

——

XXVII.

Hon utsläckte ljusen, sedan hon påtändt nattlampan, och kastade sig i andra ändan af rummet på en divan, der hon lugnt inslumrade. Mina sinnen deremot voro på långt när icke så stormfria. Hennes berättelse gaf mig ju anledning till så många betraktelser? Den nåd Schahen visat mig, i det han tillät mig välja en brud i sjelfva harem, och slutligen gaf mig den andra af dess stjernor, kunde jag således nu mera icke helt och hållet tillskrifva vänskapen; mellertid syntes det troligt att den vidskepliga tillgifvenhet han bar för mig icke litet bidragit till framgången af Validas böner. Ofta hade jag bittert förebrått mig, såsom en svart otacksamhet, som ett prof på ett kallt hjerta, att jag ej med den värma jag önskade kunde besvara hans utomordentliga förtrolighet. Det var en tid, då jag hoppades att genom honom se mina barndoms-drömmar förverkligade, och jag älskade honom dubbelt såsom vän och såsom en ädel menniska, hvars öfverspänning endast ökade mitt deltagande för honom. Vi råkade i missförstånd och blefvo åter försonade: väl qvarblef ingen gnista af ovilja, men jag hade lärt känna hans vankelmodiga charakter, som, mera än hans svaghet för könet och hans böjelse för det utomordentliga, hindrade honom att utföra något stort: och jag har aldrig kunnat älska den jag icke högaktat. Nu – vågar jag tillstå denna svaghet? – gladde jag mig nästan öfver dessa bevis på min kongliga väns halft egennyttiga tillgifvenhet, för att dermed ursäkta min egen ljumhet.

Äfven min makas egna öden sysselsatte mig ej mindre. Det förekom mig otroligt att hon kunnat tillbringa en så lång tid i ett harem, afgudad af dess oinskränkta beherrskare, utan att ändock göra ett offer af sig sjelf. Skulle jag tro ett sådant underverk? Jag försökte att i mitt minne hopsamla de yttranden, som stundom tillfälligtvis undfallit Schahen om hans båda favorit-sultaninnor och sitt förhållande till dem, isynnerhet vid berättelsen om hans nattliga resa till Paradiset, der han såg dem båda såsom sina utkorade himlabrudar. Utan tvifvel var det Fatme, som ej velat bedraga honom genom en hycklad dröm, – men denna uppgift var för obestämd, för att deraf draga någon säker slutsats. Dock hvad angår det dig? Det är endast hennes Arslam, som denna fråga vidkommer: tänkte jag för mig sjelf, men ändock upphörde jag icke att tänka derpå, ända tilldess jag ensam och längtande inslumrade på mitt hårda brudgumsläger.

Kanhända hade jag ännu icke sofvit tvenne timmar, förr än Fatme väckte mig med ett sakta slag på kinden. – Stå upp, Rustan! Brudfolk, som sofva för länge, blottställa sig för alltför mycket bryderi. Gå ut och visa dig! Jag behöfver icke erinra dig att vårt förhållande för alla måste vara en djup hemlighet. Mellertid går jag till harem, för att rådslå med Valida om bästa medlet, huru du må blifva af med en besvärlig maka. – Hvad, utbrast jag suckande, du bär ännu din slöja? Afundar du mig till och med åsynen af ditt ansigte? – En helig ed förbinder mig att ej lyfta den, förr än min maka återfört mig till min far. – Och hvarför aflägga detta löfte, prinsessa? – Du måste anse mig alltför fåfäng, om jag yppar orsaken dertill. Men det må vara. Aldrig hade jag, såsom jag redan nämt, vågat hoppas att min tillkommande man skulle förut äga en älskarinna och således vara känslolös för alla andras behag. Då jag redan erfarit nog olyckliga verkningar af de lågor, som dessa ögon tändt, så inbillade jag mig, att om min tillkommande make finge se mitt ansigte, skulle jag hafva dubbel möda att förmå honom uppgifva sina anspråk och ledsaga mig till Ceilon. Denna försigtighet är kanske öfverflödig, men mitt löfte kan ej mer återkallas.

Suckande lemnade jag rummet. Utanför harem väntade min far med ett spetsfundigt och nyfiket ansigte. – Ser jag nu änteligen min son lycklig? frågade han. – Jag är det, min far, svarade jag och sökte antaga en

uppsyn, som öfverensstämde med ett sådant svar. – Allah vare prisad! återtog Ibrahim, ert giftermål blef afslutadt på en olycklig dag i kalendern, och jag vet icke hvilken hemlig aning alltid sagt mig, att det aldrig skulle blifva något deraf. Du synes född till att upplefva alla slags äfventyr, och ända intill sista stunden fruktade jag, att något nytt spektakel kunde uppstå. Huru nöjd är jag dock icke nu, att se min farhåga onödig, fastän din första uppsyn just icke lofvade det bästa. Men ... – Och nu hade han tusen saker att fråga. För att säga honom något – åtminstone ville jag ej för mig sjelf erkänna någon annan orsak, – berättade jag honom, att jag icke hade delat min lycka med Schahen. – Det är platt omöjligt! ropade han med ifver. Lika gerna skulle du kunna inbilla mig, att du sjelf icke vidrört henne! Hvem har någonsin hört talas om, att ... Men hvad skadar det, fortfor han med ironiskt leende, att du tror det, om det gör dig lyckligare? Det händer ju så mycket underligt i dessa nya tider ... I alla fall är det nu tid att uppvakta din herre: bruket och tacksamheten fordra, att du ej förgäter denna pligt.

Dennes första fråga var, om ej Fatme vore ändå skönare än Fanny? – Beredd på detta spörsmål, höll jag ett ståtligt loftal öfver min nya maka, hvaröfver Schahen syntes förnöjd. – Godt, sade han, men du skulle blott se Nuhr Dsjehan! Må du lefva lycklig och nöjd med henne, efter ... – Han afbröt samtalet, utan att vidare förklara sig, och jag var högst belåten med att han ej ingick i något utförligare samtal öfver min makas för mig alldeles obekanta fägring.

Vi hafva öfverlagt, Valida och jag, om din och min tillstundande resa, sade Fatme till mig samma afton, och vi hafva funnit det tjenligast att du föreger en vallfart till Mekka, och äfven verkeligen begifver dig dit, sedan du aflemnat mig på Ceilon, dit jag följer dig i manskläder. Du bör med första dertill begära Konungens tillstånd, hvilket han förmodligen ej lär neka dig. Mellertid lärer knapt derpå vara att tänka, förr än han återvänder till Afghanistan, hvilket sker efter tre eller fyra veckor, dels emedan han förmodligen vill behålla dig så länge han är här, dels emedan mitt försvinnande efter hans afresa väcker mindre uppseende. När man då upptäcker, att äfven jag är borta, lär man utan tvifvel förmoda, att jag betjenat mig af din frånvaro för att komma på flykten, och vi skola nog träffa sådana anstalter, som sätta detta utan tvifvelsmål.

En sak hade jag så när glömt, tillade Fatme, sedan vi redan tagit god natt af hvarandra. Man har berättat Valida, att du äger en liten vacker holme i sjön Dall, och hon önskar se den. Du torde således tillåta mig att utan dig, i morgon helt tidigt, begifva mig dit, för att ställa i ordning hvad som behöfves till detta besök. Du vet bättre än jag, att du, enligt edra orimliga qvinno-fientliga seder, icke får vara närvarande; men sedan hon afrest, kommer du för att afhämta mig; enligt mitt fäderneslands seder skulle denna uppmärksamhet höra till en gift mans pligter, men enligt edert lands är det en etiket, som du, för att ej väcka misstankar, måste bevisa mig såsom prinsessa.

XXVIII.

Om aftonen, då jag visste att Sultaninnan kommit tillbaka, förfogade jag mig enligt Fatmes befallning, öfver sjön och tog vägen till min egen boning, der jag enligt aftal skulle finna Fatme, och ur hvars yttre rum en mängd slafvar, nyss slutat att bortskaffa de sista tillredelserna till en liten fest, som der blifvit gifven. Denna holme, sade Fatme, sedan vi blifvit ensamma, behagar mig oändligt, och det har fallit mig in, att du låter mig här qvarblifva, så länge vi äro i Kaschmir. – Och du vill ej tillåta mig att besöka dig, sköna furstinna? frågade jag. – Visserligen; vi äro ju i verldens ögon ett nygift par, och du får ej så alldeles straxt låta din kärlek afsvalna. Du tillbringar till en början hvarje natt och det mesta af dagen på ön; efter en vecka kommer du hvarannan natt och vänder om dagen tidigare igen till staden, sedermera blifva dina besök allt mer och mer sällsynta; – alldeles som du skulle göra, om jag verkligen vore din hustru. – Du är grym, Fatme! – Ah, jag känner er, J Muhammeds barn. I början hvilken eld, hvilken häftighet, och efter få månader bortgråter makan sitt ensliga, glömda lif i en vrå af seraljen. Er prophet må hafva varit en klok och

förslagen man, men kärleken har han aldrig kännt. – Du bedrager dig, Fatme; Muhammed var tvertom en stor älskare af qvinnor. – Ja, på det sättet, som J älsken dem. Men kom, låtom oss nu resa tillbaka till staden.

Ännu måste vi tillbringa denna natt i samma rum, sade hon då jag denna afton besökte henne. På holmen kunna vi inrätta oss mera beqvämt, det vill säga, hafva ett par väggar emellan oss utan att det blifver kunnigt. Ty jag medtager endast ett par slafvinnor, på hvilkas tystnad jag litar. I alla händelser hvad skulle jag dessutom befara af en man, hvars hjerta redan längese'n är bortgifvet?

Morgonen derpå afflyttade Fatme till ön, och jag uppsökte henne på eftermiddagen. Hon satt midt ibland mina hjortar, hvilka redan gjort sig så bekanta med henne, som om de länge känt henne. Hvilken vacker holme! sade hon. Men du har väl också här tillbragt många angenäma stunder? – Jag suckade. – Förstår jag dig rätt, Rustan; du har här sett och lefvat med din Fanny? – Fanny! Ja: men huru vet du att hon heter Fanny? – Hvad? hennes namn står ju i alla trän! Men du är stummare än sjelfva träden! Berätta mig om din kärlek! –

Huru ofta hade jag icke önskat någon vän, med hvilken jag kunde tala om den förlorade! Nu, då jag funnit en sådan varelse, föreföll mig detta talämne, jag visste ej af hvad skäl, verkeligen nästan motbjudande. Men snart, vid det återvaknade minnet om alla de ljufva stunder jag med henne tillbragt, försvann det närvarande, och tårar frambröto ur mina ögon. – Äfven Fatme syntes rörd af berättelsen om mina enkla händelser och af den sorg den ingaf mig. – Och du älskade då denna Fanny verkligen? – Grymma Fatme, huru kan du fråga det? – Hittills hade jag trott, att ingen Muhammedan hade en aning om den verkliga kärleken. Men säg, Rustan, älskar du henne ännu? – Jag suckade. – Du tiger, hvarför svarar du mig ej? – Och du, Fatme, hvarför frågar du migderom, svarade jag. Förklara dig och jag vill svara dig! – Den sköna uppsteg förvirrad.

Denna fråga, och några undfallna ord och åtbörder ingåfvo mig det hopp, att jag icke var alldeles likgilltig för min såkallade maka. Jag visste icke, om jag skulle med glädje omfatta detta hopp eller afvisa det såsom ett brott mot Fannys minne. Och likväl tycktes hon med nöje höra mig tala om Fanny; hon lät sig gerna af mig föras till alla de ställen, hvilken en egen hågkomst för mig gjorde dyrbara, och bad mig alltid utförligt förtälja de små uppträden, som der förefallit. – Men hvarför berättar du sjelf ingenting om din barndomskärlek; hvarför har du så kort förbigått den, då du anförtrott mig dina öden? frågade jag henne en vacker dag. – Jag visste icke, att du skulle deltaga deruti, och jag hade vigtigare saker att förtälja. – Du nämnde, i fall jag ej bedrager mig, att den listige seraljuppköparen hade lofvat att skaffa dig underrättelse från din far? – Ja, han höll ord och jag erhöll icke längesedan ett bref från min far. Han var lyckligt anländ till Ceilon och befann sig temligen väl. – Och Arslam? – Hon teg. – Och Arslam? upprepade jag: utan tvifvel kände din far hans öde? – Hans far hade dött och han sjelf hade stupat i det borgerliga kriget. Men hvarföre frågar du om detta?

Jag nästan förskräcktes öfver den glädje jag erfor vid denna upplysning. – Och du vill ändock återvända till Ceilon? stammade jag. – Rustan! hvad kan hafva gifvit dig anledning till den förmodan, att jag ej skulle vilja komma tillbaka? – ropade hon med förvåning, och alla mina förhoppningar voro på engång förskingrade. Nu påminte mig Fatme, att ej längre uppskjuta, att hos Schahen för mig utverka det öfverenskomna samtycket.

Med tunga steg begaf jag mig till hofvet. Så nygift och redan tänka på en vallfart? sade konungen, då jag anmälte min önskan. Jag trodde ej, vid Prophetens skägg, att du verkligen var så gudfruktig. Eller känner äfven du så hastigt mättnadens afsmak? Lika godt: det skulle ådraga mig Prophetens vrede, om jag ville hindra ett så fromt förehafvande. Ditt höfdingedöme skall under tiden förvaltas af en annan för din räkning. Mellertid måste din afresa uppskjutas, tills jag sjelf lemnar detta land. Under denna resa kan du tillika uträtta ett ärende, som ligger mig mycket om hjertat: du har väl icke glömt Salomos ring? – Hvilken ring, mitt lifs herre? – Den Sapetman omtalte, och hvilken jag förmodar finnas i Medina. Till Sheriffen der vill jag gifva

dig anständiga skänker, på det dig ej måtte förvägras tillträde till tempel-klenodierna. Träffar du som jag hoppas denna dyrbara skatt der, så skola vi väl sedan tänka på utvägar, att på ett eller annat sätt skaffa den i våra händer.

——

XXIX.

Några veckor efter detta samtal, hade Schahen med sitt präktiga följe lemnat vår dal, som nu tycktes nästan beröfvad alla sina innevånare. Få dagar derefter steg jag till häst och begaf mig åt Indien, följd af några få tjenare.

Mitt förhållande till Fatme hade under tiden i hufvudsaken ingenting förändrat sig, utom det att jag allt mer och mer kände faran, att förälska mig i min egen hustru. Sjelfva den mystiska slöjan, hvilken hon aldrig lemnade, gaf ny näring åt min lidelse; min fantasi var ständigt sysselsatt att hos henne skapa tusen behag, hvilka hon kanhända icke ägde. Hon åter gladde sig åt hvarje dag, som förde henne närmare till sin far. Emellertid hade oss emellan uppstått den förtroligaste vänskap; men då jag stundom vågade smickra mig med, att se en eldigare känsla hos henne uppväxa, förde hon ständigt talet på Fanny, utan att märka eller låtsa märka hvad i mitt hjerta föregick. Hundra gånger förbannade jag den stund, då jag så obetänksamt för henne yppade min första kärlek; ty så långt hade det redan hunnit med mig, att jag fann det vara dåraktigt att så ihärdigt söka en skönhet, som kanske redan befann sig tusen mil ifrån mig; och då jag engång icke kunde återfinna min Fanny, så var jag öfvertygad att aldrig träffa någon fullkomligare än den, med hvilken ett besynnerligt öde på engång förenat och skiljt mig.

Fatme, som tagit manskläder, kunde ej åtfölja mig, emedan hon i denna drägt ej kunde bära slöja. Hon hade några dagar före mig medföljt de kongliga slafvarna, ibland hvilka hon obemärkt kunde fortkomma, och väntade mig i en by, ej långt från bergpasset. Ankommen dit skickade jag mina hästar och min betjening tillbaka, och tog en tolk jemte tillräckliga bärare för tvenne palankiner. I den ena satte sig Fatme som nu återtog den drägt som tillhörde hennes kön, och i den andra jag, så mycket jag än i början skämdes att låta bära mig af menniskor.

Det föreföll mig rätt hårdt, att då en bedragares list bortröfvat min första älskarinna, jag sjelf skulle vara den, som emot min vilja bortförde den andra. Flera än engång var jag på vägen att kasta mig för hennes fötter, och besvärja henne att återvända till Kaschmir och evigt lefva för mig. Ständigt hyste jag dock ett hemligt hopp, att hon kanhända skulle bevekas af min tysta, eftergifvande lidelse, och om ej förr, åtminstone på Ceilon, tillåta mig behålla en hand, som jag redan ägde laglig rättighet till.

Hvarken i Barutsch, eller i Surat, eller i någon af de öfriga nordligare hamnarna funno vi något segelfärdigt skepp, som ämnade sig åt den verldstrakt, hvaråt vi styrde kosan. Fatme, hvars otåliga längtan efter sin far ständigt tilltog, ville ingenstädes gifva sig tid att afvakta sjölägenhet, utan fortskyndade alltid resan längs kusten, under beständigt hopp, att i den nästa sjöstad eller senast i Bombay finna ett segelfärdigt fartyg.

En qväll, då vi befunno oss på en framskjutande tunga af Mahratternes område, träffade vi det allmänna härberget redan besatt af resande, men erhöllo dock en egen boning i en aflägsen del af byn. Vi påtände en eld, emedan vinden blåste kall och regnet slog på de igenstängda luckorna, och satte oss deromkring förtroligt. Huru mild var ej i qväll Fatme; hvilken tjusning spridde icke hvar och en af hennes rörelser, då hon sjelf tillredde och framsatte vår lilla aftonmåltid! Redan kände jag mig ej längre äga styrka, att bära min olyckliga hemlighet: odrägligare tycktes det mig att sväfva mellan en himmel och en afgrund, än hvarje missöde som en förklaring kunde bereda mig; då min uppmärksamhet hastigt väcktes af flera röster, som hviskade utanför huset. Ljudet drog sig närmare dörren, vid hvilken jag ställde mig med en pistol i hvardera handen. – Här! här! ropade en stark röst och en tropp vilda, halfnakna menniskor instörtade genom den

inslagna dörren. Den förste stupade för min kula; men snart blef jag öfvermannad och hårdt bunden, under det anföraren närmade sig till den afdånade Fatme.

Så finner jag dig änteligen, ropade han, afslet slöjan och tryckte en kyss på de bleka, liflösa läpparna. Jag uppsåg förtviflad; röfvaren var Jussuf och min Fatme var Fanny. Sanslös föll jag tillbaka på golfvet.

Slå honom, slå honom till döds, hämnen er broders mord! ropade Jussuf, under det man bortbar Fanny, som nu återkom från sin dvala. Man började grufligen handtera mig, och känslolös för smärtan, väntade jag med förtviflans lugn i hvarje ögonblick döden, då Jussuf inkom, och ropade: nog, tappre Mahratter! lemnen oss och gören allt färdigt till afresan! I morgon skolen J dubbelt erhålla eder betalning.

Jag borde skjuta en kula genom din panna fårhufvud, som i Schahens hof höll på att prata både skägg och hufvud af mig. Men Fanny har bedt för ditt lif; och för bastonaden, som din far lät gifva mig, är du ändå, ser jag, tillräckligt betald. Emellertid har du här så mycket penningar, att du kan kräla tillbaka till ditt fädernesland! – Han kastade en liten penningepung bredvid mig och tog med hån och löje afsked af mig. Jag ägde ej engång styrka att förbanna honom.

Den sista branden i eldstaden slocknade, och mörkret, som nu utbredde sig, gaf mig tillräckligt tillfälle att göra mina betraktelser. Men min själs och kropps smärtor hade så bedöfvat mina sinnen, att jag ej ägde känsla för någonting och föll i en djup vanmakt.

Några timmar hade jag tillbragt, då värdfolket, sedan röfrarne dragit sig tillbaka, inkom med ljus. De lossade mina bojor och lade mig på en bädd, der man använde så goda läkemedel som man förmådde. Om morgonen ägde jag så vida krafter att jag kunde uppstiga och krypa ikring rummet. Allt var borttaget: Fannys och min egendom, äfvensom Schahens skänker till Scheriffen i Medina. Endast den pung Jussuf qvarlemnat låg ännu på golfvet. I min första ursinnighet, ville jag bortkasta också den, men nöden tvang mig att behålla denna sista återstod af min förmögenhet.

Min ställning var gruflig: hvart skulle jag styra min färd? Till min far ville jag för allt i verlden icke återkomma, utblottad, röfvad, sönderslagen. Borde jag deremot ej underrätta Fannys far om hans dotters missöden? Vore det ej ännu en möjlighet, att jag under tiden kunde träffa den nedrige Jussuf, hvilken skickelsen redan så ofta fört i min väg? Detta sista beslut syntes mig det bästa, och jag var ifrig att komma fort till Bombay. Lyckligtvis hade man qvarlemnat den ena palankinen; men min tolk och mina bärare hade förmodligen flytt i förskräckelsen, och då de i förhand voro bctalta för hela resan, var intet hopp att de skulle återkomma.

Genom tecken och några strödda ord, som jag förstod af deras språk, lyckades det mig änteligen, att för Hinduerna göra min vilja begriplig. Jag blef förd till Bombay och måste der ett par månader intaga sjuksängen, hvarigenom den obetydliga summa, som den girige Jussuf qvarlemnat, nästan helt och hållet medtogs. Nu måste jag taga juvelerna ur mitt sabelfäste och hvad jag derför erhöll, äfvensom för den försålda palankinen, ansåg jag tillräckligt för min resa till Ceilon, der jag hoppades Fannys far i nödfall skulle förskjuta mig hvad jag behöfde till återvägen.

I Bombay låg ett fartyg, som ämnade sig till staden Kotschin, på kusten af Malabar. Jag beslöt att begagna tillfället, men monsunerna 25, före hvilkas brytning vi förmodade oss ankomma till vår bestämmelse, upphörde, innan vi ännu hunnit halfväges, och tvungo oss att inlöpa i Goa. Jag hade således icke hunnit mycket långt, men min cassa var betydligt medtagen, och, hellre än att vänta på bättre vindar, – ett dröjsmål som kunde uppsluka hela återstoden af min lilla skatt – beslöt jag att vandra längs kusten, och i någon af de sydligare sjöstäderna söka ett fartyg som styrde åt Ceilon. Men mitt bemödande var alltid fåfängt: motvind och stormar rasade denna årstid till min olycka på denna kust, så att jag oaktadt smärtorna i mina ännu icke alldeles läkta fötter, måste framsläpa mig ända till Kalikut. Der fann jag änteligen ett litet fartyg, som

ämnade sig till det bekanta perlfisket i Kondatschi, en ort belägen på den så länge efterlängtade ön.

——

XXX.

Öfverfarten gick snabbt och lyckligt; snart såg jag en naken och ödslig strand, hvarifrån, i stället för de kanel-ångor jag väntade, en olidelig stank utbredde sig. Man sade mig att den kom från snäckorna, hvilka, sedan de blifvit öppnade och perlorna uttagna, kastades på stranden och förruttnade. Skeppet seglade förbi en otalig mängd perl-fiskarbåtar: hvar och en medför tvenne dykare, hvilka, så snart de finna en tjenlig bank, låta nedhissa sig i vattnet med sin korg, och efter några minuter, så snart de hunnit lösrycka nog perlostron för att fylla den, gifva tecken att åter uppvindas, under det att strömmar af blod ofta framstörta ur de arma dykarnes näsa och öron.

Mellertid kastade fartyget ankar utmed kusten, och jag fann, då jag betalt frakten, att jag icke ägde mer än tvenne koppar-fanam 26. Med dessa skulle jag nu fortskaffa mig mer än tjuge mil, som ännu återstodo till Colombo! Anländ på stranden, förvånades jag öfver den tallösa mängd menniskor af alla färgor, kaster och religioner, hvilka hoppet om vinst lockat till denna marknad. Man såg här Hinduer, Europeer, Perser, Judar, Chineser i ett oredigt och stojande hvimmel; här trängdes med hvarandra, mäklare, köpmän, juvelerare och till och med Fakirer, hvilka genom de rysligaste sjelfmarter köpte sig medlidande, bröd och beundran. Knapt stötte en farkost i land, förrän båtägaren skyndar dit, kastar musslorna på sanden i solen, då snäckan vid djurets död sjelf öppnar sig. Ofta skiljer han de nyfångade i tvenne eller flera högar, behåller vanligen sjelf de snäckor, som äro betäckta med koraller, madreporer och andra hafskräk, hvilka lofva en inre rikedom, och bortsäljer de öfriga korgvis eller stycketals. Länge uppehöll jag mig att betrakta dessa rofgirige, hvilka på vinst och förlust köpt sådana korgar; huru de vid öppnandet af hvarje snäcka, framstöta nya eder, utan att i hela korgen ofta finna en enda perla, som återgifver dem en tiondedel af deras insats på detta bedrägliga lotteri; under det att stundom en fattig, som för sin sista skärf köpt sig en enda mussla, der kunde finna ända till tio perlor, hvilka försätta honom från armod i välstånd.

Slutligen mättad af detta obehagliga skådespel, beslöt jag att ej ett ögonblick längre dröja på denna ödsliga strand, som dock under dessa veckor syntes blifvit förvandlad till en stor och rörlig stad. För en af mina tvenne fanam erhöll jag en hand full ris och en dryck vatten – ty detta måste äfven här köpas – och började tränga mig genom hopen. Då jag redan var vid ändan af den tjockaste folkmassan, hörde jag en hes röst oupphörligt ropa: tre snäckor för en fanam! tre snäckor för en fanam! – En otalig hop tiggare och andra slarfviga och smutsiga menniskor trängde sig till honom och offrade sin sista penning, under det att andra svuro öfver köpmannen och ropade till mängden att icke låta bedraga sig, emedan mannen endast sålde små och unga snäckor, i hvilka man aldrig, utan ett underverk, funnit perlor. Hvar och en hörde dessa varningar och rusade lika ifrigt fram till säljaren. – En fanam! tänkte jag för mig sjelf! Hvilken stor summa, när man icke äger mer! Derför kan du i morgon köpa dig än en skål ris! Men hvad betyder det, om du en dag förr börjar tigga? Kan icke detta underverk så väl inträffa på dig, som på någon annan!

Med ingen ringa möda knuffade jag mig fram till köpmannen, och knapt hade jag i utbyte mot mitt kopparmynt erhållit tre små snäckor, förrän jag blef undanträngd af ny folkström. – Godt folk, mitt förråd är slut för i dag! hörde jag köpmannen ropa, under det man å alla sidor larmade, väsnades, och den ene skrek, att man borde bortköra en sådan skälm, och andra att han borde gå efter mer snäckor. Mellertid hade jag satt mig på en sten ett stycke derifrån och började öppna mina musslor, under det att köpmannen, hvars väg gick förbi mig, obemärkt ställde sig bakom mig. Nu bröt jag upp ett skal, och fann blott det slemmiga djuret, men i det andra lyste mot mig en stor och präktig perla. – Jesus Maria! han har beröfvat mig min egendom, ropade en röst bakom mig. Jag såg mig om, men köpmannen hade redan vändt mig ryggen, och aflägsnade sig med hastiga steg.

Emedlertid hade någon sett min rika fångst, och folket, bland hvilket ryktet derom hastigt kringlopp, började skocka sig omkring mig, hviskande och mumlande. I fruktan att man med våld skulle vilja taga mitt rof ifrån mig, stod jag upp, och vid denna rörelse föll den tredje oöppnade snäckan ur mitt knä på marken. Hundrade armar sträckte sig på en gång för att upptaga den, och under det att man som ifrigast slogs derom, gick jag, glad att slippa för detta pris, obehindradt fram, till dess jag kom ibland välklädt folk, ibland hvilket jag åtminstone var säker för ett öppet rofferi. Äfven der hade, till min bestörtning, ryktet om min lycka utspridt sig. Låt mig se! låt mig se! ropade man från alla kanter. – Är då denna perla verkligen så dyrbar? frågade jag en man, som handlade med denna vara. – Den är verkligen rätt vacker, svarade denne; jag ger dig hundra dukater derför. – Låt icke narra dig! hviskade en Jude, och drog mig i armen, jag erbjuder femtio dukater mer. Kom bara och följ mig! – Jag ger tusen dukater till, skrek en annan. – Gud fördömme dig, satans Chines, ropade en högmodig Frank, och från alla sidor drog man mig i armarna, hviskade, bjöd öfver, och undanträngde hvarandra. – Se dig väl före, unge landsman, sade på god persiska en röst på afstånd, de vilja alla lura dig. Jag har icke sett din perla, men säkert är hon värd tio gånger mera. Jag vände mig om och såg en man, hvars ansigte till största delen var betäckt af en ofantlig plåsterlapp.

Yr af detta larm, drog jag mig undan åt stranden, för att öfverlägga huru jag fördelaktigast skulle föryttra min skatt, hvilken vid alla andra tillfällen skulle varit mig temligen likgiltig. Snart erfor jag alla girighetens qval: då jag icke kände perlans värde, förutsåg jag att man, oaktadt all min försigtighet, ändock skulle mer eller mindre narra mig; men jag, som fordom strött högar af guld omkring mig, ville nu icke förlora ett kopparmynt. Sedan jag, efter långt bryderi, trodde mig hafva upptänkt ett medel att till högsta pris sälja min vara, föll det mig in, att ingen vore värdig att bära denna juvel utom min Fanny, om hvara återfinnande jag aldrig uppgaf hoppet. Och denna tanke syntes mig så förnuftig, att det förekom mig underligt, att jag ej förr tänkt derpå. Väl visste jag ej, hvar jag denna natt skulle finna tak; och redan började hungern anmäla sig, men det syntes mig ljuft att lida för Fanny. Hellre, sade jag till mig sjelf, bortbyter du din turban mot en simpel musslinsduk, och hjelper dig genom mellangiften fram den korta vägen.

Under tiden hade en liflig aftonvind uppstigit och de sqvalpande vågorna kastade flera musslor och andra lösryckta hafskräk på stranden. – Hvem vet, om du ej i endera af dessa musslor finner några mindre perlor, som du kan använda att bestrida resekostnaderna, – tänkte jag vid mig sjelf och öppnade den ena snäckan efter den andra, utan att träffa en enda perla. Ibland dessa skaldjur såg jag en af besynnerlig, vriden art. Jag upptog den af nyfikenhet och ämnade åter bortkasta den, sedan jag en stund betraktat mitt fynd, då det föll mig in att denna raritet för sin egenhet skull åtminstone torde äga något värde.

Denna fråga ställde jag till en jude. Han tog emot den och beskådade den med uppmärksamhet.

– Du har gissat rätt, min goda vän, svarade Israeliten, i det han drog mig afsides, ditt fynd har väl intet egentligt värde; men jag är utskickad från en europeisk furste för att i Indien samla naturalster, ty i denna verldsdel har man den vurmen att samla allehanda saker, äfven sådana, som icke göra den ringaste nytta. Det är således din lycka, att du vändt dig till rätta man. Min herre betalar väl, och jag tror mig derför kunna gifva dig hundra guldrupier. Förvånad öfver detta ansenliga tillbud, strök jag in guldet, och ville skynda mig bort, af fruktan att Juden redan kunde ångra sitt köp.

En man med förbundet ansigte nalkades oss i detsamma, och ropade, i det han kastade en blick på min vara, hvilken köparen hastigt undangömde: Håll, håll! – Det är försent, svarade Israeliten med ett förnöjdt löje, den unge herrn har redan emottagit sina penningar och snäckan ligger redan här. – Han pekade på sin ficka och aflägsnade sig, under det den okände skickade efter honom en otalig mängd smädelser och skällsord, hvaraf den bortgående på intet sätt lät störa sig. – Jag tackar dig, sade jag till denne, för den ifver du betygar för mitt bästa. Men tillåt mig att fråga ... – Är jag icke din landsman? svarade han på persiska med en mildare röst. Men det är dock obegripligt: det är icke tre timmar sedan jag varnade dig, och ändock finner jag dig redan begå en ny dårskap. Förlåt mina mindre väl valda uttryck, men jag har den olyckan att alltid

blifva förifrad, då jag ser någon bedragen, i synnerhet en landsman, och en ung, oerfaren yngling. – Du har ädla tänkesätt, återtog jag; du tyckes tro att Juden bedragit mig; nej, jag försäkrar dig, att han derför redligt betalat sina hundra guldrupier. – Hundra rupier! Vet då, okunniga menniska, att en trompetsnäcka 27, hvars spiraler löpa åt höger, är värd nästan ingenting, emedan man finner sådana hoptals: men en snäcka, sådan som din, hvars gängor gå åt venster, är värd sina hundra tusen rupier, ja, är nästan ovärderlig. Och nu började han åter utösa tusen förbannelser öfver Juden och tadlade min godtrogenhet i de mest stötande uttryck, hvaröfver jag också gaf mitt missnöje tillkänna. Förlåt att jag brummar litet, sade han vänligt, men jag menar väl, min unga vän. – Och hvarför äro dessa trompet-snäckor så oskattbara? till hvad bruk tjena de egentligen? – Jag vet det ej, hvem bryr sig också derom? svarade han ännu med hetta. Men de vidskeplige, galna Hinduerne köpa dem, och kunna för dessa leksaker uppoffra hela sin egendom.

Detta samtal gaf anledning till en närmare förtrolighet mellan mig och min vresiga landsman. Han berättade mig att han vore från Abuschär vid Persiska Viken, förde ett eget fartyg, ämnade sig till Colombo, men att han i förbivägen lagt till vid perlfisket, der han hoppades träffa några bekanta. Under ditresan hade hans fartyg råkat i fejd med en arabisk sjöröfvare, och i striden hade han erhållit ett sabelhugg, som tvang honom att betäcka ansigtet. – Och när är du färdig? frågade jag. – Jag är just nu stadd på återvägen och har endast för din skull ett par timmar uppskjutit afresan: min slup ligger en fjerndels mil härifrån, vinden är gynnande och mitt folk väntar endast min återkomst. – Du vägrar väl icke, frågade jag, att emottaga en landsman som söker lägenhet till denna stad?

Det är mig ganska svårt, svarade köpmannen med en ledsen uppsyn, mitt skepp är mycket litet och der är redan brist på utrymme. – Om det skulle besvära dig, återtog jag något förargad, så afstår jag med nöje ifrån min anhållan. – Vänta, min unga vän, ropade han, besinnande sig. Resan är så kort, vinden god, och vi skola väl packa oss tillsamman. Du kan annars tro att jag endast vore hjelpsam i orden. Till lands äro vägarna osäkra, och ingen båt torde du finna, ty hvem vill gerna ge sig härifrån, så länge perlfisket varar?

Utan uppskof begåfvo vi oss på vägen till slupen. Snart befunno vi oss i en skogig bergstrakt, som på ena sidan ständigt begränsades af hafvet. – Du har dock din perla med dig? frågade min ledsagare: – Visserligen, svarade jag, i det jag hastigt bockade mig för att upptaga några bär. – Du har stulit den från mig för en kopparfanam! ropade en bekant röst på mitt fäderneslands språk, och innan han ännu sagt första ordet, susade en kula tätt förbi mitt öga. Förvånad såg jag mig omkring efter den från hvilken kulan och rösten utgått, men min ledsagare som släppt den lossade pistolen och redan lyftat en annan, ryckte mig hastigt ur min ovisshet. Redan hade jag med ena handen fattat honom i armen och med den andra i strupen. Förgäfves bemödade jag mig att slita mordgeväret ur hans hand; men under striden brann skottet af och kulan sårade mig i axeln. Den främmande lät nu pistolen falla, och värjde sig med styrka. Vi kämpade förtvifladt och med öfvermenskliga krafter, ty det anade oss båda, att vi stridde på lif eller död. Änteligen lyckades det mig att kasta honom till marken, och nu satte jag knät hårdt mot hans bröst.

Under fäktningen hade plåsterlappen lossnat, som betäckte hans ansigte, hvilket nu låg ohöljdt och vidrigt grinande emot mig. Det var Jussuf. – Gruflige! är du då öfverallt? ropade jag med upplågande vrede och gaf honom med pistol-kolfven ett starkt slag i ansigtet, så att att han förlorade sansningen. Min vrede var nu afkyld, och jag ruskade honom så länge, tills han omsider återkom till lif. Förrädare! sade jag, i det jag satte spetsen af min sabel på hans blottade bröst, du har tusen gånger förtjent att dö; men du har dock engång skänkt mig lifvet och jag gifver dig ditt, om du säger mig, hvar du gjort af Fanny! – Jussuf upphof ett vildt skratt, och begynte utösa en mängd förbannelser öfver min dumhet; ty ännu grämde det honom, att jag försålt mitt dyrbara fynd, hvilket han jemte perlan redan ansett som sitt rof. – Svara! ropade jag åter. Hvar är Fanny? – Fanny! utbrast han med ett ännu förfärligare löje. Jag vill icke lefva mer, då jag förlorat allt och nu ser mig öfvervunnen af en pojke. Henne har jag utplundrat och sedan mördat. – Så far då åt afgrunden! – röt jag och sänkte stålet i hans hjerta. – Jussuf vrålade häftigt till, utfor i några rysliga, gudlösa hädelser och

uppgaf andan med en tung pust.

Jag bortvände ögonen, emedan anblicken af det ohyggliga vanställda ansigtet var så hisklig, att jag nära hade afsvimmat. Med afsky och vedervilja släpade jag den liflösa kroppen på branten af den nära klippan och störtade honom ned i hafvet. Jag såg huru den utfallande floden förde honom med sig långt ut på djupet. Nu kommer du väl icke mer igen, elake Jussuf! tänkte jag för mig sjelf.

Tydligtvis fanns hvarken slup eller fartyg att ses. Mellertid förvånades jag, huru han dock kunde veta att jag ämnade mig till Colombo, äfvensom öfver den list hvarmed han förmådde mig, att sjelf nästan truga mig på honom. På allt detta tänkte jag likväl nu blott ett ögonblick: Fanny's död sysselsatte snart alla mina tankar, ända till dess jag af blodet, som flöt från min sårade axel, erinrades att söka läkares bistånd.

——

XXXI.

Stackars far, hvilka nyheter har jag icke att meddela dig! suckade jag, under det jag med förbunden skullra befann mig på vägen till Colombo. Dock han skall få veta allt; vi skola gråta tillsammans, till dess döden visar, hvilkendera är starkast, antingen en faders eller en älskares kärlek.

Då jag redan såg staden, föll det mig in att, om Fannys berättelse var diktad, kunde möjligen uppgiften om hennes fars vistelse hos en bror i Colombo äfven vara det. Men om än detta verkligen var sannt, huru lång tid hade icke förflutit, sedan hon erhöll det sista brefvet från honom: han kunde ju åter hafva flyttat, eller till och med vara död? Ankommen till staden, frågade jag bäfvande efter köpmannen Willmot, och man gaf mig anvisning på ett prydligt hus. Jag inträdde. – Här finnes blott en Herr Willmot, svarade betjenten buttert, då jag begärde blifva anmäld hos Herr Willmots bror. – Himmel! han är då redan rest? utbrast jag. – Han är död för många år sedan.

Jag var på vägen att vända om. – Nej, jag måste dock tala vid brodren, sade jag. – Han är sjuk, svarades mig, men jag skall mellertid höra efter, om ni kan få komma in.

Betjenten återkom och öppnade dörren. Midt för mig satt i en länstol Fanny's far. – Det är då verkligen ni sjelf? ropade jag. – Den gamle betraktade mig uppmärksamt, och tycktes liksom vilja erinra sig en dröm. – Ja, jag är Rustan, Ibrahims son, denne yngling från Kaschmir, som så högt älskade er dotter; men jag är ingen bedragare, min afsigt var aldrig ... – Jag vet det, afbröt Willmot, och räckte mig handen. Ni älskade min dotter, och synes ännu mycket älska henne, efter ni företagit er en så lång resa. Men ack, hon är icke hos mig. – Det är jag, som kommer att berätta er om henne; bered er, olycklige far, att förnimma underbara händelser, som skola uppfylla er med förvåning, glädje och sorg.

Jag satte mig ned och började min berättelse. Den gamle hörde mig med växande bestörtning. Då jag kom till de medel, hvarigenom hon räddade sig ur harem och det sätt, hvarpå hon emottog min första helsning, sade han: det är icke rimligt; jag igenkänner ej mer min Fanny; henne, som fordom var så menlös och oskyldig! Eller är det möjligt, att vistandet i seraljen så kunnat omskapa henne? Men fortfar! – Nu berättade jag allt det hon sjelf meddelat mig. – Den listiga flickan! sade han. Derom skola vi mellertid en annan gång tala. Men är ni då verkligen säker, att det var min Fanny? – Då han erfor Jussufs förrädiska öfverfall, upphof han ett högt skri, och hans bestörtning fördubblades, när han hörde den sista händelsen vid Kondatschi.

Jag slutade, och gubben satt länge tigande. – Nej, Fanny är icke död! – ropade han äntligen. – Hvad? utbrast jag, hon är icke död? Med hvilket hopp söker ni ej dåra er, beklagansvärde fader? Påminn er, att en döende, öfverväldigad af samvetsqval, sjelf tillstått det, – en döende, som genom denna bekännelse var viss att

förlora sitt lif. – Jag känner bättre denne Jussuf. Visar icke er egen berättelse, jemte hans sista händelser, att han aldrig känt någon ånger? Nej, han var i denna ytterlighet af förtviflan och arghet, då lifvet ej mer äger något värde, helst om han derför skulle hafva att tacka en fiende. Ingen hämd återstod honom mer än dikten om Fanny's död; han visste att denna underrättelse skulle djupt gräma er, och för denna hämd ville han i detta ögonblick uppoffra sitt lif. Prisad vare mellertid himmelen, att jorden äntligen är befriad från ett sådant missfoster! Ni sjelf är en ädelmodig ung man, som till sin fader ville ledsaga en qvinna, hvilken ni sjelf älskade, hvilken redan genom heliga band tillhörde er, som för hennes skuld trotsat så många faror och icke undkommit dem utan förlust. Men hvad, jag ser ni är sårad; jag skall skicka efter edra saker, och ni skall icke lemna mitt hus, förrän ni är fullkomtigt läkt.

Jag hade ingenting deremot, och rum blefvo mig anvisade i hans hus. – Ni behöfver hvila, fortfor gubben, äfvensom jag behöfver hämta mig efter detta skakande samtal; ty också jag är icke vid den bästa helsa. I eftermiddag skall jag löna ert förtroende genom en berättelse om mina egna och Fanny's öden.

——

XXXII.

Jag är född Engelsman, men har i mitt fädernesland endast tillbragt min barndom; ty redan som gosse kom jag på ett handelscontoir i Cadix. Köpmannens dotter blef efter flera år min maka och af detta äktenskap föddes Fanny. Hon var åtta år gammal, då min ogifta äldre bror, som i Colombo idkade handel, skref, att han kände sin död nalkas, och ville till mig afstå sin förmögenhet, med vilkor att jag hos honom tillbragte den tid, som ännu återstod honom. Min maka hade nyss förut aflidit, och som jag de senare åren i Spanien icke lidit annat än förluster, mottog jag utan betänkande hans anbud. Min bror lefde blott några år derefter. Handeln, hvilken jag efter hans död emottog, var fördelaktig, men min helsa begynte lida genom det heta luftstrecket. Dock fortsatte jag den, för att kunna lemna min Fanny en desto betydligare förmögenhet. Mellertid angreps jag af en långvarig sjukdom, och mina läkare förkunnade mig, att om jag ej snart flyttade till ett sundare klimat, skulle allt hopp om lifvet vara ute. Redan länge hade jag beslutit att återse mitt fädernesland; men att i Indien afsluta mina vidsträckta angelägenheter, dertill fordrades ännu ett års tid; man talade oupphörligt om Kaschmir, såsom ett helsans och lycksalighetens land, och Fanny, af ömhet för mig, kanhända äfven af nyfikenhet att se detta så namnkunniga land, tröttnade icke att bedja mig, tills resan blef beslutad och hon sjelf erhållit tillstånd att följa mig.

Så ankommo vi med en gammal betjent, som tillika var vår läkare, till eder dal och bosatte oss på den lilla bekanta holmen. Kaschmirs fägring öfverträffade all vår väntan; men dess luft visade ej, åtminstone icke förrän efter min återkomst, sin välgörande verkan på min helsa. Jag måste således tillbringa min mesta tid sängliggande: min betjent gick alla morgnar tidigt till staden, för att uppköpa hvad vi behöfde för dagen, och så var det er möjligt, att med min Fanny hemligen begynna en förbindelse, hvars fortsättande hennes ungdom endast gjorde ursäktlig.

Nu kommer er tolk. Jag frågar honom hvad han vill, ty han förekom mig genast som en spetsbof, och jag längtade att snart blifva af med honom. Han stammar, han börjar ett tal för att åter afbryta det; – han synes orolig, förvirrad, och hans svar äro motsägande. Nu inkommer min dotter i rummet, hvilket hon åter lemnar, då hon der finner en främmande. Han kastar sig för mina fötter och tillstår, att han, betagen af min dotters ungdom och skönhet, ej längre kan uppskjuta att göra en bekännelse om ett brott, hvaruti han sjelf blifvit öfvertald att låna sitt biträde, men hvilket han nu bittert ångrade. Efter denna falska förberedelse yppar han att Subadarens son förälskat sig i min dotter, att denne en lång tid sett henne alla dagar, att han beslutat med våld eller list slita henne ur mina armar, att nästa morgon dertill vore utsatt, samt att budbäraren sjelf dertill lofvat vara behjelplig. Redan länge hade dock hans samvete gjort honom förebråelser, för det han, till en Otrogens fördel, ville bedraga en medchristen, men att anblicken af min dotter i detta ögonblick stadgat

hans beslut om en fullkomlig uppriktighet.

Denna bekännelse satte mig i förvåning, men karlens bof-uppsyn förekom mig så misstänkt, och det syntes så otroligt att Fanny skulle inlåtit sig i en hemlig så länge dold kärlekshandel, att jag ganska kallsinnigt tackade honom för hans varningar. – Ni misstänker mig, sade han med en antagen bedröfvelse. Nå väl, jag har åtminstone gjort min skyldighet. – Jag skall vara på min vakt, svarade jag. – Ni måste fly, i ögonblicket fly! i ögonblicket! ropade han, kom ihåg att fadern till er dotters älskare är detta lands herre, och om ni tviflar på mina ord, så kan ni sjelf i morgon med egna ögon öfvertyga er. Mellertid skall jag söka föranstalta, att det tilltänkta våldet ännu en dag uppskjutes. I morgon kommer jag åter för att höra ert beslut.

Ehuruväl jag ännu beständigt hoppades, att den främmande antingen misstagit sig eller af några fördolda orsaker diktat alltsammans; gjorde jag om aftonen så många anstalter till min afresa som möjligt var, utan att derigenom väcka Fanny's misstankar, och beslöt att följande morgon öfverraska er. Knapt hade ni bortgått, förrän min dotter störtade sig för mina fötter och berättade gråtande, på hvad sätt hon blifvit bekant med er, och tillstod snyftande, att hon derför dolt detta förhållande, emedan hon fruktade att jag skulle förbjuda henne ett sällskap, af hvilket hon i sin barnsliga enfald ej förutsåg några följder, ända till den dagen då ni gaf henne en kyss, och med några franska ord förklarade henne er kärlek. Då hade hon velat yppa sin hemlighet för mig, men blygseln att så länge hafva förtegat en bekantskap, hvilken hon nu fann, kunde medföra allvarsamma följder, höll henne ännu tillbaka. Jag gjorde mig underrättad äfven om de minsta omständigheter, som tilldragit sig efter den tid då denna förtrolighet började, och nu erfor jag, att ni lockat henne öfver sundet, att hon då sett en båt framkomma från en fördold vik och styra rakt emot eder; att en af männerne på farkosten gifvit er vink, men att ni med ifver sagt några befallande ord, hvarefter båten åter aflägsnat sig. Alla mina tvifvelsmål om den främmandes uppriktighet försvunno vid denna berättelse. Måste jag ej i allt detta se ett anslag till min dotters borttröfvande, hvilket denna gång ej kom till verkställighet? Först lång tid derefter gissade vi den rätta meningen med denna fart.

Ni vet, Rustan, att Muhammedanernes begrepp om kärlek icke behaga oss Christne. Hade än edra afsigter varit hederliga, så skulle jag aldrig hafva samtyckt till, att se min dotter skild från mig och sitt fädernesland, innesluten i ett harem, omgifven af menniskor, hvilka hon ej kände och hvilkas språk hon ej förstod. Men då tviflade jag ej om edra nedriga afsigter; och häftigheten af er låga gaf mig tillräckligt tillkänna, att ni skulle anse mitt bifall temligen likgiltigt för er lycka. Nu gjorde jag för min dotter en så ryslig, kanhända icke mycket öfverdrifven beskrifning på det olyckliga lifvet i en seralj, att hon qväfde alla andra känslor, och bad mig, darrande, ej ett ögonblick uppskjuta vår afresa.

Strax derefter infann sig Jussuf. Jag skyndade att i de varmaste uttryck förklara honom min erkänsla, min förbindelse. – Godt, svarade han, jag är belönad, om jag kan förekomma det brott, hvartill jag var färdig att låna mig som verktyg. Men ni måste fly denna natt; ty längre kan jag ej uppskjuta utförandet af det tilltänkta våldet. – Gerna gaf jag dertill mit samtycke; den beställsamme främlingen förskaffade oss båtar, bärare och hästar, och kort efter midnatten lemnade vi den vackra ön.

Vi andades åter, då vi voro utom Kaschmirs dal. I en by på slätten, hvarest vi hvilade några timmar, upphann oss Jussuf, hvilken redan sagt oss att han äfven måste öfvergifva landet, för att ej blifva olycklig genom den del han hade i vår flykt. Jag tillböd honom ännu engång en temligen ansenlig summa såsom skadestånd för hans uppoffringar; men hans vägran och hans försäkran, att ej förr lemna oss, än han bragt oss i säkerhet, öfvertygade mig om uppriktigheten af hans ånger. Föröfrigt var jag rätt glad, att äga honom till ledsagare, då han tycktes väl känna landet och språket. Mellertid blef jag varse, att vägen beständigt gick för mycket åt vester i stället för att vi mera borde hålla åt söder. Jag sade honom det. – Ståthållarn i Lahor är en ifrig vän till den i Kaschmir och försigtigheten bjuder oss, att hålla oss så aflägse som möjligt från detta land; var hans svar.

Jag var långt ifrån att ännu misstänka någonting, mellertid blef vår ledsagare allt mer och mer fri och förtrolig, samt sökte alla lägenheter för att vara i min dotters sälskap. En dag sade han med en besynnerlig blandning af spotskhet och vänlighet: min öfverdrifna vänskap för er och er vackra dotter har förmått mig att öka edra farhågor. Det var nemligen den unga Rustans fulla allvar att tillbjuda lilla Fanny sin hand; jag sjelf var hans utskickade ... – och nu började han utförligt och med mycket skryt berätta på hvilket skamlöst sätt han bedragit er. Likväl, fortfor han, var jag öfvertygad att den enfaldige ynglingens far aldrig skulle gifva sitt samtycke till ett ordentligt giftermål, och för att så mycket lättare undanrödja alla betänkligheter och befordra er lycka, tillät jag mig den lilla osanningen, att han ville bortröfva er dotter. Huru måste icke den arma token hafva väsnats och larmat, då han nästa dag kom att fria, och fann fågeln utflugen. Men det lustigaste är ändock, att han sjelf gaf mig penningar, för att hjelpa sin älskarinna på flykten. Jag försäkrar er, att sjelfva summans belopp ej gjorde mig så mycket nöje som sjelfva uppfinningen.

Jag befann mig i denne bedragares våld; således sökte jag att dölja min afsky öfver så nedriga tänkesätt; likväl kunde jag icke hindra mig att betyga min förvåning öfver, att han så behandlade en man, som endast visat honom välgerningar. – Hvad? ropade han med gnistrande ögon; hans far har gifvit mig femtio slag under fotsulorna, och jag skulle icke söka hämd? Dessutom är det icke christligt att gifva en sådan ung, oförståndig gäck en liten varning, på det att skälmar i en framtid ej mera allvarsamt måtte bedraga honom? – Försent ångrade jag, att jag hade anförtrott mig åt en sådan menniska, och jag beslöt, att så fort jag hunne till någon känd och säker ort i Indien genast skilja mig från detta sällskap.

Sedan flera dagar hade Jussuf visat sig orolig och tankfull; egentligen hade jag intet skäl att vara missnöjd med denna förändring, emedan han bemötte oss och isynnerhet min dotter med en hittills ovanlig grannlagenhet; utan att han likväl förut – jag måste medgifva det – visat oss någon egentlig ohöflighet i sitt uppförande. Under tideu hade jag blifvit varse, att vi flera gånger förändrat vår kosa och än hållit oss söderut åt Hindostan än vesterut åt Indus-floden. Med tilltagande bäfvan väntade jag utgången af detta äfventyr, då min dotter en morgon, under det han händelsevis öppnade ett juvelskrin, igenkände den ring, hvilken ni engång påtrugat henne och hvilken hon lemnat åt Jussuf, att till er återsända. – Gud! ni har icke framlemnat denna ring? utbrast hon. – Hvilken skulle väl vara så enfaldig att gifva ifrån sig en så stor kostbarhet, då han lika väl kan behålla den? svarade han med ett ohyggligt skratt. Er förra älskare har bortskänkt den, ni vill ej hafva honom; men ni ser, att jag ej försmått den. – Fanny utbrast i tårar. – Hvad, missunnar ni den, som så högt älskat er, tanken att ni af honom behållit detta minne? Tvertom, denna öfvertygelse gör honom tusen gånger lyckligare, än om han återfått ringen. – Gud! hvad skall icke Rustan nu tänka om mig? – Han skall tänka, att ni är en liten toka, som rymmer bort från en älskare, svarade han med ett smädelöje.

I detsamma kom jag in i rummet, och då jag erfor anledningen till tvisten, kunde jag ej hindra mig ifrån att göra den nedrige förebråelser. – All förställning oss emellan är nu mera onyttig, genmälte han, och det är tid att jag för er tillstår rena sanningen. Vet då, att det var ej blott hämd, ej blott vänskap för er som förmådde mig att rädda er undan Rustans förföljelser. Redan då jag förmådde honom att välja mig till sin förtrogne, hade jag beslutit att narra bort hans älskarinna, efter jag icke kunde komma åt fadern. Men då jag såg er dotter, råkade jag på ett lyckligt infall, som tillika kunde förskaffa mig en verklig vinning. Den unge konungen i Afghanistan är en stor älskare af lefvande skönheter och betalar väl. Det var således naturligt, att det borde falla mig in, att sälja er dotter – och vi befinna oss nu på raka vägen åt Kandahar.

Fanny föll med ett högt rop tillbaka i stolen. – Är det möjligt, grymmaste af menniskor, utbrast jag, att ni till denna höjd kan drifva er trolöshet och ert förräderi! – Jag, grym? är det då en så stor olycka att blifva drottning? Trolös! Visserligen har jag icke handlat så helt och hållit uppriktigt mot er, men ni är också icke utan fel; ty ni har varit mera enfaldig och godtrogen, än det är tillåtet en köpman och en man af edra år att vara. – Upphör, utbrast jag, att förena begabberi med nedrighet. Tag halfva min förmögenhet och frigif min

dotter! – Halfva er förmögenhet: huru vet jag, huru mycket ni äger? Ni för förmodligen icke mycket pengar med er, och om ni också nu gåfve mig de säkraste förbindelser, så skulle ni utan tvifvel, då ni komme till ert hem och edra vänner, lätt finna utvägar att göra dem ogiltiga och inveckla mig i ledsamheter. Nej, herr Willmot, det skulle vara ganska oförsigtigt, att försaka en lycka man redan har i händer, för att fara 2 eller 300 mil efter en jemngod eller en mindre. – Gifves då ingen räddning: skall då min Fanny säljas till en seralj? – Sådan, min herre, var verkligen min föresats. Men då detta förslag ej behagar, så vill jag föreslå ett annat. Miss Fanny gjorde redan vid första åsynen ett djupt intryck på mig; mitt tycke för henne har dagligen tilltagit och för få timmar sedan har jag beslutit att tillbjuda henne min hand. – Aldrig, aldrig! utropade på engång jag och Fanny, som uppreste sig och hastigt lemnade rummet. – Ni bör aldrig förhasta er, min gode herr Willmot, svarade Jussuf kallt. I alla fall skadar det icke, att ni hör mig till slut, och jag vill utan all försköning för er förtälja mina förnämsta lefnadshändelser; ni ser att jag hade kunnat förtiga mitt första beslut om Fanny’s öde, men jag är uppriktig af naturen.

Mitt fädernesland är Sicilien, och jag har den lyckan att härstamma från en gammal ansedd adelig slägt, men den olyckan att vara den yngre sonen. Mitt rätta namn är Negromonte. Redan från min barndom hade jag känt en oöfvervinnerlig lust att söka äfventyr och se främmande länder. Utförandet af denna önskan påskyndades genom en viss oenighet med polisen, hvilken det är onödigt att vidare omförmäla. Nog, jag flydde öfver till Malta och derifrån till Smirna. Sedan denna tid har jag nästan i alla rigtningar genomvandrat Turkiet, Persien, Indien, besökt China och Tibet, på somliga orter lefvat som en furste, på andra som en tiggare; har antagit nästan alla möjliga religioner, umgåtts med menniskor af alla classer och lärt känna otaliga folkslags språk, seder och dårskaper. Min afsigt var lika ofta, att söka äfventyr och komma i nya sällsamma förhållanden som att vinna penningar, hvilka jag åter vanligtvis lika lättsinnigt förslösade. Men dessa händelser skulle utgöra en egen bok: och jag skall engång vid lediga stunder då vi komma i ro, dermed förnöja er. Ännu kände jag icke Kaschmir, och mera för att se landet än der göra lycka, beslöt jag att en tid der uppehålla mig. Ni känner hvad sedermera händt. Jag såg Fanny och hade den dårskapen att förälska mig i henne. Ifrån denna stund har jag börjat tröttna vid ett lefnadssätt, som icke är utan faror och besvärligheter, och mitt fädernesland, hvarpå jag förut sällan tänkt, har åter fallit mig i hågen. Länge har jag stridt mellan egennytta och kärlek. Icke blott Fanny’s lösen, utan äfven hoppet om en betydligare lycka drager mig till Kandahar; ty man har berättat mig så många underliga saker om den der regerande konungen, att man måste vara ett dumhufvud, för att ej hos honom kunna förtjena något. Mellertid har kärleken segrat: jag har redan i tjuge år flackat kring verlden, och, som sagt, börjar äntligen att ledsna. Jag tillbjuder Fanny min hand; ni öfvergifver er handel och vi bosätta oss på min fäderne-ö. Jag ser verkligen icke hvad ni kan hafva emot denna förbindelse. Omöjligt kan ni annat än finna er hedrad genom en förbindelse med en gammal adelsman: jag har förslösat mycket; men jag har dock under de senare åren, sedan jag börjat blifva klokare, samlat en vacker tärepenning, och då ni sjelf ej är utan förmögenhet, så kunna vi fullkomligt lefva efter vårt stånd. Besinna allt detta, min hederlige Willmot, och framför allt, att ni är i mitt våld och att jag egentligen blott af höflighet begär ert samtycke.

Oförskämde bedragare! ropade jag med hetta, huru vågar ni begära en ärlig mans frivilliga bifall till en förening med hans dotter? – Hvartill tjenar denna ifver, denna grofhet, gubbe, då jag i det hela handlat ädelmodigt mot er? Inser ni ej, att jag, när jag behagar, kan låta slå ihjäl er och er betjent, och sedan göra hvad jag finner för godt med Fanny? Hvem skulle väl bekymra sig derom i ett land, der hvar och en gör hvad honom täckes, så vida han är den starkaste, utan att på minsta sätt låta störa sig i sina handlingar.

Min förbittring var så stor, att jag, långt ifrån att hejda mig, öfverhopade bedragaren med smädelser och förbannelser, men ju mera uppretad jag blef, ju mera kall visade sig han. – Ni är en man utan all uppfostran, min herre, svarade han med en spefull ton: jag trodde att ni skulle hafva nog förstånd, att utan larm och buller foga er efter omständigheterna, då det ej står i er förmåga, att förändra dem; jag trodde att ni åtminstone skulle iakttaga det yttre skenet af höflighet så länge ni helt och hållit beror af mig. Men ni är lika

så oklok som ni är grof, och som ert bifall ingenting betyder, så går jag nu och ger Fanny del af min åstundan.

Efter en stund såg jag honom komma tillbaka med lågande ansigte samt åter hastigt lemna huset. Ehuru i ett obekant land, bland ett folk som vi icke kände, beslöt jag att hellre försöka allt, än se mig utsatt för en sådan menniskas förföljelser. Men de trenne män, hvilka Jussuf medförde, suto lurande utanför huset och släppte oss aldrig ur sigte, så länge deras husbonde var frånvarande. Äntligen återkom han, något lugnare. – Er Fanny är lika trottsig och egensinnig som hennes far, sade han; hon har så retat mig, att jag helt och hållet slagit detta infall ur hågen. Det vore också en dårskap, att så hastigt vända tillbaka i det tysta, just då man som bäst börjar skörda frukterna af sin verldskännedom. Alltså kort och godt: Jag för henne till Kandahar, efter hon hellre vill blifva slafvinna i en seralj, än en siciliansk adelsmans fru. Och hvad er beträffar, förtjente ni väl ej af mig den ringaste godhet; men jag vill belöna edra otidigheter med välgerningar. Edra saker öppnas och genomses: hvad ni äger af värde i nipper eller penningar tillfaller mig, men jag tilllåter er att behålla så mycket, som man nättopp behöfver, för att med någorlunda hushållning resa till Ceilon. Ej nog härmed, två eller tre dagsresor härifrån kommer ni på stora vägen nedåt Guzurat, och jag tillåter er att under denna väg betjena er af en bland dessa drängar, isynnerhet som han i alla fall har samma väg. Detta är min oföränderliga vilja: tvinga mig ej att skrida till ytterligheter!

Jag var allt för stolt, då jag engång såg det jag måste förlora Fanny, att nedlåta mig till några böner eller föreställningar: ännu mindre skulle det gagnat mig att försöka göra motstånd. Ni föreställer er med hvilka känslor en far och en dotter, som aldrig hoppas återse hvarandra, togo afsked af hvarann. Äfven Jussuf skillde sig ifrån mig med en ironisk belefvenhet och mycken höflighet, liksom om ingenting obehagligt oss emellan förefallit.

På detta sätt slutade min olyckliga bekantskap med denna menniska, som idkade sitt svekfulla yrke med en viss philosophi. Ni finner lätt att Fanny, ehuru hon i sin berättelse förändrat hufvudhändelserna, dock bibehållit åtskilliga drag som måla denna bof.

Föröfrigt är min historia nu slutad; ty min resa tillbaka innehåller ingenting märkvärdigt. Det är öfverflödigt att tillägga, att jag från denna stund ej hört det minsta hvarken om min dotter eller de händelser, hvaraf ni nyss lemnat mig del.

——

XXXIII.

Min axel var nu så godt som alldeles läkt, men i samma mån som min helsa tilltog, ju mera aftog den gamles. Med hvarje dag tycktes han föröfrigt fatta en större tillgifvenhet för mig, och tillstod hundra gånger, att aldrig skulle Fanny hafva funnit en make, som mera älskade henne än jag. O att jag äfven anat det, sade han, då jag första gången såg dig, min son, – ty han gaf mig nu detta ljufva namn – huru många olyckor hade jag icke då bespart oss alla! Om henne talade vi beständigt; jag kunde aldrig tröttna att höra honom berätta om hennes barndom, och måste i min ordning förtälja de minsta omständigheter om vår sammanvaro såsom älskare och såsom makar. Sedan blandade vi våra tårar, och slutligen ropade Willmot vanligen: hon återkommer, hon måste återkomma! Hon är icke mördad, och huru skulle hon glömma sin gamle far?

Nejden kring Colombo är förtjusande skön. Vid stranden af den breda Mutwall upphöjer sig en kulle, från hvilken man öfverser en omätlig rymd af det brusande hafvet och den stilla framflytande floden; den stora, präktiga staden, med de hvita bländande husen, längre bort en tafla af olika landskaper, som trappvis uppstiga öfver hvarandra emot öns medelpunkt, i fjerran omfattade af höga, majestätiska berg, hvilkas fot betäckes af cocos och kanelskogar. Lätt skulle den, som aldrig sett Kaschmir, medgifva hvad invånarne påstå, att här hade det gamla äkta paradiset funnits. Denna kulle, på hvilken Willmot hade ett landthus, var

mitt älsklings-uppehåll: här satt jag hela dagar, med blicken utåt rymden, och då jag på långt afstånd blef varse spetsen af en skeppsmast, ilade jag med klappande hjerta till hamnen, stod der flera timmar väntande, ända till dess skeppet fällt ankar och de seglande sprungo glada upp på stranden.

Den gamle hade sjelf flyttat ut till detta landtställe, för att vid sin dotters ankomst, hvarom han oupphörligt drömde, en halftimma förr kunna sluta henne i sina armar. En dag såg jag honom bedröfvad sammanpacka sina saker. – Hvarthän? frågade jag. – Jag flyttar åter till staden. Fanny kan ej mer komma detta år, om ej öfver Adams-bryggan, det smala sundet vid norra ändan af ön. – Hvarför icke, min far? På hela detta år? det är ju förskräckligt: vi äro ju ännu i början af April? – Man kan endast under fyra månader om året nalkas denna hamn. Du ser, huru stormarna redan rasa, huru de ankommande skeppen småningom glesnat, och huru alla åter skyndat att lemna denna osäkra redd: nu anländer intet fartyg mer, förrän åtta månader härefter.

En älskare öfvergifver dock sent hoppet. Ännu dröjde jag en vecka, men den gamle hade rätt: intet skepp kom. Äntligen ser jag fjerran ett segel, midt ibland de yrande stormarna. Det tyckes flyga öfver den hala rymden: ty redan skönjer jag den färgade präktiga vimpeln stolt utbreda sig för vinden, och snart varsnar jag sjelfva det mörka timret af det flytande huset. Jag darrar, då jag ser berg af vatten vältra sig emot dess stäf; – ty det är icke möjligt annat än att Fanny är på detta fartyg. Redan nedsjunker det i de våta dalarna; men snart, framjagadt af de gnisslande vindarna, höjer det sig åter på spetsen af de veka klipporna. Nu måste fartyget förbi en smal utskjutande udde: stormen kastar det häftigt emot den, jag hör ett allmänt ångest-skri uppstiga, dock nu är man redan i något skydd för vinden, man upphäfver ett nytt rop, men det var glädjens, och segel och ankar falla.

Ännu var man dock långt ifrån landet; men de häftiga bränningarne tycktes förbjuda att före afton-lugningen komma närmare. Dock dittills kunde jag ej vänta. Denna pung tillhör den, som genast för mig till skeppet! ropar jag vid hamnen. Man samlar sig omkring mig; man tyckes väga den upplyftade pungen med ögonen; men man kastar en blick utåt det svarta, fräsande hafvet, skakar på hufvudet och går. – Vi, vi skola ro er! ropa tvenne raska Maravaer och föra mig i sin båt. Böljorna kasta sig såsom lösryckta marmorhällar mot vår köl: men de starka ynglingarna framdrifva farkosten. Jesus, Maria! ro pade de förskräckte Hinduerne vid den första bränningen: den andra fyllde båten till hälften med vatten, men den tredje var redan svagare. Sjögången var ännu förfärlig, men vi voro nu vid skeppet. Man vinkade oss, man skrek att ej komma nära, på det vår båt ej skulle krossas mot fartyget; men då vi oförväget styrde rakt emot, kastade man ned en lina, på hvilken jag ifrigt uppklängde.

Fanny, Fanny! utbrast jag, så fort jag var om bord. Man skockade sig gapande omkring mig, men jag trängde mig våldsamt genom hopen. – Tom! haf ögonen på honom, han är galen! – hörde jag hviskas bakom mig! Jag rusade trappan utföre, i andra däcket, oupphörligt ropande: Fanny! Fanny! – Jag öppnar kajutdörren, och se! – nu ligger hon i mina armar, den tvenne gånger förlorade och lika ofta återfunna. Intet ord störde öfverraskningens salighet. Änteligen höja sig våra bröst till en ljuf suck; ljuden Fanny och Rustan sväfva sakta öfver våra läppar som åter mötas. Nu strömma frågor på frågor, från den ena, och den andra besvarar dem med nya frågor, kyssar och omfamningar. Vågorna häfde sig skummande omkring oss, stormen röt ibland tacklen, och skeppet hotade hvart ögonblick att lösslita sig från sina ankaren; men vi, vi hörde, vi sågo ingenting annat än oss sjelfva.

Af allt detta blir ingenting klokt, sade Fanny, sedan vi en halftimma så fortfarit. Vi måste ordentligen svara och berätta hvarandra allt. Hvarför har du så skyndat komma hit, hvarför ropade du som en ursinnig; huru visste du att jag var på skeppet? – Jag har ju två månader väntat dig, och vid hvarje skepps ankomst sträckt mina armar, för att mottaga dig. Men aldrig hittills slog mitt hjerta af en säkrare aning. Dock inga berättelser i dag, Fanny! Jag äger dig – och jag behöfver icke veta mer; jag ser dig, och huru skulle jag tänka på något annat?

Jag kunde icke mätta mig af hennes åskådande, icke upphöra jemföra min maka med min älskarinna. Under det olyckliga ögonblick, då hennes slöja bortrycktes af Jussuf, hade jag blott haft tid, att på henne kasta en flyktig blick, tillräcklig för att igenkänna henne, men icke nog för att helt och hållet i min själ pregla den dyra bilden. Fanny hade under de tre förflutna åren utvecklat all sin fägring: hon hade blifvit högre, hennes gång var mera majestätisk, hennes ögon mera glänsande, hennes ansigte mera talande och hela hennes väsende röjde en outsägligt ljuf blandning af säkerhet och behag. Endast hennes kinder hade, såsom jag sedermera förnam, genom en sjukdom blifvit något bleknade. Jag vet icke om jag bedrog mig; hon hade blifvit hundra gånger skönare; åtminstone älskade jag henne hundra gånger mera.

På aftonen hade vädret något saktat sig. Man förde Fannys saker i den stora skepps-slupen, i hvilken vi äfven stego. Sjön gick ännu ganska högt. Då vi kommo i bränningarna, gömde hon skälfvande sitt ansigte vid mitt bröst. – Och genom dessa rytande svall vågade du dig, utan att ens veta, om jag fanns på skeppet? – sade hon då vi voro deröfver. Det anade henne icke, att böljorna för några timmar sedan hade rasat många gånger vildare.

Fannys hjerta klappade, då hon igenkände sin fars hus. Jag måste gå förut för att förbereda honom. – Ett skepp, sade han, berättar man, ligger utpå redden; det stormar ännu för häftigt, för att våga sig dit. – Min far; jag har redan varit der! – Och hon fanns der icke? Men himmel! hvad säger mig ditt ansigte? Skulle Fanny då vara här, och icke strax ila i sin fars armar! – I samma ögonblick låg hon vid hans bröst.

——

XXXIV.

Det stilla lugnet efterföljde den brusande glädjen och ordningen kom äntligen att berätta. Fanny förtäljde följande:

Den förra delen af den historia jag meddelade dig, då vi första gången som makar sågo hvarandra, är icke diktad, men den har icke händt mig, utan den slafvinna, som före min ankomst till seraljen stod högst i Schahens nåd. Hon blef min vän och ansåg sig ej bunden af sin ed, att åt mig anförtro sina händelser. – Du har dock af våra egna äfventyr under vår olyckliga resa med Negromonte, inflätat några drag, afbröt Willmot. – I hufvudsaken icke, fortfor Fanny. Hvad jag sedermera berättat om mina öden i harem, är fullkomligt sannt, äfven med tillämpning på mig sjelf. Hvad som ytterligare vederfarits oss båda ända till vår nya skillsmässa, har väl Rustan icke försummat att gifva min far del af. Således behöfver jag endast berätta hvad som från detta bedröfliga ögonblick tilldragit sig.

Jag vaknade ur min dvala, då man bar mig ur rummet, och såg med fasa, huru de vilda Mahratterne handterade dig. Negromonte följde mig och ville kyssa min hand: jag stötte honom med afsky ifrån mig, och befallte honom med hela förtviflans styrka, liksom jag ännu vore drottning, att genast låta dessa vildar upphöra att martera dig. Förrädarn lydde mig i ögonblicket, och sade, då han återkom, att min förra älskare befann sig väl, och att han gifvit honom penningar att fullfölja vägen till sitt fädernesland? – Du har gifvit honom penningar, usling? utbrast jag. – Du inser lätt, sköna Fanny, att allt som du och han medfört tillfaller mig, er sjelfva icke undantagna; du inser äfven att min säkerhet egentligen fordrade att låta slå ihjäl honom, men att jag endast af kärlek till dig icke allenast skänkt honom lifvet, utan äfven medel att komma hem igen, alldeles som jag för några år sedan gjorde med din far. Men till belöning för ett sådant ädelmod, skall du nu också på stället gifva mig en kyss.

Och du gaf honom den? inföll jag hastigt.

Jag är ledsen, att jag för det närvarande, ej påminner mig det, fullföljde Fanny leende. Mellertid anlände vi till Bombay. Negromonte bemötte mig med den största aktning; endast hans smekningar, hans böner om

genkärlek voro mig odrägliga. I början hade jag utan förbehåll betygat all den vedervilja, som hans åsyn, hans brott och hans ömhetsbetygelser hos mig injagade; men en mognare öfverläggning lärde mig snart, att jag i förställning borde söka min enda räddning. Jag var blott sexton år gammal, men jag hade tillbragt ett deraf i ett kongligt harem, och var således ingen nyläring i ränkor. Småningom låtsade jag som mitt hat aftog, och lemnade honom slutligen hoppet att kunna behaga mig. Derigenom smickrade jag mig att insöfva honom i säkerhet, för att sedermera bereda mig tillfälle att undkomma; jag visste att min far i Bombay hade en vän, vid namn Selwyn, som utan tvifvel skulle förskaffa mig lagarnas beskydd, om han blott erhölle kunskap om mitt öde. Men i detta hopp blef jag helt och hållet bedragen; ty min förföljare, som nu fördubblade all sin uppmärksamhet, höll mig så noga bevakad, att det var mig omöjligt hvarken att fly eller ens underrätta Herr Selwyn om min belägenhet.

Det var verkligen Negromontes afsigt att gifta sig med mig. Han berättade mig, att knapt hade han sålt mig till harem, förrän han redan ångrat att hafva gifvit vika för egennyttan och den förbittring, som mitt första afslag ingaf honom. Mitt giftermål med Rustan var honom ej länge obekant, och då han erfor nyheten om din förestående resa, anade det honom att uppfinningen af en vallfart till Mekka endast var en förevändning, och att jag öfvertalat dig, att återföra mig till Ceilon. Dagen efter din resa från staden Kaschmir spridde sig tidningen om att äfven jag medföljt: nu ilade han efter oss, kom oss äntligen på spåren, och skyndade att lägga sig i försåt för oss. Föröfrigt skröt han öfver de stora summor hvilka han i synnerhet såsom Zoroasters sonson ihopsamlat, och försäkrade mig att nu kunna uppträda såsom en af de förmögnaste ädlingar i sitt fädernesland; att han blott väntade på ett fartyg, som afgick till Dsjidda, hvarefter vi skulle taga vägen öfver Egypten. Min ställning var således ganska betänklig, så att mina förra förhoppningar nästan öfvergingo till förtviflan. En dag hemkommer han förkunnar med en strålande glädje, att skeppet följande dagen skulle afsegla, men att vi dessförinnan borde vigas, och att en prest samma afton skulle ankomma. Jag svarade endast med en ström af tårar, men han tryckte den bekanta ringen, hvilken jag af Rustan erhållit, på mitt finger och började att djerft smeka mig. Förtviflan, harm och afsky hade nu uppnått sin höjd: jag springer opp och drager hemligt från mitt bröst den dolk, som du redan känner, Rustan, och som aldrig, sedan jag blef helsad för Nuhr Dsjehan, öfvergifvit mig, Negromonte vänder sig om, och då han, återförande mig till soffan, lutar sig ned för att kyssa mig, stöter jag dolken med all den styrka jag förmådde, i hans trolösa bröst.

Du? du? ropade fadren och jag på engång.

Ni känner ej den styrka, som den yttersta förtviflan ingifver, och ni har glömt bort att spansk blod rinner i mina ådror! Redan under mina förföljelser i harem hade jag vant mig vid den föreställningen, att endast af stålet vänta min sista frälsning; – och den dolk, som jag velat vända emot en konung, måste jag ju så mycket mindre draga i betänkande att nyttja mot en illgerningsman, hvars undanrödjande från verlden borde anses som en ädel handling. Allt detta och mycket annat hade jag ofta sagt mig sjelf; men knapt var gerningen fullbordad, knapt såg jag den sårade nedsjunka i soffan, och en stråle af blod framfrusande skölja jernet: förrän en gräslig ångest öfverföll mig och jag var nära att neddigna af fasa. Ännu tycktes den olycklige gifva några till lif. Skälfvande nalkas jag, utrycker dolken och förbinder såret. Och nu då jag omvänder mig, för att kalla en läkare, griper han den rykande dolken, som ligger bredvid, och kastar den med stark och väl måttad fart, mot mitt bröst, under det han utbrister i ett vildt skadelöje. Lyckligtvis hade jag i tid blifvit varse denna rörelse, men så knapt haft tid att vika undan, att jernet söndersliter min klädning. Nu förvandlas det hemska löjet till ett gräsligt hånskratt, ansigtet vanställes vederstyggligt, och, efter många eder och förbannelser, sjunker han tillbaka med en suck, som jag anser för hans sista.

Nästan vansinnig af detta förfärliga skådespel, slår jag dörren efter mig i lås och nedspringer utför trappan. Först på gatan märker jag att min klädning är sönderslīten och blodig. Då jag återvände, samlade sig mina bevakare tvehågse kring mig. Flyn! flyn! ropade jag till dem, om J viljen undgå att straffas, er husbonde är

död: detta är hans blod. – De sågo på hvarandra villrådige, men lemnade mig genast i frihet. Sedan jag i hast omklädt mig, går jag åter ut och frågar mig vägen till Herr Selwyn, hvilken jag riktigt träffar. Jag skyndar att besvärja honom, sedan jag berättat honom så mycket som var nödigt, att bistå mig vid den flykt jag genast ville företaga. – Och ni vill då, frågade han, lemna till pris ej blott er egen, utan äfven Konungens och er förre ledsagares egendom? – Gerna hade jag uppoffrat mina diamanter och smycken; men det syntes mig obilligt att lemna mina välgörare i sticket; och dock kände jag en oöfvervinnerlig afsky att angifva saken hos Rättvisans tjenare, hvarigenom jag skulle ådragit mig vidlyftiga obehagligheter och en undersökning, som genom sin långvarighet kanhända flera månader skulle beröfvat mig glädjen att återfinna min far. Efter långt besinnande föreslog jag att återvända till min förra boning, och af den dödes efterlemnade saker utvälja hvad som tillhörde mig och min far, äfvensom Schahens skänker till Medina, men lemna missdådarns öfriga ansenliga egendom åt Herr Selwyn, hvilken, så snart jag vore i säkerhet, kunde, efter behag, offentligen angifva händelsen eller i hemlighet bortskaffa liket. Mot detta förslag hade min beskyddare ingenting att invända, och vi begåfvo oss således tillbaka till Negromontes hus, hvilket jag rysande beträdde. Dörren till mina bevakares kammare stod öppen: prisad vare himlen, ropade jag, de hafva begifvit sig på flykten! – Endast de ej medtagit något af värde! svarade Herr Selwyn. Dock de öfriga dörrarna äro tillslutna: sannolikt har fruktan för husfolket hindrat dem, att bryta sig in! Men detta är ju dörren till den dödes rum?

Skälfvande gaf jag honom nyckeln och drog mig tillbaka i gången, för att icke se det förfärliga liket. Men knapt hade Herr Selwyn satt ena foten öfver tröskeln, förrän den förmente döde, insvept i sin kappa, rusar emot honom, ger honom i förbiflykten ett kraftigt dolkstyng, och med samma stål i handen, draget ur den fallande köpmannens lif, störtar han med vilda, gnistrande ögon emot mig. Lyckligtvis stod jag på temligen långt afstånd från dörren; förskräckelsen gaf mig vingar, och under höga rop springer jag genom gången och utför en trappa. Han förföljer mig: men redan samla sig flera menniskor, han tager till flykten och bryter sig, ännu med den drypande dolken i hand, en väg genom åskådarne, som stå förvånande, villrådiga och förskräckte.

Man inbar Herr Selwyn, och en läkare undersöker hans sår, hvilket var mindre farligt; emedan jernet ej träffat någon af de ädlare delarna. Men ehuru jag icke var sårad, fastän två gånger dermed hotad, hade denna dags blodiga uppträden gjort ett så häftigt intryck på mig, att man fann mig afdånad ofvanpå vinden. En våldsam feber hade öfverfallit mig, hvilken, sedan den första häftigheten aftagit, förvandlade sig till en långsam sjukdom, som två eller tre månader höll mig vid sängen. Mellertid fägnade det mig, att se Herr Selwyn före mig tillfrisknad, och ännu mer att hafva mitt samvete befriadt från ett mord, hvars åtanka några timmar grufligt ängslat mig, ehuru mitt förstånd fullkomligt urskuldade mig. Under tiden hade Herr Selwyn tagit den qvarlemnade egendomen i beslag: vid dess genomseende fann han att en del deraf mestadels allt guldmynt och alla oinfattade ädelstenar, voro förskingrade: sannolikt genom Negromonte sjelf, som vid sin flykt förmodligen sammanrafsat allt, som han i hast kunde finna och beqvämt medföra. Mellertid var dock det mesta i behåll, och den kostbarhet, som var mig dyrbarast, den af dig skänkta ringen, bar jag redan på mitt finger. Af penningarna tog jag endast så mycket som mig sjelf tillhörde och tio tusen rupier, hvilka jag åtminstone ansåg tillhöra dig. Herr Selwyn bad mig också af bedragarens eget gods taga ersättning för mina förlorade juveler; men då jag dertill vägrade, envisades han ej. Af hans uppsyn såg jag, att hans lott vid delningen fullkomligt tröstade honom för det dolkstygn och den sjukdom, som hans deltagande för mig ådragit honom.

Mellertid började den årstid, då man blott kan nalkas Ceilon, redan lida till slut, och likväl fanns än intet fartyg, som lastade till Colombo; och till lands ville jag ej taga ett steg, för att icke för tredje gången blifva uppfångad af min outtröttlige förföljare. Redan fruktande att i denna stad ännu nödgas tillbringa åtta månader, träffade jag lyckligtvis en mensklig, till China seglande skepps-capiten, som, rörd af mina böner och mot en hederlig skänk, åtog sig att, om möjligt var, vid farten förbi Colombo, landsätta mig der eller

åtminstone i någon hamn på ön. Efter ett tacksamt afsked från Herr Selwyn, steg jag ombord och ankom här utanför redden. Capitenen ville segla förbi, men jag upphörde ej att bedja, och tillika föröka den redan lofvade frakten, ända till dess han uppfyllde min önskan, och beslöt – påstod han – att för min skull våga skepp, gods och lif. Så styrde vi inåt hamnen, fällde så många ankare som funnos, och en halftimma derefter blef jag öfverraskad af min Rustans röst.

——

XXXV.

Allt är nu ljust och tydligt, sade jag sedan vi tackat Fanny för dess berättelse; men säg mig, hvartill tjenade dock den olycksaliga slöjan, då du redan kände mig? – Jag älskade dig, Rustan, svarade hon med en liten förvirring, men skulle jag för kärlekens skull uppoffra den dyraste af pligter, uppoffra en sjuk far, som utom mig ägde ingen som vårdade hans dagar, som redan så länge begråtit mig som förlorad? Igenkände du deremot i mig din Fanny, så måste jag frukta, att du ej skalle vara ädelmodig nog att ledsaga mig till mitt hem, utan tvertom för alltid behålla mig i Kaschmir. Men då jag anländt till min ö, ville jag förelägga dig valet mellan uppoffringen af din maka eller af ditt fädernesland,... och detta val, Rustan – fortfor hon med en ljuft öfvertalande röst, – detta val föreläggrs dig ännu. Jag kan aldrig öfvergifva min far; vill du äga mig, så måste du qvarblifva hos oss här eller följa oss till Europa, ifall min far seglar åter till sitt fädernesland. Lemnar du mig, så anser jag mig i alla fall för evigt för din maka, ty detta hjerta kan icke mer än engång bortskänkas.

Öfverraskad af denna oförmodade fråga, stod jag tigande; men då jag såg hennes ögon fyllas af tårar, och hennes bröst stiga af en ångestfull väntan, utbrast jag: – jag är din, Fanny, din, på alla villkor! – dessa ord följdes af en sakta suck, som Fanny ej hörde. Gråtande kastade hon sig i mina armar, snyftande: Du är bättre, Rustan, än din Fanny. Du älskar högre, oegennyttigare än hon. Du öfvergifver fädernesland, föräldrar och en lysande lycka; din Fanny skall älska dig tusen gånger mer, men huru skall hon kunna ersätta dessa uppoffringar, denna gränslösa kärlek? – Jag öfverhopade henne med smekningar, hvilka hon med skygg ömhet besvarade. Änteligen lossade hon sig ur mina armar och sade rodnande: jag har tillstått för dig det egentliga ändamålet för min beslöjning: men jag hade ännu en annan afsigt. Jag ville pröfva, om du verkligen älskade din Fanny; jag var min egen medtäflarinna och svartsjuk öfver den kärlek du kunde betyga mig sjelf, såsom Fatme. Huru ljuft belönades jag ej för saknaden af dina omfamningar genom den rena, ömma känsla du bar för din Fanny's minne; och hvilken hemlig njutning skänkte mig ej hvart ord som vittnade om denna kärlek! Med oro märkte jag dock den nya tillgifvenhet, som hos dig uppväxte för din maka; en låga, som satte mig i förtviflan. – Besynnerliga flicka! inföll jag; och om jag nu icke kunnat emotstå denna böjelse, om jag bortslitit din slöja, eller af kärlek till min maka, blifvit min älskarinna otrogen; hvad skulle då Fatme hafva gjort? – Fanny slog ned ögonen och visade mig stillatigande sin dolk. – Omöjligt, Fanny, du skulle ej hafva genomborrat ett hjerta, som var fullt af dig? – Jag trodde åtminstone den tiden mig hafva styrka dertill, hviskade hon och gömde sitt lågande ansigte vid mitt bröst. – Hvilket farligt spel, äfven för dig sjelf, anmärkte jag. Älska då flickorna i Spanien på detta sätt? Är detta då den sanna kärleken, hvilken du säger, att Prophetens barn icke känna?

Fanny förseglade min mun med kyssar. Oaktadt allt mitt hemliga nöje, fortfor Fanny, fruktade jag likväl beständigt att du skulle igenkänna min växt, min röst. Det var denna fruktan, äfvensom farhåga för den rörelse jag kunde erfara, då jag beträdde holmen i sjön Dall, och framför allt fruktan att blifva röjd af mina små hjortar, hvilka jag visste vara mera skarpsynte än min älskare, som förmådde mig att först besöka ön utan dig i sällskap med Valida, som jag dertill hade inbudit. Mellertid begriper jag ännu icke, huru jag så lång tid kunnat bedraga dig! – Verkligen, svarade jag, den afton, då jag första gången såg min maka, trodde jag mig igenfinna min Fanny. Men det var då mera mitt hjerta än mina ögon som lefde; ty när jag förut såg dig på ön, var du än nästan barn och knapt fullväxt. Hvilka behag hade icke under mellantiden hos dig

mognat! Huru skulle det någonsin falla mig in, att i den höga, drottningsliga, listiga Fatme, som dessutom så väl visste förställa sin röst, hvartill visserligen språket, hvilket jag förut alldrig hört dig tala, mycket bidrog, – huru skulle jag i henne söka min lilla landtliga, oskyldiga Fanny?

Natten inbröt, men ändock hade vi icke tröttnatt att erinra hvarandra om så många uppträden ur vår sammanlefnad såsom älskare och makar, och Fanny brydde mig obarmhertigt för min olyckliga, suckande kärlek till min hustru. – Men nog pladdradt för i afton, sade hon äntligen, seende på sitt ur: det är sent, och min stackars fader har längesedan gått till hvila. God natt, Rustan! – Hvad? god natt? Är icke din natt också min? inföll jag. – Ännu icke, svarade hon allvarsamt. Du är ännu endast vigd med mig, men jag ej med dig. Eller utan gåtor: en christen prest måste, enligt min kyrkas bruk, förena oss. Er muhammedanska vigsel är i alla fall så godt som ingen: den liknar mer en köpe-afhandling än en religiös act. – Hvilka onyttiga vidlöftigheter! utbrast jag med förtrytelse. Besinna dock ... Men Fanny hade redan lemnat rummet och jag måste ännu en gång återvända till min ensamma bädd.

Morgonen derpå, sedan vårt andra bröllopp blifvit utsatt till få dagar derefter, skyndade jag, att låta infatta den kostbara perla, som jag för ett kopparmynt tillhandlat mig. Med denna skänk öfverraskade jag bröllopsmorgonen min fästmö. Denna ring – sade hon, betraktande den med nöje – är kostbar, ovärderlig, och jag emottager den med tacksamhet; men i afton tager jag ingen annan ring, än denna diamant, hvilken ännu är din, fastän Jussuf lemnade den ej åt dig tillbaka, utan åt mig; och som jag tror, lär ej eller du hellre vilja mottaga någon annan af mig, än denna lilla, enkla guldring, som din sparf stal ifrån mig och i utbyte mot hvilken du ville påtruga mig din diamant. Det är tid, att denna stöld, hvilken du i så många år ej blygts att beständigt visa på ditt finger, engång med rätta må tillhöra dig.

——

XXXVI.

I sex månader hade Fanny redan varit min, då hennes far sade mig, att han nu afgjort alla handelsärender, som qvarhöllo honom i Indien, och att han, såfort årstiden tillät, ville återvända till England. Jag suckade; ty så länge jag ännu qvarblef der, tycktes det mig, att jag ej ännu helt och hållit lösslitit mig från mitt fädernesland; ty både Kaschmir och Ceilon räknade sig till Indien. Nu skulle jag deremot begifva mig till ett töcknigt, kyligt land, der ingenting mer påminte mig om min hembygd, dess språk, religion och seder! Fanny, som såg min oro, bad gubben ej utsätta sin verkligen vacklande helsa för en så lång resa. – Sjöluften skall stärka mig, och vi taga den kortaste vägen, sade han, och hans längtan att återse sitt fädernesland var så stor, att den tycktes gifva honom nya krafter.

Några veckor derefter suto vi alla i en liten kajuta. Willmot, som, fastän han redan öfvergifvit köpenskapen, ändock inlät sig i en ny handel, hade köpt ett litet fartyg och lastat det med kanel, elfenben, peppar, jemte åtskilliga andra indiska varor, hvilka han trodde borde finna afsättning i Arabien och Egypten.

Vi ankommo lyckligt till Dsjidda. Medan vi här, sade Fanny, söka att sälja skepp och laddning, går du öfver bergen till den heliga staden, för att kyssa den svarta stenen i Kaaba, hvilken ännu, som man sagt mig, bär intrycket af Abrahams fjät; för att besöka berget Arafat, der Adam först nalkades sin Eva; för att dricka af brunnen Zenzem, samma källa, som en Engel visade den törstande Hagar; och för att skrämma djefvulen med stenar, kastade i dalen Menah. Sedan du fullgjort dessa gudfruktiga bruk, vandrar du till Medina, för att framlemna Schahens gåfvor, och till återskänk af Sheriffen erhålla en bit af en söndrig tapet ur grafmoskeen, och en handfull sopor från helgedomen. Derefter begifver du dig skyndsamt till Jambo, der du finner vårt skepp i hamnen, eller också i sjö-tullen träffar bref och underrättelse från oss, hvarefter du tager afsked af Schahen och försäkrar honom på ditt samvete, att Salomos ring ej finnes bland tempel-klenodierna i Medina.

Allt detta skedde så, som Fanny hade befallt. Jag besökte de båda heliga städerna, och igenkände verkligen, då jag steg utför bergen, vår flagga sväfvande i hamnen. Jag ilade dit; man gaf mig anvisning på det hus jag sökte. Fanny mottog mig med en sorglig glädje, som tydligare än hennes sorgdrägt sade mig hvad som händt. Medan hon ständigt hoppades, hade det ej undfallit mig, att gubben ständigt aftynade; vid mitt afsked i Dsjidda sade han sjelf, att han kände sitt slut nalkas, men att han blott önskade det döden ej måtte öfverraska honom, medan Fanny var allena.

Efter begrafningen sade min maka: låtom oss resa, Rustan, hastigt resa från denna bedröfliga ort! – Hvart, min älskade? – Hvart du behagar? Hvad skulle jag göra i England, ett land, som jag aldrig sett; hvad i Spanien, der ingen mer känner mig? Ditt fädernesland är nu mitt, och jag skulle äfven, om jag ej kände din önskan, hellre välja Kaschmir än Ceilon. – Du vet, sade jag darrande af glädje, att jag är höfding i Zablestan, och kan låta kalla mig herrars herre; men redan då denna lycka lofvades mig, beslöt jag att öfvertala konungen att lemna den åt min far. – Ack hvad är Zablestan mot vår lilla holme i sjön Dall, och du, du vill väl åtnöja dig att blott vara herre öfver din Fanny?

Gubben hade, ända till dagen före sin död, sysselsatt sig med att bortsälja sina varor; men till min förnöjelse fann jag ännu sjelfva skeppet osåldt. Jag skyndade att göra mig af med det återstående af laddningen – visserligen med mindre fördel, än om den gamle dermed hade befattat sig, och nu seglade vi med god vind åt Persiska viken.

Anländ till Gumruhn, en hamn midt emot ön Ormuz, sålde jag, eller rättare, bortslumpade jag skeppet, lät lägga vårt gods på kamelryggar, och så togo vi vägen midt igenom Persien åt Kandahar. Fanny darrade vid hvarje fjät: det var omöjligt att öfvertyga henne, att Negromonte var död. Tro mig, du har blott gifvit honom ett falskt slag; han har simmat i land och han kommer, att för tredje gången bortröfva mig.

Jag fann Schahen lika kär och lika vidskeplig, lika blek och sjuklig, såsom då jag först såg honom, men ändock fastare än någonsin hoppandes ett tusenårigt lif. Föröfrigt emottog han mig med största vänskap. Enligt öfverenskommelse mellan Fanny och mig, gaf jag honom en uppriktig del af alla våra händelser: det syntes oss oädelt att visa förställning mot en välgörare. Konungen hörde oss med uppmärksamhet och deltagande: men då jag berättade honom Negromontes af honom sjelf erkända bedrägeri, log han medlidsamt och sade: denne Jussuf, eller huru du kallar honom, är utan tvifvel en skälm, men en helt annan person än Sapetman: tydligt synes dock, att han har kännt denne prophet, och ville af elakhet eller någon fördoldt afsigt, hvilken det ej lönar mödan att utgrunda, hos mig och dig väcka misstroende för dennes lifsvatten. – Förgäfves sökte jag betaga Schahen denna nya irring. – Han svarade derpå blott: jag känner redan din orimliga fördom i denna sak och kommer ganska väl ihåg, att du redan engång förut trott dig igenkänna din Jussuf i Zerdushts sonson. Låtom oss icke mer tala härom! Men Salomos ring, Rustan! – Vid mitt hufvud, Padischah; den finnes icke i Medinah. – Jag förmodade det, fortfor han sorgligt. Det var utan tvifvel samma ring, – jag har sedermera erinrat mig det – hvarmed engeln den underbara natten öppnade för mig den igenmurade grafven. Denna klenod står således ej att träffa annorstädes än i himlen.

Nu framställde jag min bön att få afsäga mig Zablestans höfdingedöme. – Du är oförståndig, svarade han, men Nuhr Dsjehan sade mig, att äfven Fatme önskar det. Jag afstår ogerna från denna plan, men en af den stora Rustans ättlingar skall dock blifva dess ståthållare. Din far må då blifva Zablestans khan, och du Kaschmirs herre! Men när de tio åren äro förflutne, så kallar jag dig, att blifva vizir vid mitt hof. Jag ser mycket ske i mitt land, som ej är tillbörligt, men jag förmår icke hjelpa det onda, utan att helt och hållet uppoffra mig sjelf. Dock det skall komma en tid, då mitt folk helt och hållet skall råda om mig.

Vi togo med saknad afsked från den ädle, men svage Fursten. Han hade begärt se Fatme; – såg henne och suckade. – Nuhr Dsjehan är dock vackrare? frågade jag för att trösta honom. – Hittills hade jag trott det, svarade han och suckade ånyo. Res, Rustan, jag finner att din makas närvaro ännu kunde blifva farlig för

mitt och ditt lugn! –

Då vi skilldes, lät Schahen till mig utbetala alla inkomster, som ifrån utnämnings-dagen ända till min ankomst flutit från mitt ståthållaredöme.

Kort före mitt christliga bröllop hade jag skrifvit till min far, i korthet berättat honom, att jag nu återfunnit min Fanny, och att jag för hennes skull försakade föräldrar, fädernesland och khanat. Huru måste icke nu min ankomst glädjefullt öfverraska honom; dock hans häpnad och förnöjelse skulle ännu stiga till en större höjd, då jag för honom framlade det kongliga brefvet, hvaruti han såg sig nämd till Beglerbegh och Furste öfver Zablestan. Lyckligare kan jag icke blifva, ropade han flera gånger och kysste vexelvis fullmakten och sin son.

Dagen efter vår ankomst till Kaschmir, besökte min maka och jag den lyckliga ön. Då jag åter landade i viken vid mandelskogen, då jag med henne, den efterlängtade, beträdde stranden, nedföllo vi begge, rörde af en samhällig känsla, och uppsände varma tacksägelser till höjden. Allt var här oförändradt: den sköna, sexfärgade rosenbusken stod ännu i all sin prakt, och då vi nalkades lusthuset, flög den lilla sparfven glädjeyr emot oss, och det vackra hjort-paret ilade, med muntra språng, att helsa sin herrskarinna.

——

.... Jag har redan tillbragt åtta år vid min Fanny's sida; de hafva försvunnit hastigt såsom en enda öfverlycklig dröm. Vår konglige välgörare, har, oaktadt sitt odödlighets-vatten, redan nedstigit i grafven, och jag har i följd af thronförändringen mistat mitt ståthållaredöme. Det har icke kostat mig mycken saknad. Min lilla ö skall hädanefter blifva min verld: jag har användt min vundna ledighet för att uppteckna de, sällsamma händelser, för hvilka jag haft att tacka min lycka. Om läsaren deruti finner lika mycket europeisk som orientalisk färg, så är detta min Fanny's fel eller förtjenst, emedan jag i hennes umgänge småningom antagit mycket af hennes landsmäns sätt att känna och tänka, ehuru jag dock alltid kommer att bibehålla mitt fäderneslands religiösa tro, hvilket likväl icke hindrar mig att hysa aktning och vördnad för andras.

* * *

Noter

1)

Loxia philippina.

2)

En namnkunnig persisk poet.

3)

Ett turkiskt ord, – ur hvilket språk Perserne ofta låna – hvilket betyder lustslott, (villa, paviljong).

4)

Alexander Macedoniera, – ett ända till Indien prisadt namn.

5)

Det är ingen Gud, utom Gud, och Muhamed är hans Prophet: den första grundläran i islamitiska trosbekännelsen. De epitheter, som här äro Patriarcherne tillagde, äro desamma de äga i muhamedanska skrifter. Föröfrigt är, allt i denna dröm lämpadt efter persiska legender.

6)

Templet i Mekka.

7)

Betyder verldens ljus: ett vanligt binamn för favorit-sultaninnorna i Persernes seraljer.

8)

Alla länder norr om Iran eller Persien, heta i Schah-nameh Turan.

9)

Tvenne de högste andelige embetsmän.

10)

Dsheraj heter den persiska Jus civile grundad på Koran: Urf är en samling af kongliga förordningar.

11)

Så hette de Zoroastriske presterne.

12)

Så kallar man i österlanden den tid, som föregick Muhammed.

13)

Så kalla Muhammedanerne domme-dagen.

14)

Turkiet.

15)

D. v. s. otrogen: ett namn, som man i synnerhet ger afkomlingarne af de gamle Parserne, hvilka ännu framhärda i Zoroasters lära.

16)

Ett annat namn på seralj och harem.

17)

Man tager i Österländerna vanligtvis namnet efter den förnämste af sin slägt.

18)

Betyder herrars herre. De mindre betydande höfdingarne nämna sig endast Kulambegh, d. ä. slafvars herre.

19)

Fée.

20)

Aristoteles' arbeten i Asien äro kände genom Abusinas (Avicennas) arabiska öfversättning.

21)

Turkiet.

22)

China.

23)

De mindre väl underrättade Österländningarne, som höra så ofta talas om Engelska Compagniet, inbilla sig att detta är ett fruntimmer, som regerar öfver Europa.

24)

Ett slags äretitel, som tillägges den som gjort en vallfart till Mekka.

25)

Moussons; passad-vindarna.

26)

Ett litet mynt om 2 sk. värde.

27)

Buccinum; på tyska: Kinkhorn.